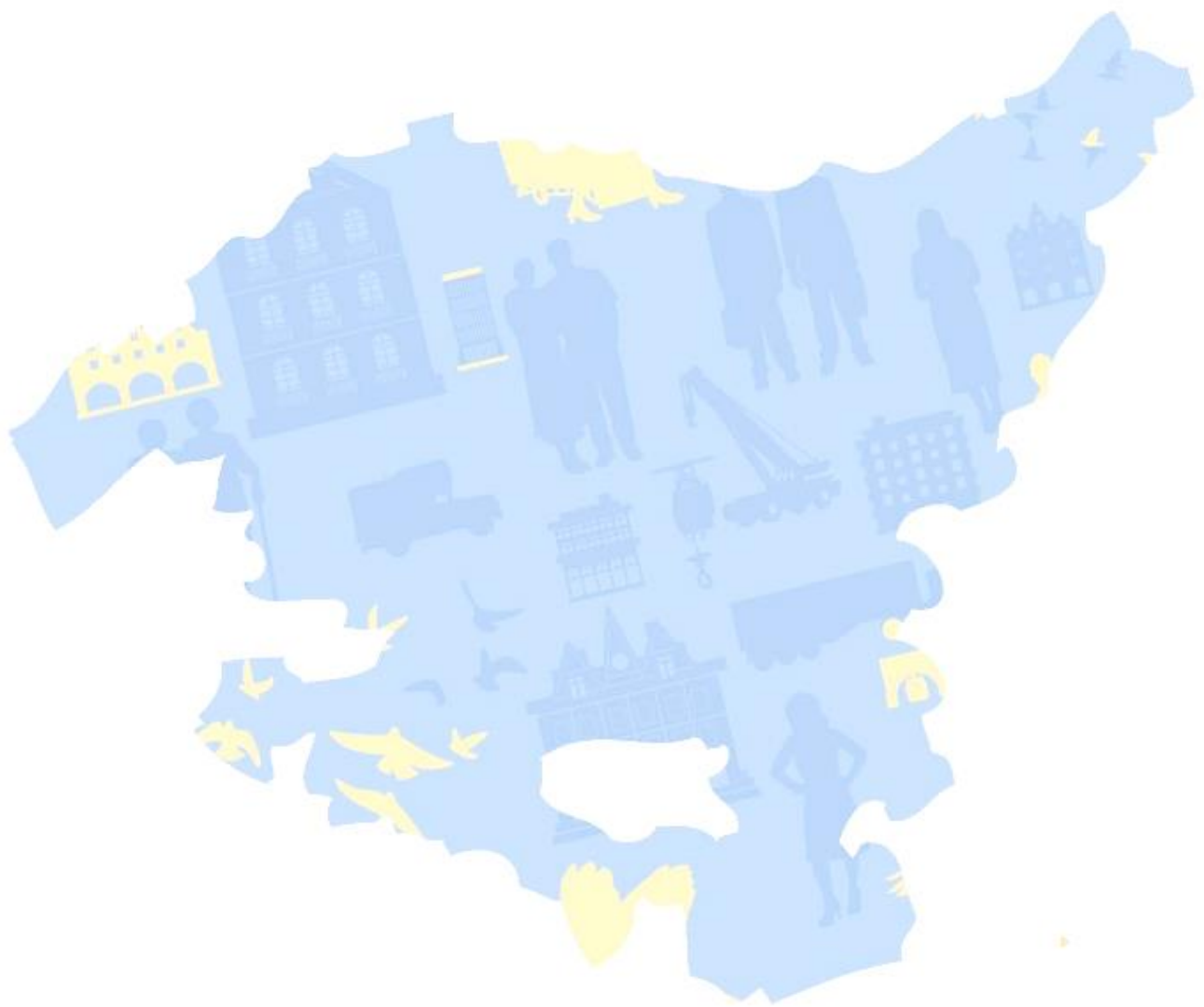

Laburpena eta gogoetak

1. ERREFERENTZIA-ADIERAZLEETAKO SINTESIS-A

1.1. EAE-KO JARDUERA EKONOMIKOA GARATZEKO BALIABIDEAK

1.1.1. Demografia eta inmigrazioa

VI.1.1. KOADROA DEMOGRAFIA ETA IMMIGRAZIOA EAE-N. ERREFERENTZIAKO ADIERAZLEAK.

	EAE		ESTATUA 2011	EB27 2011
	2005	2011		
Populazio bolumenaren aldakuntza tasa	0,4	0,3	0,9	2,6
Mendekotasun ratioa*	43,6	48,3	47,4	49,6
Atzerritarren %	3,4	6,6	12,2	6,6
Migrazio saldoa / 1.000 biztanle	6,3	6,9	-0,9	1,8

Iturria: EUSTAT, EUROSTAT eta EINren datuekin eginikoa.

*65 urtetik gorakoena eta 16 urtekoen baturaren eta lanerako adinean (16-65 urte) daudenen arteko zatidura.

1.1.2. Hezkuntza eta hezkuntza promozioa

VI.1.2 KOADROA HEZKUNTZA SISTEMA. ERREFERENTZIAKO ADIERAZLE NAGUSIAK

Emakumeak profil teknikoko familietan duen partaidetza ratioa, 2011-2012	LH Maila Ertaina			LH Goi Maila		
Elektrizitatea eta elektronika	4,7			5,8		
Fabrikazio mekanikoa	5,0			11,3		
Informatika eta komunikazioak	11,4			19,3		
Instalazioa eta mantentzea	2,3			6,4		
	EAE			Estatua		
Hezkuntza administrazioen gastuaren %, 2010eko BPGaren gainean	4,32			4,35		
HEZKUNTZA HELBURUAK EUROPAN 2020	EGOERA 2011			HELBURUA 2020		
	EAE	ESPAINIA	EA	EAE	ESPAINIA	EB
Haur hezkuntzako (4 urte) partaidetza	100	99,4	92,3	100	99,8	95
Titulazioa DBH	88,5	74,1	-	90	85,2	-
Eskola uzte goiztiarra	13	26,5	13,5	8,6	14,8	10
Goi mailako hezkuntzako titulazioa (30-40 urte)	61,3	40,6	34,6	68	45,8	40
Prestakuntza biziaren (25-64 urte)	12,9	10,8	8,9	17	15,2	15

Iturriak: EUSTAT, EUROSTAT, MEC, INEE.

1.1.3. I+G+b IKT jarduerak

VI.1.3. KOADROA ADIERAZLE NAGUSIAK

	EAE		ESTATUA 2011	EB27 2011	Europako helburua
	2005	2011			
I+G-ko gastua/BPG (%)	1,82	2,04	1,33	2,03	%3
Sektore pribatuak eginiko gastuaren %	78,6	76	52,1	60,8	-
Sektore publikoak eginiko gastuaren %	3,8	6,1	19,5	13,7	-
Sektore pribatuak finantzaturiko gastuaren %	60,7	54,3	44,3	54,6	%66
Berrikuntza-adierazleen Europako panela: adierazlearen balioa	-	0,46	0,41	0,54	-
16-74 urteko kideetako batek gutxienez etxetik interneten sartzeko modua duten familien %	41,4	67,5	68	76	-

Iturria: EUROSTAT, EUSTAT, EIN

1.1.4. Natura-ingurunearen egoera EAE-n

VI.1.4 KOADROA ADIERAZLE NAGUSIAK						
	EAE		ESTATUA	EB27	Helburua	Europako
	2006/07	2010/11	2010/11	2010/11	EAEn	helburua
NEGen emisioak (1990. urtearekiko aldaketa)	+22-	+1,8	22,8	-11	+14*	+15 Espainiarentzat
Energia berriztagarriek azken energi kontsumoan duten kuota	%6,2	%7	%12	%10	-14**	%20
Ekonomiaren energi intentsitatea 2000ko datuekiko	91	85	85,6	89,7	-	-
Ingurumen babesaren gastua eta inbertsioa industri enpresetan, BPGaren gainean	0,38	0,33	-	-	-	-

* Nahiz eta autonomia erkidegoentzako helbururik ez dagoen, Klima Aldaketaren Kontrako Borrokarako 2008-2012ko Euskal Planean, EAEn emisioak mugatzeko borondatezko helburua ezarri da aipaturiko epealdian, halako moldez non ez baitira %14 baino gehiago gaundituko oinarriko urtekoak
 ** 2020ko Euskadiren Energia Estrategiaren arabera
 Iturria: EUROSTAT eta EEE

1.2. EKONOMIA EAE-N

1.2.1. Egoera ekonomikoa

VI.1.5 KOADROA ADIERAZLE NAGUSIAK						
	2011		2012		2012	
	Munduko merkataritzan aldakuntza tasa	6,0		2,5		
Munduko PBGaren (benetakoa) aldakuntza tasa	4,0		3,2			
	EAE		EB27		ESTATUA	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Per capita BPG (1)	-	-	100	100	99	98
BPGaren (benetakoa) aldakuntza	+0,5	-1,2	1,6	-0,3	0,4	-1,4
Produktibitatea	1,3	1,4	1,3	0,1	2,0	2,9
	EAE		EUROGUNEA		ESTATUA	
	2011	2012	2011	2011	2012	2011
Azken kontsumo pribatuaren benetako aldakuntza	0,3	-1,0	0,1	-1,2	-0,8	-2,2
FBCFren benetako aldakuntza	-1,8	-5,4	1,6	-3,9	-5,3	-9,1
Esportazioen benetako aldakuntza	5,5	-5,2	6,5	2,9	7,6	3,1
Inportazioen benetako aldakuntza	4,0	-6,4	4,4	-0,9	-0,9	-5,0

(1) PPS, EB27=100
 Iturria: EUSTAT, EIN, EUROSTAT

VI.1.6. KOADROA ADIERAZLE NAGUSIA. EAE		
	2008	2012
Establezimendu kopurua	203.911	184.471
Establezimenduen guztizko enplegua (Iturria: DIRAE)	942.479	873.121
Batez besteko enplegua	5,1	5,3
Industriaren BEG/BPG (mila eurotan)	24,5	22,0
Eraikuntzaren BEG/BPG (mila eurotan)	9,2	7,1
Zerbitzuetako BEG/BPG (mila eurotan)	56,5	61,6

Iturria: EUSTAT

1.2.2. Sektore Publikoa

VI.1.7. TAULA. EAE-REN SEKTORE PUBLIKOA. ERREFERENTZIAKO ADIERAZLEAK.					
	Aldak. %. Itundutako zerga- bilketa	Aurrekontu-defizita SPV*		Zorpetzea SPV**	
		Aldak. %	BPGaren gaineko %	Aldak. %	BPGaren gaineko %
2010	+8,4	-31,5	2,7	+49,6	9,9
2011	-1,9	-52,7	1,3	+17,8	11,2
2012	-0,6	-42,8	0,7	+13,8	12,7

* Finantzaketa beharra. *
* Zor bizia urtearen amaieran.
Iturria: EUSTAT eta Eusko Jaurlaritzaren datuekin landutakoa.

1.2.3. Lan merkatua

VI.1.8. KOADROA ENPLEGUA:ERREFERENTZIAKO ZENBAIT ADIERAZLE.						
	LANGABEZI TASA		GAZTEEN LANGABEZI TASA		ALDI BATERAKO ENP.	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
EB-27	9,7	10,5	21,4	22,8	14,1	13,7
UEM	12,2	11,4	20,8	23,0	15,8	15,2
ESPAINIA	21,7	25,0	46,4	53,2	25,3	23,6
EAE	10,8	12,1	24,1	33,3	20,1	21,4

Iturria: EUROSTAT eta EUSTAT, BJAtik eskuraturiko informazioarekin egina.

VI.1.9. KOADROA ENPLEGU POLITIKAK: EAE ETA ESTATUAREN ARTEKO ALDERAKETA. BPG-AREN GAINEKO EHUNEKO GASTUA				
	P. AKTIBOAK		P. PASIBOAK	
	2011	2012	2011	2012
ESPAINIA	0,52	0,47	2,83	3,00
EAE	0,63	0,73	1,72	1,90

Iturria: EUSTAT, EIN eta OGASUN ETA LAN MINISTERIOEN datuekin eginikoa.

1.3. BIZI-KALITATEA EAE-N

1.3.1. Bizi baldintzak

VI.1.10 KOADROA BIZI BALDINTZAK EAEn. ERREFERENTZIAZKO ADIERAZLEAK.				
	EAE		ESTATUA 2011	EB27 2011
	2005	2011		
AROEPE Tasa	-	16,0	27,0	24,2
Familiak eskuragarri duten errentaren urte arteko bariazioa (2010)	+4,7	+1,1	-3,6	+0,8
Pobreziaren mugaren azpitik dagoen populazioaren % (% 60 tartekoa)	9,5	10,8	21,8	16,9

Iturria: EUROSTAT eta EIN.

1.3.2. Osasuna eta Osasun Sistema

VI.1.11 KOADROA. ADIERAZLE NAGUSIAK						
	EAE		Estatua	Alemania	Frantzia	Suedia
	2005	2010	2010	2010		
Ospitaleetako oheak 100.000 biztanleko	385,9	370,2	315,7	824,8	642,4	272,6
Medikuak eta psikiatrak 100.000 biztanleko	366,1	388,1	377,9	373,1	327,0	380,2
Haginlariak 100.000 biztanleko	64,5	73,9	60,4	79,5	66,5	80,2
	2005	2011	2012			
BPG (milioi eurotan)	56.885	66.265	66.223			
Osasun Sailaren Gastua BPGaren gainean	4,3	5,13	5,13			

Iturria: EUROSTAT eta Eusko Jaurlaritza

1.3.3. Hirigintza eta etxebizitza

VI. 1.12. KOADROA. HIRIGINTZA ETA ETXEBIZITZA EAE-N. ERREFERENTZIAKO ADIERAZLEAK.				
	EAE			ESTATUA 2012
	2007	2011	2012	
Etxebizitzaren eskaintzaren hazkundea (EOI)	+22,2	+54,4	-11,4	..
Etxebizitzaren eskariaren hazkundea* (EEH)	-20,9	-25,8	..	..
Etxebizitzaren Prezioen Indizea (EPI)	+4,1	-12,2	-13,3	-12,8
EJren Etxebizitza Programaren Gastua BPGaren gainean (%)	0,28	0,18	..	..

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN eta EINren datuekin egina.
* Etxebizitza eskuratzeko + aldatzeko beharren batura

1.4. GIZARTE BABESA

1.4.1. Gizarte zerbitzuak

VI.1.13. KOADROA. GIZARTE ZERBITZUAK EAE-N: ERREFERENTZIAKO ADIERAZLEAK			
EAE-KO GIZARTE ZERBITZUEN ESTADISTIKA			
	2008	2009	2010
Gastua biztanleko (€)	860,4	972,7	1.001,1
Gastuaren % PBGaren gainean	2,72	3,31	3,33
MENDEKOTASUNAREN ARRETARAKO SISTEMA: MENDEKOTASUNAREN ESPAINIAKO BEHATOKIAREN BALORAZIOA			
	2010	2011	2012
EAE	7,2	8,3	7,5
ESTATUKO BATEZ BESTEKOAK	4,7	5,0	4,7

Iturria: EUSTAT eta MENDEKOTASUNAREN ESPAINIAKO BEHATOKIAREN datuekin eginikoa.

1.4.2. Gizarte zerbitzuaren pentsioak

VI.1.14. KOADROA. GIZARTE SEGURANTZAREN PENSIOEN SISTEMA EAE-N: ERREFERENTZIAKO ADIERAZLEAK				
		2010	2011	2012
Onuradunak, orotara	Estaldua tasa	23,4	23,6	23,9
	Urteko hazkundearen %	1,5	1,4	1,3
Guztizko gastuak	BPGaren gaineko %	10,3	10,5	11,1
	Urteko hazkundearen %	4,5	4,5	4,2
Doako pentsioak	Guztizkoaren gaineko onuren %	97,6	98,0	97,6
	Batez besteko prestazioen % LGSren gainean	150,4	155,2	159,8

Iturria: LAN ETA GIZARTE SEGURANTZAREN MINISTERIOAREN datuekin eginikoa.

1.4.3. Diru sarrerak Bermatzeko sistema

VI.1.15. KOADROA. EAE-KO SARRERAK BERMATZEKO SISTEMA: ERREFERENTZIAKO ADIERAZLEAK			
EAE-KO SARRERAK BERMATZEKOSISTEMA			
	2009	2010	2011
Urteko guztizko gastuaren hazkundearen %	34,8	22,9	5,8
GEOren onuradunen hazkundearen %*	22,1	13,5	1,2
GIZARTERATZEKO GUTXIENEN ERRENTEN ESTALDURA. TASAK MILA BIZTANLEKO			
	2010	2011	
EAE (GEO)	30,55	39,70	
ESTATUKO BATEZ BESTEKOA	4,10	4,75	

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN ETA OSASUN, GIZARTE POLITIKA ETA BERDINTASUN MINISTERIOAREN datuekin eginikoa.
* Abenduetaokoa.

2. LABURPENA

2.1. DEMOGRAFIA ETA IMMIGRAZIOA

EAEn, Biztanleen Udal Erroldak 2012ko urtarrileko erreferentziari buruz emandako azken datuen arabera, biztanle kopuruak 2000an hasitako goranzko bideari jarraitu dio, hazkundera gero eta txikiagoa bada ere. Zehazki, 2.193.093 pertsonako populazioa dago 2012an (2011n baino %0,4 gehiago), hots, aurreko urtean baino 8.487 gehiago eta ia 78.000 gehiago 2005ean baino. Lurralde Historikoei dagozkien datuek erakusten dutenez, igoera nabarmenagoa dago Araban (%+1 azken urtean), eta neurri txikiagoan Gipuzkoan (%+0,4) eta Bizkaian (%+0,2).

Bestalde, EUROSTATEN zenbatespenen arabera, Europar Batasunean 503,7 milioi biztanle daude, 2012ko urtarrileko datuen arabera, hain zuzen 2011ko urtarrilean baino 1,2 milioi gehiago. Milako 2,4ko hazkundera horri esker -milako 2,7koa izan zen aurreko urtean-, beste urte batez eutsi ahal izan zaio 1960tik gertatu izan den etengabeko hazkunderako joerari,

egungo Batasunaren populazioa 400 milioi biztanlekoa zenetik. Beste urte batez, bilakaera positiboa immigrazioaren portaerari zor zaio, aldaketa osoaren %33 baino ezin baitzaio egotzi berezko hazkunderari (jaiotzen eta heriotzen arteko alde positiboa).

EAEn, 2011ko behin-behineko datuen arabera, hazkundera begetatiboa (biztanleriaren aldakuntza, jaiotzen eta heriotzen arteko aldearen arabera, migrazio mugimenduak aintzat hartu gabe) zortzigarren urtez jarraian positiboa izan da berriz ere; hori gure erkidegoan ez zen gertatu 1986az geroztik: urte horretan 21.180 jaiotza gertatu dira, aurreko urtean baino %0,1 gehiago, eta 19.235 heriotza, 2010ean baino %0,6 gutxiago. Horren ondorioz, hazkundera begetatiboa +1.945 izan da, hots, milako 0,9koa. EAeko hazkundera begetatiboak 14 urtez jarraian behera egiteko joera adierazi zuen eta, behin betiko daturik lortu ezean, azkenean ere badirudi 2004an gelditu egin zela. Hala ere, joera hori baieztatu egin behar da hurrengo urteetan. 60ko hamarkadan eta 70ekoaren hastapenetan gertatu ziren saldo begetatibo positibo indartsuen ostean, 1990a negatiboa izan zen lehen aldiz 1937tik, eta 1996an

saldorik txikienera iritsi zen, urte hartan EAEk 2.000 biztanletik gorako hazkunde begetatibo negatiboa izan baitzuen.

Beraz, ikusten denez, saldo begetatibo positiboa izan da 2011n jaiotzak arinki handitu direlako eta heriotzak, berriz, erori direlako:+0,1 eta %-0,6 hurrenez hurren.Gainera, ohikoa denez, 2011ko portaerak aldeak izan ditu lurraldeen arabera:Bizkaiak, saldo positiboak berreskuratzeko atzeratuago egonda, urte horretan 38 biztanle irabazi ditu, behin-behineko datuen arabera, Gipuzkoak eta Arabak beste urte batez euren joera positiboak sendotu dituzten bitartean, hurrenez hurren, 898 eta 1.009 biztanle gehiago izanik.

Bestalde, EUSTATEN 2011ri buruzko *“Migrazio mugimenduen estatistikak”* 14.986 laguneko hazkundera zenbatu du gure erkidegoan urte horretan (aurreko urtean baino % 15 gehiago), eta hamabi urtez jarraian migrazio saldoa positiboa izan da.Lurraldeka, Bizkaiak, 8.333 lagun irabazita, migrazio saldorik handiena dauka zenbaki absolutuetan, % 27 igo da 2010aren aldean. Bestalde, Arabak 3.704 lagun irabazi ditu (% -5, 2010eko saldoarekiko) eta Gipuzkoak 2.949 (% +15).Era berean, azken 20 urteetan laugarren urtez jarraian EAEn beste erkidegoetatik iritsitako immigrazio gehiago gertatu dira haietarako emigrazioak baino, eta horrela estatuarekiko migrazio saldoa positiboa izan da (+6.297).

Gainera, Udal Erroldaren datuen arabera, azken urtean EAEn bizilekua duten biztanle atzerritarrek gora egiten jarraitu dute.2005. eta 2012. urteen artean EAEn erroldatutako atzerritarren kopurua bikoiztu egin da.2005ean gure erkidegoan 72.894 etorkin bizi ziren; 2012ko urtarrilaren 1ean udal erroldak 151.162 zenbatu zituen, hain zuzen ere aurreko urtean baino % 4,1 gehiago (2012rako behin-behineko datuak; 2011rako, aldiz, behin betikoak). Biztanle etorkinen hazkunde horrek isla du guztizko populazioan duen gero eta pisu handiagoan:2012an EAEn atzerritarren pisua % 6,9koa da, eta estatuan % 12,1koa.Estatu osokoaren aldakuntza, aldiz, negatiboa izan da:%-0,7. Alabaina, EAEko datua Espainiako batez bestekotik oso urrun dago oraindik (erroldaren azken eguneraketan 5,73 milioi atzerritar dituen, eta 6,75 herrialdeetik kanpo jaiotakoak kontuan izanik), eta batez ere Balearretatik, Valentziatik eta Madriletik. Azken hiru erkidego horietan atzerritarrak biztanleriaren oso portzentaje garrantzitsua dira.

Eusko Jaurlaritzaren Immigrazioaren Euskal Behatokiak (Ikuspegi) agerian utzi du gure erkidegoa izan dela 2012an atzerritarren hazkunde erlatiborik handiena izan duena (%+4,1), eta ondoren Andaluzia (%+1,8).Horrez gain, EINeko datuen bidez aditzera ematen da immigrazioa gehien handitu dela atzerritarren ehuneko oso txikia duten komunitate horietan.Ikusi dugunez, EAEko immigrazioaren pisua (% 6,9) estatu osokoaren erdia da (% 12,1); Extremaduran % 3,8koa eta Andaluzian % 8,8koa den bitartean.Aitzitik, etorkin-tasa handienak dituzten komunitateetan (Valentziako Erkidegoa, Madril, Aragoi, etab.) erroldatutako atzerritar kopurua gutxitu egin da.Ikuspegiren ustez, joera hori hainbat arrazoiri dago lotuta, besteak beste, atzerritarren nazionalizazioei eta lan-aukeretan jazotako aldaketen ondoriozko immigrazioaren lurralde birbanaketari.

2.2. HEZKUNTZA ETA HEZKUNTZA PROMOZIOA

EUSTATEk aurreratutako datuen arabera, EAEn 2012/2013 ikasturtea unibertsitateaz kanpoko erregimen orokorreko irakaskuntzan (helduentzako hezkuntza kanpoan utziz) guztira matrikulatutako 355.737 ikaslerekin hasi da. Horrek berriz ere hazkundera dakar, aurtan %0,7koa Hezkuntza Berezia sartzen badugu, eta %2koa sartu ezik).

Bigarren kasua kontuan izanik (hau da, hezkuntza berezia kanpoan utzita), gehikuntzaren azalpena da beheko mailak (haur hezkuntza, lehen hezkuntza eta DBH) eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoa (DBHO) eta irakaskuntza ertainak gehitu direla. Beheko mailen kasuan, 2012-2013 ikasturtean, EUSTATEN behin-behineko datuen arabera, 292.110 ikasle zeuden matrikulatuta (+%1,1), Haur Hezkuntzan 74.046 (-%0,7), Lehen Hezkuntzan 122.184 (+%1,6) eta DBHn 74.046 (+%2,6).Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoa (DBHO) edo irakaskuntza ertainetan matrikulatutako ikasle kopurua %6,5 igo da.Gehikuntza handienak maila ertaineko LHn (%9,5) eta goi mailako LHn (%10,5) gertatu dira.Batxilergoa ere gehitu da, baina neurri txikiagoan (%2,8).

2012-13 ikasturtean irakaskuntza ertainetan ikasten duten 62.471 ikasleetatik 29.787k, hau da, %47,7ak, batxilergoa aukeratzen du derrigorrezko irakaskuntza

amaitu ondoren. %52,3ak lanbide heziketa aukeratzen du eta gainerakoek zereginen ikaskuntza.

Unibertsitateko irakaskuntzei dagokienez, 2010-11 ikasturtean, orotara 59.132 ikasle zeuden matrikulatuta unibertsitateko graduako eta lehen eta bigarren zikloko ikasketetan EAeko unibertsitateetan, hots, aurre urtean baino %1 gutxiago. Ikasle guzti horietatik %68,2 lehen eta bigarren zikloko ikasketetan daude matrikulatuta (lizentziaturak, arkitekturak eta ingeniariak, diplomaturak eta arkitektura eta ingeniari teknikoak) eta %31,8 Goi Mailako Hezkuntzako Europako Eremuaren (GMHEE) ondoriozko graduatuko ikasketetan.

Graduazio arloan, memoria hau bukatzean eskuragarri ditugun azken datuak 2009-10 ikasturteari buruzkoak dira, eta aurreko ikasturtearekiko %3,2ko igoera erakusten dute (%4,5 gizonentzat eta %2,4 emakumeentzat). Orotara, 10.498 pertsona graduatu, 6.249 emakume eta 4.249 gizon; aurreko ikasturtean, berriz, 10.170 ziren. Hots, emakumeen graduazioaren proportzioak guztizkoaren %50etik gorakoa izaten jarraitzen du. 2009-10 ikasturtean, emakumeei dagokie graduazioen %59,5, aurreko epealdiko ratioa baino pixka bat txikiagoa (%60).

Titulazioen arabeko graduazioaren bilakaeraren azterlana, momentuz, lehen eta bigarren zikloko ikasketei dagokie; eta hauxe erakusten du:

- 2009-10 ikasturtean, ikasleen % 51,1 Zientzia Sozialetan eta Juridikoetan graduatu zen, %30,5 Irakaskuntza Teknikoetan eta %7,2 Giza Irakaskuntzetan, %7,1 Osasun Zientzietan eta %4,1 Zientzia Esperimentaletan.

- 2008-09 eta 2009-10 ikasturteen artean, hazkundera gertatu da Osasunaren Zientzien (%10), Giza Zientzien (%3,2) eta Zientzia Sozial eta Juridikoen (%2,9) graduazioetan eta jaitsiera, berriz, Zientzia Esperimentaletan (%-8,6) eta Irakaskuntza Teknikoetan (%-0,7).

Laneratzearen arloan, LANBIDEn lan-bizitzan sartzeari buruzko azterlanaren azken datuen arabera, beherantz egin dute aztertutako azken unibertsitate promozioen jarduera eta enplegu tasak (2006, 2007 eta 2008ko promozioak); langabezi tasek, berriz, gora egin dute.

Hezkuntza adierazleei dagokienez:

- Eskolatzetasa garbiak. 2012an, eskolatzetasa handiena duten herrialdeen artean dago Espainiako estatua haur hezkuntzan. Bi urtera arte, 2010ean, haurren %26,5 zegoen eskolatuta. ELGako eta EBko herrialdeen batez bestekoa, berriz, txikiagoa da: %3,3 eta %3,8 hurrenez hurren. 3 eta 4 urte bitartean, eskolatzetasa unibertsala da Estatuan; izan ere, %99koa da. ELGAN %71,9 eta EBn %78,1.

EUSTATEk erakusten duenez, murrizak dira haur hezkuntzako lehen zikloari (0-2 urte) dagozkion adinetako eskolatzetasa garbiak: %51,9 (%52,7 mutikoak eta %50,9 neskatilak). 16 eta 17 urtetan (bigarren hezkuntzako adin teorikoak, bigarren etapa), %96,5 dira (%96,5 mutilentzat eta %96,4 neskentzat). Goi mailako hezkuntzari dagozkion adinetan, tasa garbiak behera egiten dute adinean gora egin ahala. Hala, tasak %67,4 dira 18-21 urterekin, %29,4 22-25 urterekin eta %9,8 besterik ez 26-29 urterekin.

- Atzerritar ikasleak. 1999-2000 ikasturteetik 2009-2010 ikasturtera etengabeko eta pixkanakako igoera izan da atzerritar ikasleen kopuruan. Autonomia erkidegoen banaketan, 2009-2010 ikasturtean ikusten denez, atzerritar ikasle gehiago daude Uharte Balearretan (%16,6), Errioxan (%16,2) eta Madrilen (%14,1). EAek %7,0ko ratioa du.
- Ikasleak irakasle bakoitzeko. EBko herrialdeen artean, Espainiak 11 ikasle ditu irakasleko, hots, ikasleen ratio ertaina edo txikia du irakasleko unibertsitatekoak ez diren irakaskuntzetan. Ratorik handienak Erresuma Batuan, Herbehereetan, Alemanian eta Estonian daude: 16 ikasle baino gehiago irakasleko.

EUSTATen arabera, 2010-11 ikasturtean oinarriko irakaskuntzetan (13,2) eta unibertsitateko irakaskuntzan (13,5) dago ratorik handiena EAEn. DBHn 9,8ko ratioa dago. Halaber, nabarmenezkoa da irakaskuntza publikoaren eta pribatuaren artean dagoen aldea, hezkuntza maila guztietan, eta handiagoa da titulartasun pribatuko ikastetxeetan.

- Ikaskuntza iraunkorreko parte-hartzea. Etengabeko ikaskuntzan parte hartzearen arloan EBk 2020rako ezarritako helburuaren arabera, 25-64 urteko helduen %15ek gutxienez hartuko du parte etengabeko ikaskuntzako jardueraren batean. Helburu hori oraindik urruti dago, zeren eta, EUROSTATen arabera, etengabeko prestakuntzako ikastaroak egiten dituztenen batez bestekoa %9koa baita EB27an eta %10,7 Espainian.

2010. urtean, Espainiako helduen %10,8k hartu du parte etengabeko prestakuntzako jardueraren batean, eta ratorik handienak Nafarroan (%13,2), EAEn (%13), Aragoian (%11,7) eta Uharte Kanariarretan (%11,6) lortzen dira.

- Ikasleen nazioarteko mugikortasuna. Hirugarren Mailako Hezkuntzako (A mota deritzen ikasketetan, hots, helburu hau dutenetan: ikerketa aurreratuko programetan sartzeko edo gaikuntza handiko lanbideak egiteko programetan sartzeko beharrezko prestakuntza ematea, ikerkuntza aurreraturiko programekin batera, ELGaren beraren metodologiaren arabera) nazioarteko ikasleen ehunekoa aztertuta, ikasleen mugikortasunari buruzko hurbilketa lor dezakegu.

2010ean, A motako ikasketetan, %7,8ko batez bestekoa dago ELGAN; lurraldeka, Erresuma Batua nabarmentzen da, nazioarteko ikasle kopururik handienarekin (%17,6), ondoren Alemania (%8,7); Estatuan %2ko ratioa dago. Ikerkuntza aurreratuko programetan, berriz ere nabarmentzen da Erresuma Batua, programa horietan matrikulaturikoen %41,7; AEBn ere handia da (%27,8), Irlanda (%27,1) eta Suedia (%24,2); ELGaren batez bestekoa %21,1ekoa da; Estatuan txikiagoa da, zeren eta programak egiten dituztenen artean %12,2 baizik ez baitira nazioarteko ikasleak.

- Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren gastu partida, 2012ko aurrekontuetan, 2.648 milioi eurokoa da. Horrek %2,5eko gutxikuntza dakar aurreko urtean likidatutako gastuaren aldean. Hots, EAEn BPGaren %4, eta hamarren bat gutxitu da 2010ean izandako portzentajearekin alderatuta.

Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioak 2010. urterako argitaratutako datuen arabera, hezkuntza administrazioen gastua, BPGaren gainean, % 4,32koa da EAEn (%3,42 unibertsitatekoa ez den hezkundean eta %0,7 unibertsitatekoan).

Estatuan, berriz, %4,35ekoa (%3,18 unibertsitatekoa ez den hezkuntzan eta %1,01 hezkuntzakoan).

Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza Sailak ikasleko duen gastuak (ikasle guztiak) behera egin du, 2010 eta 2011 artean: 5.323 eurotik 5.067 eurora. Hezkuntza eta Zientzia Ministerioaren datuen arabera, Unibertsitatekoa ez den Irakaskuntzan ikasle bakoitzeko egindako gastu publikoa (ikastetxe publikoan edo itunduan) 2010. urtean, Lanerako Prestakuntza kanpoan utzita, 7.388 eurokoa da EAEn. Horrela, gure erkidegoa da ikasle bakoitzeko gastu handiena ageri duena. Estatuko batez bestekoa 5.484 euro dira.

- Egokitasuna ikaslearen adinean. INEEren arabera, 8 urteko ikasleen %93 adin horretako kurtso teorikoan (Lehen Hezkuntzako hirugarrena) daude matrikulatuta 2009-10 ikasturtean; 10 urterekin, etapa horretako bosgarreneko tasa ehuneko 5 txikiagoa da (%88). DBHko adinetan, egokitasun tasek behera egiten dute adinean gora egin ahala; hala, 12 urteko ikasleen %83 hezkuntza etapa horretako lehen mailan ari da; 14 ikasleen %68 hirugarrenean 15 urteko ikasleen %60 laugarrenean. Aztertutako adin guztietan, Katalunia, Galizia eta EAE dira Estatuko batez bestekotik gorako egokitasun maila dutenak.

EUSTATen arabera, 2011-2012 ikasturtean, EAeko 7 urteko populazioa teoriarik dagokion kurtsoan dago matrikulatuta. Baina erreferentziako biztanle taldearen adinak gora egin heinean, egokitasunaren ehunekoak behera egiten du. Horrela, 13 urteko biztanle guztietatik, teorikoki dagokien mailan matrikulatuta dauden ehunekoak %83,9ra jaisten da; eta 17 urteko biztanle guztietatik, teorikoki dagokien mailan matrikulatuta dauden ehunekoak %61,8 arte jaisten da.

- Eskola behar baino lehen uztea. Europa Estrategia 2020aren barruan, eskola behar baino lehenago uztea %10era baino gutxiagora murriztea dago, gehienez 2020an. EUROSTATek argitaraturiko azken datuen arabera, Espainiako uzte tasa %24,9koa da 2012an. EB27ko herrialdeen batez bestekoa %12,8koa da.

EUSTATen arabera, beherantz egin du EAEko eskola uztearen tasak, eta 2012an %7,7koa da. Bestalde, INEren (horren metodologia EINrena da eta, beraz, EPA erabiltzen da BJAren ordez EAEn) hezkuntzaren adierazleen estatuko sistemaren datuen (2012ko edizioa) arabera, eskola uztearen tasa %26,5koa zen 2011. urtean. Uzte tasarik txikiak Nafarroan (%12), EAEn (%13) eta Madrilan (%19,8) zeuden.

- DBHko, derrigorrezko bigarren hezkuntzaren ondoko ikasketetako eta goi mailako ikasketetako graduazio tasa gordinak. ELGaren arabera, bigarren hezkuntzako bigarren etapa gutxieneko kualifikazioa bihurtu da, lan-merkatuan arrakastaz sartzeko eta langabeziarako arriskua gutxitzeko.

2009-10 ikasturteko datuek erakusten dutenez, hauexek dira DBHko graduazio tasa gordinak handiena dutenak: Kantabria (%87,7), Asturias (%86,5) eta EAE (%85,4). Eta batxilergoan: EAE (%67,7), Asturias (%61,5), Madril (%55,2) eta Nafarroa (%54). Bestalde, lanbide heziketako gradu ertaineko prestakuntza zikloetan, Kantabria (%24), Aragoi (%22,2), Errioxa (%22,1), Katalunia (%22), Asturias (%21,9) eta EAE (%21,8) nabarmentzen dira.

- Zientzia eta Teknologiako goi mailako hezkuntzako graduatuak, 20 eta 29 urte arteko 1.000 biztanleko. EUROSTATen datuen arabera, EB27rako batez bestekoa %15,2koa da 2010ean. Ratorik handienak Finlandian (milako 21,2, 2012an), Frantzia (milako 21,5 2010ean), Irlandan (milako 20,1 2010ean) eta Erresuma Batuan (milako 19,5 2011n).

ISEI-IVEIren datuen arabera, graduazio tasa milako 26,6koa da 2008-09 ikasturtean EAEn.

- Helduen ikasketa maila. 2010ean, Madril, EAE, Nafarroa, Kantabria eta Aragoi dira nahitaezkoak baino ikasketa maila handiagoak dituzten

pertsonen ehuneko handienak dituzten autonomia erkidegoak.

ELGaren herrialdeetan, 2010ean, 25-64 urte bitarteko populazioaren %74k bigarren hezkuntzako bigarren etapako edo handiagoko ikasketa maila du. Espainia (%53) batez bestekoa baino 21 puntu gutxiagotan dago. EAE ere ratio horren azpitik dago, %63,4 (10,6 puntu azpitik).

2.3. I+G+B+IKT JARDUERAK

EUSTATen arabera, I+G-ko jardueretan 2011. urtean egindako gastua 1.360 milioi eurokoa izan da, eta horrek aurreko urteko kopuruaren aldean %0,4ko hazkundera esan nahi du. Gastu hau BPGaren %2,04 da. Horrela, EAE estatuko batez bestekoaren (%1,33) eta EB27ko batez bestekoaren (%2,039) gainetik dago I+G gaian egindako esfortzuan, baina gaian erreferentzia diren herrialdeen azpitik (gehienbat Europako iparraldekoak, Japoniakoak eta AEBetakoak).

I+G-ko enpresa burutzapena EAEn (gastuaren %76) sektore horrek Estatuan eginikoa baino handiagoa da (%52,1, INEren arabera) eta EB27an izandakoa baino handiagoa ere (2010an, gastuaren %60,8).

Herri Administrazioak buruturiko gastuak behera egin du EAEn 2010 eta 2012 artean; %6,3tik %6,1era. Estatukoa (%19,5) eta EBkoa (%17,3) baino txikiagoa da.

I+G-ko gastuen finantzazioari dagokionez, sektore pribatuak horretan duen partaidetza handitu egin da 2010 eta 2011 artean: %54tik %54,3ra igaro da. Hauexek nabarmentzen dira I+G-ko gastuaren finantzaketa pribatuaren ratio handiak izateagatik: Japonia (%78,2), AEB (%67,3), Finlandia (%66,1), Alemania (%66,1), Danimarka (%60,7) eta Suedia (%58,2).

Bestalde, administrazioak %38,6 finantzatzen du EAEn (%39,8 aurreko urtean).

Sektore pribatuak eta sektore publikoak finantzaturiko I+G jarduerak BPGaren %1,12 eta %0,8 dira hurrenez hurren, baina Bartzelonako helburuak %2 eta %1 dira 2020. urterako.

I+G-ko jardueretako pertsonalak gora jarraitzen du, lanaldi osoaren baliokidetzan neurtua, eta 2011. urtean

populazio okupatuaren milako 18 da, Estatuan izandako milakoa baino handiagoa (milako 12), EBn (milako 11,5); eta lurralderik dinamikoetan izandakoetatik hurbil eta, are gehiago, handiagoak. Frantzia (17,7), Alemania (13), Japonia (14,1). Bestalde, ikerlariak milako 11,4 da; Estatuan, berriz, milako 7,3.

Patenteei dagokienez, Berrikuntza Adierazleen Panela kontuan izanda (IUS 2011), BPGaren bilioiko 1,71eko PCT¹ (PPV eurotan) patenteen eskabide adierazlea duen EAE estatuko batez bestekoaren gainetik dago (1,34), baina EB27ko batez bestearen azpitik (3,78) eta erreferentziako herrialdeetatik urrun: Suedia (10,53), Finlandia (9,57), Danimarka (7,52), Alemania (7,04) eta Herbehereak (6,39).

Europako Berrikuntza Adierazleen Panel berria (IUS 2010) herrialdeen ekonomiek berrikuntza-jarduerak egiteko zenbaterainoko gaitasuna duten eta zenbateraino garatzen dituzten neurtzen saiatzen da. EAEn arabera, EAEk EBren 15. postua izango luke, 0,46ko adierazleko balioarekin, 0,54ko batez bestekoaren azpitik. Hala, hirugarren taldeko goiko partean kokatuko litzateke, berrikuntza ertaineko herrialdeak.

Zehazki, EAE nabarmendu egiten da EB27ko datuekin alderatuta enpresa inbertsioaren (0,54ko puntuazioa lortu du; Europar Batasunak, berriz, 0,44), giza baliabideen (0,61 batean eta 0,56 bestean) eta ikerketa sistemen arloan (0,54 batean eta 0,53 bestean). Baina maila txikiagoak ditu finantzazioan eta laguntzan (gure Erkidegoak 0,38 eta EBk 0,58) eta lorturiko outputetan (0,42 batean eta 0,56 bestean).

EUSTATen Berrikuntza Teknologikoaren Inkestak erakusten duenez, 2009-2011ko epealdian, 9 langiletik gorako enpresen %37,8 berritzailea zen, aurreko epealdikoa baino ratio txikiagoa (%38,9), edo EB27koa baino txikiagoa, non industri eta zerbitzuen sektoreetako enpresek jardura berritzaileak izan zituzten 2008 eta 2010 artean, Community Innovation Survey 2010aren (CIS7) arabera; baina estatukoa baino handiagoa da (%31,1), eta beherazko joera izanik ere EINren arabera).

Gora egin du 9 langiletik gorako euskal enpresen berrikuntza teknologikorako jardueren guztizko

gastuak 2011n, %2,5, eta PBGaren %3,34 da (%3,3 ere aurreko epealdian).

Hots, berrikuntzarako jardueren gastuak gora egin arren, beherantz egiten ari da enpresa berritzaileen ehunekoa, baina joera hori ez da sektore guztietan gertatzen.

IKTen sarrerari eta erabilerari dagokienez, eta EUROSTATen datuen arabera, etxean Internetera sartzeko aukera duen 16 eta 74 urte arteko kide bat gutxienez baduen etxe portzentajea, 2012. urtean, %76 da EB27n eta %68,5 Estatuan. EUSTATen arabera, ratioa %67,5koa da EAEn. Ondorioz, EAE Europako batez bestekotik zertxobait beherago dago, eta ereduak herrialdeetan agertzen diren balioetatik urrun: Herbehereak (% 95), Luxenburgo (% 93), Suedia (% 92), Danimarka (% 92), Alemania (% 85), Finlandia (% 87) eta Erresuma Batua (% 83).

Transakzio elektronikoei dagokienez, internet bidez erosi ez duten pertsonen ehunekoa kontuan izanik, hauxe ondoriozta daiteke: EAE, %37,4arekin, gorengo mailan dagoela autonomia erkidegoen rankingean, zeren eta erkidego batek ere ez baitu ehuneko txikiagorik. Eta azken hilean erosi duten pertsonen ehunekoa aztertuta, autonomia erkidego bakarra dago aktiboagoa dena: Madril. Alabaina, datuak guztiz homogeneoak ez badira ere, Europarekiko alderaketa eginez, agerian gelditzen da merkataritza elektronikoa gutxiago hedatuta dagoela EAEn.

Enpresetako IKT ekipamenduei dagokienez, Enpresetako Informazioaren Gizarteari buruzko Inkestaren azken edizioak agerian uzten du IKTak euskal enpresetan sartzeko prozesuak gorantz egiten jarraitzen duela.

Enplegu-mailaren arabera analisiak lehenik eta behin erakusten du IKT ekipamenduak zabalduago daudela establezimenduaren tamaina handitu ahala. Bigarrenik, enplegu gehiago izan ahala, hobetzeko marjina txikiagoa dagoenez gero, ekipamenduen gehikuntzak murriztagoak dira; hain zuzen ere, enpleguaren estratu batzuetan erorketa txikiak gertatzen dira berriro ere. Eta, hirugarrenik, bi alderdi horiek gehiago igartzen direla establezimenduei dagokienez, enpleguari dagokionez baino. Arrazoiak, besteak beste, establezimendu txikiak edukitako garapen handiagoa da, eta, halaber, establezimendu

¹ Patenteen Lankidetzaren Ituna

handietan langile guztiek ez dutela ekipamendu horietara iristeko aukerarik.

Internet edo bide elektronikoz eginiko merkataritza transakzioei dagokienez, EUSTATen datuen arabera, gorantz jarraitzen du posta elektronikoa EAEko enpresen posta elektronikoa, sortzen dituen zifra ekonomikoetan nahiz bertan parte hartzen duten enpresen kopuruak. Nahiz eta zifra ekonomikoetan salmentak erostetak baino gehiago izan, partaidetzan, produktuak bide elektroniketatik erosten dituzten establezimenduen kopurua askoz ere handiagoa da saltzen dutenena baino.

2.4. NATURA-INGURUNEAREN EGOERA

Airearen kalitateak, Eusko Jauraritzak emandako informazioaren arabera, hobera egin du azken urteetan, eta kalitate hori "ona" da, edo, gutxienez, "onargarria". Egun/urtean kalitate onarekin edo onargarriarekin ratioa handitu egin da: 2005ean %94,6 zen eta 2011n, berriz, %97,9. Hala ere, gora egin du airearen kalitatea oso txarra edo txarra duen indizeko egunen kopuruak 2010 eta 2011 bitartean: 4tik 16ra. Eta airearen kalitate ertainarena 31tik 71era.

Ur-masen kalitateari dagokionez (ibaiak, lakuak eta gune hezeak, trantsizio-urak, kostaldeko ura eta bainatzeko ura), honako hau lortu da, Eusko Jauraritzaren datuen arabera: lbaiei dagokienez, txikia da helburuen betetze maila, zehazki ur-masen %21,1ek betetzen zituen helburuak 2007an, eta 2011n, berriz, %32,6k. Lakuetan eta gune hezeetan, berriz, badirudi bilakaera positiboa dagoela, baina ez da nahikoa (2001/2002 ziklo hidrologikotik aztertutako 14 gune hezeetatik, lehen zikloak %7ak baino ez zituen betetzen ingurumenaren gaineko helburuak, eta azken zikloetan %21-%29ak.

Trantsizio-uretan, txikia da oraindik ere betetze maila (%57 2011n). Kostaldeko uretan, emaitzen egonkortasuna dago eta, oro har, helburuen betetze maila altua erakusten dute. Azkenik, bainatzeko uren kalitateari buruz 2011n eginiko azterketak agerian utzi duenez, bainatzeko 65 eremuetatik 5en kalitatea ez da nahikoa, 2renak nahikoa eta 9renak onak. Gainerakoek kalitate bikaina dute, hain zuzen ere ez-nahikoa, nahikoa, ona eta bikaina biltzen dituen sailkapenean.

Kontsumoko urari dagokionez, 183,4 Hm³-koa EAEn herri hornidurarako banaturiko eta kontrolaturiko

guztizko ur bolumena 2010ean, hots, %2,4ko jaitsiera. Horietatik 95,6 Hm³ (guztizkoaren % 52,1) etxeak hornitzeko erabiltzen dira, 56,6 Hm³ (%30,9) sektore ekonomikoetarako eta 31,2 Hm³ (%17) udal kontsumoetarako eta beste erabilera batzuetarako. Banaketako herri sareetan ihesak, hausturak, etab. direla eta oraindik gertatzen diren galerek, EINren arabera, %7,5 egin dute gora 2009 eta 2010 bitartean, eta ur eskuragarri guztiaren %19,9 da. Estatuan ur eskuragarriaren %17,5 galdu zen.

Per capita kontsumoa Estatuan kontsumituriko batez bestekoa baino txikiagoa da, 122 144 pertsona/litro/eguneko; baina 2009 eta 2010 artean gertaturiko jaitsiera txikiagoa (%3,2) Estatukoa baino txikiagoa da (%3,4).

Hondakinak sortu eta kudeatzeari dagokienez, EINen Industria Sektoreko hondakinen sorkuntzari buruzko inkestako azken datuen arabera, EAEko hondakin ez arriskutsuen sorkuntza %10,6 igo da 2009 eta 2010 bitartean eta industria hondakin arriskutsuena %19,8. Hala, EAEn 201,7 mila tona izanik, hirugarren erkidegoa da industri sektorean hondakinak sortzen dituzten artean, Kataluniaren (333) eta Valentziaren (212,7) atzetik.

Hiri-hondakinen alorrean eta per capita balioetan, EINen Hiri-hondakinen bilketa eta tratamenduari buruzko inkestako datuen arabera, 2010. urtean EAEn 329,7 kg hiri-hondakin nahastu bildu ziren. Hau da, estatutako batez besteko kopurua (412,5) eta aurreko urtean erregistratutakoa (471) baino zenbateko txikiagoa. Bilketa selektiboari dagokionez, EAEk kasu guztietan (papera eta kartoia, beira, plastikoak eta ontzi mistoak) erregistratu ditu Estatuko batez bestekoen gaineko bilketa balioak.

Klima aldaketari eta negutegi-efektuko gasei (NEG) dagokionez, negutegi-efektuko gasen emisioen (NEG) inbentarioak emandako azken datuek erakusten dute ez direla murriztu NEG emisioak (zuzenean eta zeharka, hots, inportaturiko elektrizitatearekin lotuak barne), CO₂-baliokidean neurtuta. Hala, 2007an %22ko igoera ratioa izan zen oinarriko urtearekiko (1990); 2010ean, berriz, 1990ean erregistraturikoak baino %1,8 handiagoak dira.

Sekotereen aldetik azterketa sakona eginez ondoriozta daitekeenez, emisioak murriztu egin dira energiaren, garraioaren eta industriaren sektoreetan

hobekuntza teknologikoak ezarri direlako, zeren eta energia kontsumoa igoz joan baita, errepideko garraioarena bezala eta, horrekin batera, emisioena.

Energiaren sorkuntza eta kontsumoa oinarri hartuta, goranzko joera izan du energiaren azken kontsumoak 2008ko krisira arte. Izan ere, urte horretan kontsumoak behera egin zuen, ondoren gora, eta berriz ere jaitsi da 2010 eta 2011 urteen artean, zehazki %4,2, 5.178 Ktep-eraino.

Lehen mailako energiaren ekoizpena oso murrizta da, hain zuzen 380 Ktep 2011n. Ekoizpen horren oinarria, gehienbat, energia berriztagarriei dagokie; alde horretan %6,1eko jaitsiera izan zen (393 Ktep-etik 369 Ktep-era).

Lehen mailako energiako norberaren produkzio eskas horrek EAEko energia eskariaren (barne kontsumo gordina) %5,8 asetzea bakarrik ahalbidetzen du (6.550 Ktep). Eta aldi berean, iturri berriztagarriak oinarri dituen ekoizpen txikiak (369 Ktep) azken kontsumoaren %7 betetzeko baizik ez du ematen.

Bestalde, energi intentsitatea (azken kontsumoa BPGaren unitateko) 2000koa baino %85 handiagoa da 2011n, eta %5 hobetu da aurreko urtearekin alderatuta. EB27an, EUROSTATen arabera, 2000koaren %89,7 da ekonomiaren energi intentsitatea.

Sektoreka banatuta, industriako energi intentsitatea ehuneko 7 puntu okertu da 2011n, energiaren kontsumoan gorakada izan arren industriako BPGan puntu 1 hobetu baita. Garraio sektorearena, berriz, 1,9 puntu hobetu da; eta zerbitzuena puntu 1 hobetu da.

Bukatzeko, EINK **industri enpresek ingurumenean eginiko gastuari buruz** burutu duen inkestako azken datuek erakusten dutenez, gastu hori %1,7 igo zen 2010ean EAEn 2009an izandakoaren aldean. Gastua BPGaren ehuneko gisa neurtuta ikus daitekeenez, egonkortasuna dago 2010ean 2009. urtearekiko, eta %0,33ko emaitza dugu. Gainera, murrizpena dago 2007ko datuekin alderatuta. Hala, laugarren tokian dago EAE 2010ean, Kantabriaren (%0,52), Asturiasen (%0,41), eta Nafarroaren (%0,35) atzetik.

2.5. EAEREN EGOERA EKONOMIKOA ETA KANPO TESTUINGURUA

Erosteko ahalmenaren parekotasunaren arabera munduko BPG haztatua % 3,2 hazi zen, eta aurreko epealdian, berriz, %4, NDFaren zenbatespenen arabera. Ekonomia aurreratuek % 1,2ko gorakada izan zuten: AEBko BPGd-a % 2,2 eta Japoniakoa % 2 handitu ziren, eta Euroaren Eremua, aldiz, % 0,6 jaitsi zen.

Horrez gain, goranzko ekonomiak eta garatzeko bidean daudenak % 5,1 inguru handitu ziren, aurreko urteko hazkundea % 6,4koa izan zela. Brasilek % 0,9ko hazkunde txikia izan zuen, aurreko aldikoa % 2,7koa izan zela. Txina eta India % 7,8 eta % 4 handitu ziren, hurrenez hurren, 2011n % 9,3 eta % 7,7 hazi arren.

Jarduera ekonomikoaren bilakaerarekin bat etorritik, munduko merkataritzaren hazkundea aurreko urtekoa baino ahulagoa izan zen, % 2,5eko aldakuntza-tasa izanda, aurrekoa % 6koa izan zela.

Prezioen bilakaerari dagokionez, 2011 eta 2012 bitartean, Brent upelaren batez besteko prezioa % 0,8 handitu zen: lehen 111,7 \$-ekoa zen, eta orain, aldiz, 112,6 \$-ekoa. Lehengai ez-energetikoen prezioek aurkako aldakuntzak izan zituzten: elikagaien prezioak 2011koak baino handiagoak izan ziren; industria-gai metalikoenak zein ez-metalikoenak, berriz, txikiagoak izan ziren.

Testuinguru horretan, euro-gunearen egun baterako esku-hartze tasa 2011 itxi zen moduan eutsi zitzaion 2012ko uztailera arte: %1.

Hil horretan, %0,75era jaitsi zuen Europako Banku Zentrala; ratio berarekin itxi zen urtea. Bestalde, AEBetako Erreserba Federalak eta Japoniak Bakuak berriz ere mantendu zituzten esku-hartze tasak 2012an, 2011 itxi zen moduan; lehenbizikoa %0,25ean eta bigarren %0,1ean.

Euroguneko moneta-merkatuaren interes tasek behera egin dute epe guztietan. Hilabeterako Euriborra %0,64 zen urteko lehen hiruhilekoan, eta laugarrena %0,11rekin bukatu zuen. Hiru hilerako Euriborra %1,04tik %0,2ra igaro da lehen eta laugarren hiruhilekoaren artean, eta urtebeteko euriborra %1,67arekin hasi eta %0,6arekin bukatu zuen.

Truke eta burtsa merkatuei dagokienez, dibisen merkatuan EEBBetako dolarraren benetako truke tasa erreala tokia irabazi zuen eta, ondorioz, euroak balio pixka bat galdu zuen. Halaber, Europako dibisak balioa galdu zuen, libera esterlinaren eta yenaren aldean. Munduko burtsa merkatuei dagokienez, Espainian IBEX 35ek urte arteko % 4,6ko jaitsiera izan zuen (2012ko abenduan neurtutakoa, 2011ko abenduaren aldean), aurreko urteko % -13,1en aldean; Nikkei % 22,9 egin zuen gora, 2011ko % -17,3ren aldean; Dow Jones indizeak % 7,2 egin zuen aurrera, 2011ko % 5,5en aldean; eta Euro Stoxx zabala % 15,5 handitu zen, aurreko urteko % 18ko jaitsieraren aldean.

EB eta zehazkiago eurogunea oinarri hartuta, urte arteko terminoetan, %0,5ekoa izan zen BPGaren benetako aldakuntza tasa 2012an; aurreko urtean, berriz, %1,5eko hazkundera izan zen.

Sektoreen aldetik, atzeraldia izan da osagai guztietan, eta industriaren eta nekazaritzaren kasuan, aldakuntza tasak negatibo bihurtu dira (eraikuntzak bazuen 2011n aldakuntza tasa negatiboa eta jaitsiera areagotu egin da 2012. urtean). Bereziki deigarria da industrian ikusitako joera aldaketa; izan ere, 2011n %3,4ko aldakuntza tasa positiboa izatetik tasa negatibora igaro da 2012an, % -1,3ra hain zuzen. Zerbitzuen sektoreei dagokienez, merkatu-zerbitzuen kasu zehatzean, nahiz eta urteko batez besteko aldakuntza positiboa izan (%0,1), hiruhileko profileen atzeraldi argia ageri da; are gehiago, aldakuntza tasa negatiboak bildu dira azken bi hiruhilekoetan: %0,1 eta % -0,2 hurrenez hurren.

EBri dagokionez, EUROSTATen arabera, % -0,3koa da BPGaren aldakuntza-tasa termino errealetan EB27ko eremuan 2012. urtean. Herrialde hauetan daude hazkunde tasarik handienak: (%5,6), Lituania (%3,6), Estonia (%3,2), Eslovakia (%2) eta Polonia (%1,9). Tasa txikiagoak dituzte hauek: Irlandak (%0,9), Suediak, Austriak, Maltak eta Bulgariak (lauretan %0,8), Errumaniak eta Alemaniak (bietan %0,7), eta Erresuma Batuak eta Luxenburgok (bietan %0,3). Frantziak aldakuntza tasa nulua du, eta gainerako estatuak tasa negatiboak dituzte.

Langabezi tasak bi digituak gaintzen ditu hainbat estatutan. Zehazki, %10 eta %12 arteko tasak daude: Polonian, Estonian, Frantzian, Italian, Hungarian

eta Zipren. %12-%15ekoak: Bulgaria, Lituania, Eslovakia, Irlanda eta Letonia. Eta %15etik gorakoak, EB27ko langabezi tasarik handienak, Portugalen (%15,9), Grezian (%24,3) eta Espainian (%25). Tasarik txikiak, berriz, herrialde hauetan daude: Austriak (%4,3), Luxenburgon (%5,1), Holandan (%5,3) eta Alemanian (%5,5).

Espainiako ekonomia ardatz hartuta, EINren arabera, BPG errealearen urteko batez besteko %1,4ko jaitsierarekin itxi da 2012. urtea; urtebete lehenago, berriz, %0,4ko hazkundera izan zen.

Nazio eskaria BPGaren urte arteko hazkundera irunditu izanaren emaitza da bilakaera hori. Hala, nazio eskariak %3,9 kendu dio BPGaren urte arteko hazkunderari 2012. urtean. Kanpoko eskariak, berriz, %2,5eko ekarpena du.

Eskariaren aldetik, barne eskaria ahulago dago zeren eta, urte arteko kopuruetan, haren osagai guztietan beherako profil handiagoa baitu. Kontsumo publikoak luzatu egiten du beheranzko joera: % -0,5etik % -3,7ra 2011 eta 2012 bitartean. Etxeetako azken kontsumoko gastuak %2,5 egin zuen behera. 2011. urtean, berriz, % -0,8. Kontsumo pribatua azaltzeko faktore nagusien artean, enplegua desagitea eta familien errenta eskuragarria murriztea daude, baita irailaren 1ean indarrean sartu ziren BEZaren tasen igoerengatik erosketak aurreratu izanaren ondorioetatik ere. Kapital finkoaren eratze gordinak areagotu egin du beherako joera, % -5,3tik % -9,1era, haren osagai nagusiaren (eraikuntza) atzeraldi handiaren eta ekipo ondasunen eta landutako aktiboaren eta aktibo finko ez-materialen beheranzko joeraren ondorioz.

Bestalde, aipatu dugunez, kanpoko eskariak ekarpen positiboa egin dio BPGaren hazkunderari (2,5 puntu). Esportazioek, 2011 eta 2012 bitartean, urte arteko batez besteko %3ko hazkunde izan zuten (aurreko urteko %7,5ekoa baino txikiagoa). Inportazioek, berriz, aurreko urtean baino jaitsiera handiagoa izan dute (% -5, eta aurreko urtean % -0,9).

Eskaintzaren aldetik, 2012ko BPGaren urte arteko jaitsiera ekoizpen-adar guztien jardueran islatu da, lehen mailako sektorean izan ezik; izan ere, haren balio erantsi gordinak (BEG) %2,2 egin zuen gora, aurreko urtean baino %6 gutxiago. Industriaren BEGak %2,9 egin

du behera eta aurreko urtean, berriz, %2,7 hazi zen; eraikuntzan %8,1eko jaitsiera izan zen (%-5,9 aurreko epealdian); eta zerbitzuen sektoreak %-0,4ko tasa izan du, aurreko urtean %1,4 igo ondoren.

Jardueraren murrizpen horren ezaugarri nagusia, gainera, beheranzko profila izan da urte osoan, eta areagotu egin ditu balio negatiboak hiruhilekoetako barne eskariaren osagai guztietan eta, horrekin batera, bizkortu egin da enplegua desegiteko prozesua. Hala, %1,7 egin du behera 2011n lanpostuen kopuruak (lanaldi osoko lana dutenak); 2012an %4,4ko jaitsiera zenbatu da. Soldatapekoen jaitsiera %5,1ekoa izan da; aurreko urtean, berriz, %1,5ekoa izan zen. Bestalde, EInren Populazio Aktiboaren Inkestak agerian utzi duenez, langabezi tasak (16 urtetik gorakoak) %21,6tik %25era egin du gora. Hauexek dira tasarik txikiak dituzten autonomia erkidegoak: EAEk %15, Nafarroak %16,4, Kantabriak %17,9, Aragoik %18,7 eta Madrilek %19,2. Estatuko batez bestekoaren gainera daude Ceuta (%38,8), Andaluzia (%34,7), Uharte Kanariarrak (%33,3), Extremadura (%33,1), Melilla (%28,9), Gaztela-Mantxa (%28,6), Murtzia (%28) eta Valentziako Erkidegoa (%27,8).

Kanpoko sektorearen ekarpen positiboarekin bat etorritik, Espainiako ekonomiak hobetu egin du finantza egoera munduko gainerako herrialdeekiko. Ekonomiaren finantzazio beharra (defizita) BPGaren %3,2koa zen 2011n; 2012an, berriz, %0,2koa da, hots, 2.635 milioi euro, aurreko urtean baino 31.578 milioi gutxiago.

EAEren ekonomiaren bilakaera aztertuko dugu orain. EUSTATen 2013ko otsaileko datuen arabera, urte arteko %1,2ko jaitsiera izan zen 2012an termino errealean, eta aurreko urtean, berriz, %0,5ekoa izan zen. BPG, ohiko terminoetan, 66.223 milioi eurokoa izan zen.

Eskariaren gaineko azterketak erakusten duenez, aurreko epealdian baino askoz beherakada handiagoa gertatu da barne eskarian (%-2,2koa, aurrekoa %-0,3koa izanik), eta urte arteko BPGaren jaitsiera %1,2koa izan da. Agerian uzten du horrek kanpoko saldoaren ekarpen positiboa, zehazki ehuneko batekoa, esportazioen (%-5,2) nahiz inportazioen (%-6,4) mailetan jaitsierak gertatu badira ere.

Kanpoko Merkataritzaren Estatistikak atzerriarekiko ondasunen kanpoko merkataritzari buruz ematen dituen datuen arabera, betiere Aduanetako Erregistroetan oinarrituta, %0,9ko jaitsiera izan da esportazioen ohiko balioan 2012. urtean, eta %10,8ko igoera energiakoetan eta %2,1eko jaitsiera energiakoak ez direnetan (gutzizkoaren %90 dira). Bestalde, %10,4 egin dute behera guztizko inportazioek, non energi inportazioen balioa (gutzizkoaren %35) %10,2ko eta energiakoak ez direnean %10,5eko jaitsierak gertatu diren.

EAEko energiakoak ez diren esportazioen aduanasarien taldeko azterketan agerian gelditu denez, lehenik eta behin ekipo-ondasunak nabarmentzen dira, esportaturiko guztizkoaren %42,3 (makinak, 4.241,4 milioi euro, eta garraio materiala, 4.337,6 milioi euro). Esportazioak %2 egin du behera, garraio materialaren esportazioaren jaitsieragatik (%-7,7), zeren makinek eta aparatuek gora egin baitute (%+4,6). Bigarrenik, metal komunen eta horien manufakturen esportazioa nabarmentzen da, guztizkoaren %25,7,4ko jaitsiera izan da horien esportazioan. Hirugarrenik, plastikoen eta kautxuaren esportazioa nabarmentzen da, guztizkoaren %8,4; aldakuntza tasa positiboa du (%1,9). Energiakoak ez diren inportazioen aldetik, metalak eta horien manufakturak nabarmentzen dira, guztizko inportazioen %21,2, %16,6 jaitsita, eta bigarrenik guztizko inportazioen %19,2 diren ondasun-ekipoak. Izan ere, %2,7 jaitsi dira, makinen eta aparatuen (%-2,9) nahiz garraio materialaren (%-2) jaitsieragatik.

Energiakoak eta energiakoak ez diren produktu eta ondasunak bereizita ondoriozta daitekeenez, energi saldoa defizitarioa da (-3.3847,7 milioi euro). Energiakoak ez diren produktuek, berriz, 8.179,0 milioi euroko superabita dute, BPGaren %12,4 hain zuzen, aurreko urtekoa baino (%11,1) %1,3ko ratio handiagoa.

EAEko esportazio ez energetikoen helmuga zein den kontuan hartuta, ELGari zuzendutakoak eta eremu horren barruan 15EBri zuzendutakoak dira, berriz ere, garrantzitsuenak: kopuru osoaren % 77,2 dira, eta % 2,4ko jaitsiera-tasa ageri dute. Bereiziki azpimarragarriak dira Frantziarantz, Alemaniarantz, Italiarantz eta Erresuma Baturantz egindako esportazioak, EAEk EB15erantz egindako esportazioen % 77 izanez. Inportazioei dagokienez, haietako

gehienak ELGAtik datoz eta, zehazki, EB15eko herrialdeetatik, funtsean, Alemaniatic, Frantziatic eta Italiatic, EB15etik egindako inportazio guztien % 54,3 hartuz. Neurri txikiagoan ageri dira Erresuma Batua, Belgika eta Portugal.

Eskaintzaren aldetik, 2011 eta 2012 urte artean, eraikuntzaren beherakada nabarmentzen da; izan ere, %6,3ko murrizpena izan du, eta beheranzko joerari eusten dio. Industrian eta energian aurreko urtean aldakuntza tasa positiboa izan bazuen ere (%+2), behera egin du jardueran, %2,4 hain zuzen, gehienbat manuflakturen industriaren atzeraldiagatik (%-2,1). Nabarmentzekoa da industri jarduerak urteko lau hiruhilekoetan izan duen etengabeko beherakadarako profila ere. Zerbitzuen sektorean ere jaitsiera izan da jarduera mailan, %0,3koa.

Prezio arrunteko BPGaren bilakaerak erakusten duenez, jaitsi egin da industriaren sektorearen indarra, BPGaren %24,5etik 2008an %22ra izatera 2012an. Eraikuntzak, berriz, %9,2tik %7,1era; eta zerbitzuak %56,5etik %61,6ra.

EUSTATen Ekonomi Jardueren Direktorioaren gaineko 2012ko azken datuen arabera, guztira 184.471 establezimendu zenbatu dira, EAeko 165.517 enpresari dagozkienak (lehen sektorekoak alde batera utzita). Horren ondorioz, 2008 eta 2012 urte artean, enpresen kopuruak (lantegiak, dendak, bulegoak...) behera egin du EAEn, %10,2 (18.773 enpresa gutxiago), eta enpleguaren jaitsiera %7,4koa denez (-69.358), enpresa bakoitzeko batez besteko tamaina 5,1etik 5,3ra igaro da.

Produktibitateari dagokionez, hazkundera EAEn (%1,4) handiagoa da termino errealetan Europar Batasunean erregistraturikoa baino (EB27an nahiz euro-gunean: %0,1). Horrez gain, Estatuan askoz tasa erreala handiagoa da, %+3koa, behin-behineko datuen arabera.

Bestalde, gure ekonomiaren ULK ohikoek behera egin dute (%-0,7, 2011ko ratio berdina) industrian (%-0,9) eta eraikuntzan (%-9,2). Zerbitzuetan, berriz, %0,5eko igoera gertatu da. Europar Batasunean, ULK nominalak, soldatapekoek lanpostuko eskuratzen duten ordainsaritik abiatuta kalkulatu dena, areagotu egin ziren 2012. urtean % 2,9 (EB-27) eta % 1,6raino eurogunean.

Inflazioari dagokionez, EAEn urteko batez besteko tasa 2012an %2,3koa da EAEn, 2011ko datua baino 8 hamarren gutxiago. Hala ere, abenduko urte arteko inflazioa %2,7koa da, aurreko urtekoa baino 3 hamarren handiagoa.

Ekonomia eta Lehiakortasun Ministerioaren Kanpoko Inbertsioen Erregistroaren datuen arabera, atzerriko inbertsioa EAEn areagotu egin zen 2011 eta 2012 artean, hain zuzen ere % 217,3 atzerriko balioak edukitzeko enpresak deskontatuz gero. Orotara, 433.802 milioi euro jaso ditu EAek. Alabaina, EAek estatuko guztizkoarekiko duen proportzioa igo egin da: 2011ko %2,2tik 2012ko %3,2ra. Hala, EAek hirugarren tokia du 2012an inbertsioen bolumenean; ondoren Madril dator, 8.727,8 milioi euro, atzerriko balioak edukitzeko enpresak deskontatuz, eta gero Katalunia, 2.603 milioi euroko jasotzen dituen. 2011n, hirugarren tokian zegoen EAE inbertsioen bolumenean, Madrilen eta Kataluniaren atzetik. Sektore ikuspegitik begiraturik, bereziki nabarmenak dira, guztizkoarekiko duen pisua dela-eta, informazio eta komunikazioen, industria kimikoaren eta kautxu eta plastikoaren eraldaketaren, administrazio jardueren eta zerbitzu osagarri eta osasun eta gizarte zerbitzuen jardueren sektorean eginikoak. Lurralde ikuspegitik begiraturik gero, inbertsioaren azken titularra bizi den herrialdea ELGako herrialde batean kokatzen da kasuen % 96,7an, eta % 74,4tan 15EBean (guztira 322,6 milioi euro). Bereziki nabarmena da Brasil, India eta Zeelanda Berritik eratorritako inbertsioen igoera; izan ere, atzerriko inbertsioek EAEn eginiko inbertsioen %1,9, %10,4 eta %13 dira hurrenez hurren.

Euskal inbertsioa atzerrian, ABDEak kanpo utzita, hazi egin da 2011. urtetik 2012. urtera bitartean, 5.321 milioi eurotik 5.291 milioi eurora. EAek laugarren postua betetzen du EAeko rankingean atzerrian eginiko inbertsioagatik. Aurretik daude Madril, 6.916 milioi euro; Kantabria, 1.593, eta Katalunia 1.240. Sektoreen aldetik eta finantza eta aseguru jarduerak eta argindar, gas, lur eta aire egokituaren jarduerak alde batera utzita, EAEn kanpoko inbertsioaren %59,2 eta %20,7 hurrenez hurren, eta Estatuak atzerrian sektorean eginikoaren %11,3 eta %7,9. Hauexek nabarmentzen dira: eraikuntza, beste manuflakturen batzuk eta handizkako eta txikizkako merkataritza eta motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa. Herrialdeen arabera, hauexek izan dira EAEn inbertsioaren

helmuga nagusiak 2012an EB15ean: Portugal (50 milioi euro), Alemania (39,7 mila euro) eta Frantzia (30 milioi). Eta eurogunetik kanpora: Mexiko (42,6 mila euro), Hego Korea (10,1 mila euro), Txina (9,4 milioi) eta Brasil (7,1).

2.6. SEKTORE PUBLIKOA

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzaren “*Aurrekontu Burutzapenari buruzko Estatistikak*” erakusten duenez, Eusko Jaurlaritzak eta hiru foru aldundiek (15.112 milioi euro) %0,1eko igoera txikia izan dute aurreko urtearekiko (2010etik 2011ra %2,5eko jaitsiera izan da), gehienbat zeharkako zergen bilakaera positiboagatik; izan ere, %1 hazi dira, eta konpentsatu egiten da zeharkako zergen jaitsiera: %2 egin du behera. Bi partidek Euskal Sektore Publikoaren sarreraren %77 biltzen dute. Halaber, %7,6ko gehikuntza gertatu da finantza-pasiboen aldakuntzan, Eusko Jaurlaritzaren zorpetze handiagoarekin lotuta (zeren ratio hori negatiboa baita foru aldundientzat).

Sarreraren %0,1eko gehikuntza horrek bilakaera ezberdina du administrazioen artean, zeren eta, Eusko Jaurlaritzaren kasuan, %6,5eko igoera izan baitu (gehiengatik ohiko transferentzien eta finantza sarreraren igoeragatik). Foru aldundiei dagokienez, berriz, %3,5eko jaitsiera izan da (zeharkako zergapetzearen ondoriozko sarreraren eta ohiko transferentzien galderagatik, baita finantza sarrerengatik ere).

Zerga itunduak zuzeneko eta zeharkako diru-sarreraren gehiengoa dira, eta zenbateko osoaren %90 baino gehiago. Zerga itunduen bilketaren xehetasunari dagokionez, 2012rako behin-behineko datuek %0,6ko erorketa erakusten dute, aurreko urtean %1,9 murriztu ondoren.

Zuzeneko zergetan, guztira, aurreko urtean baino %1 gehiago bildu zen 2012an, PFEZaren bilketan izandako gehikuntza txiki bati (%0,2) eta ondarearen gaineko zergaren ezarpenari esker (115 milioitik gora bildu ziren zerga horretan). Zenbait arauk eta kontrolak jarduketan eta gerorapenen sarrerek bultzatu dute PFEZ, baina urteko azken hiletan hazkundera motelduz joan da, enpleguaren beharakadaren eta herri administrazioan Gabonetako ordainsaria kendu izanaren ondorioz. Hala, zerga honen zutabe nagusia den laneko atxikipenetan (%-1), lan-merkatuaren zailtasunak gertatu dira, baina

konpentsatu egiten dira kuota diferentzial garbiari esker.

Zeharkako zergapetzeari dagokionez, egoera ekonomikoaren isla izan da, eta %3,6ko jaitsierarekin bukatu da 2012. urtea. Enplegua murriztu izanaren eraginez, behera egin du familien errenta eskuragarria eta, ondorioz, behera egin du kontsumoak. Horregatik, zerga tasak igo badira ere, norberaren kudeaketaren BEZak ez ditu balio negatiboak alde batera utzi (%-4,4). Alabaina, administrazio zentralak egin duen BEZaren doikuntzak (gehiengatik erregaien komertzializazioagatik eta kanpoko merkataritzaren eragiketengatik) moteldu egin du zerga honen bilketaren jaitsiera globala, %-1,4ra.

Labur adieraztearren, bildutako bolumen osoa 11.408 milioi eurokoa da. Zenbateko hori, behin-behineko datuen arabera, EAEko BPG arruntaren %17,2 izan da 2012. urtean (2011n %17,3). Bildutako zenbatekoaren %37,9 PFEZari dagokio, %35,4 BEZari, %9,9 Sozietateen gaineko Zergari eta gainerako %16,8 hainbat zerga bereziri.

Bestalde, Euskal Sektore Publikoaren gastu osoa, 14.685 milioi eurokoa (tokiko erakundeak kanpo utzita), murriztu egin da 2012. urtean %2,6, aurreko urteko %-1,1eko balioaren aldean. Gastuak bilakaera positiboa izan du bai Eusko Jaurlaritzan (+%0,7) eta negatiboa foru aldundietan (%-2,4). Ondorioz, agregatuaren aldakuntzak indar handiagoa dauka (%-2,6); izan ere, diru partidetakoz batzuk erakundeen artean orekatzen dira (transferentzien zati bat, esaterako).

Halaber, 2012ko “*Aurrekontu Burutzapenari buruzko estatistikak*” agerian utzi duenez, EAEn sektore publikoaren zorpetze garbia (Eusko Jaurlaritzaren gehi foru aldundiak) %10,2 egin du gora aurreko ekitaldian (%56,9 jaitsi ondoren). Zorra (zorpetze gordina ken amortizazioa) 1.023 milioi euro igo da aurreko urtean. Hauetatik 910 Eusko Jaurlaritzari dagozkio eta gainerako 113 milioiak foru aldundiei.

Ondorioz, ekitaldi amaieran Eusko Jaurlaritzak eta foru aldundiek 8.444 milioi euroko bolumena duen zorra aurkeztu dute, 2011n baino %13,8 gehiago. Kopuru hau BPGd-aren %12,7 da, behin-behineko datuen arabera (%11,2 2011n). Horrela, beste

urtebetez, zorrik handiena Eusko Jaurlaritzak dauka (osoaren %76,7; %75 aurreko urtean).

2.7. LAN-MERKATUA

Lehenik eta behin, EUSTATEN "Biztanleria Jardueraren Arabera" inkestaren datuek (BJA) erakusten dute 2012an EAeko biztanleria aktiboa gehitu dela urtean batez beste. Hala, 2011n lan-merkatuan parte hartzen zuen %56,2koaren aldean, 2012an %54,9 dugu, hots, %1,3 gutxiago. Populazioaren zahartzea eta krisia luzatu izanaren ondoriozko uzkurdua izan litezke bilakaera horren arrazoiak.

Emakumezkoen jarduera tasak urteko %49,1eko batez bestekoa du, 2011koa baino 4 hamarren txikiagoa eta, bestalde, gizonezkoen tasa 2011ko %63,2tik 2012ko %61,1era igaro da. Enplegurako aukerarik ezak funtsezko eragina izan du jaitsiera horretan, halako moldez non lan egiteko adinean diren eta lana galdu duten langileen zati handi bat zuzenean sartu baitira lanik gabekoen multzoan. Halaxe gertatzen da maizago adin-taldean gorengo tarteetan, baina eragina oso handia da gazteen artean. Hala, lehen hiruhilekoan jarduera tasa %29,2koa izanik ere, ratioak behera egin du laugarrenean, %23,1eraino. Hala ere, talde horretarako urteko batez bestekoa %26,1ekoa da, 2011koa baino 4,2 puntu gutxiago.

Enpleguari dagokionez, 2011ko abendutik 2012ko abendura arte EAEn gertatu den okupazioaren murrizpena %4,6koa izan da; 42.900 lanpostu inguru galdu dira. Gizonen enpleguak izan du bilakaerarik txarrena, azken urtean 24.000 lanpostu galdu baitira bertan; emakumeenak, aldiz, 18.500 enpleguko jaitsiera izan du. Gainera, azken urtean %35 erori da 25 urtetik beherako gazteen enplegua eta %4,5, aldiz, 25 eta 44 urte bitartekoena; 44 urtetik gorako langileen enplegua, berriz, %2 murriztu da.

Urteko batez besteko balioak kontuan hartuz gero, 2012an galdu ziren 33.200 lanpostuetatik (%-3,5 2011ko datuekiko), 23.600 gizonek galdu zituztenak izan ziren eta 9.600 (%-2,2), aldiz, emakumeek; horrenbestez, enpleguaren feminizazioa 6 hamarren hazi zen eta talde horren enplegua %46,2koa da. Sektoreen arabera, eraikuntzak galdu zuen lanpostuen kopururik handiena 2011n (-5.200), eta ehunekoetan, lehen sektoreak du jaitsierarik handiena (%-9,2). 2012an, berriz, zerbitzuen sektoreak galdu du

lanpostu gehien (14.500, jaitsieraren guztizkoaren %44) eta ehunekoen murrizketarik handienak eraikuntza ukitzen du (%-14,3). Industriak, aldiz, 9.400 postuak galdu ditu, eta %4,2ko jaitsiera izan du.

Behin-behinekotasun mailari dagokionez, BJAREN datuek erakusten dute 2012an urteko batez bestekoa aurreko urtean baino zertxobait baxuagoa izan zela (%21,4 2012an eta %20,1 aurreko urtean). Enpleguaren desgiteak bereziki eragin die aurten kontratu finkoa zutenei (%-4,5; langabezia, berriz, %4,3 gehitu da), lan guztiaren %2,2ko igoera duen aldi baterako kontratua dutenen aldean. Gure Erkidegoan aldi baterako lanen kopurua Holandakoaren (%19,5) eta Portugalekoaren (%20,7) parekoa da. Europar Batasunaren batez bestekoa, berriz, %13,7 da, eta eurogunean %15,2. Behin-behinekotasun ratorik handienak Espainian (%23,6) eta Polonian (%26,9) daude.

Bestalde, 2012ko kontratazioak aztertuta ikus daitekeenez, jaitsiera gertatu da aurreko urtearekin alderatuta (orotara %6,9, hasierako kontratu kopuruaren %6,6). Alderantziz jazo zen 2011n, noiz-eta guztizko kontratazioa %1,9 eta hasierako kontratuak %2,2 hazi ziren. Kontratu mugagabeen guztizko kopuruan (27.163), berriz, %13,1 handitu da hainbat urtetan metaturiko jaitsieraren ondotik, baina urtean izenpeturiko hasierako kontratuen %4,13 eta kontratu guztien (hasierakoak gehi bihurketak) %4 besterik ez dira.

Gainera, beherakada horrek mota guztietako kontratuei eragin zien (15.643), bai lanaldi osokoei (2011n baino %5,4 gehiago), baita 11.520 lanaldi partzialekoei ere (%+25,6).

EEZPREN datuek erakutsi dutenez, 2012an 673.529 lan kontratu zeuden guztira (berriak zein bihurtuak zenbatuta), aurreko urtean baino %6,9 gutxiago (-50.291). Horietatik %51,5 emakumeek sinatu zituzten (aurreko urteko %50,7arekin alderatuta), eta 2012an kontraturikoen %51,1 emakumeak izan ziren baita ere. Sektoreka, industriak %9 kontratu gutxiago izan zituen, zerbitzuek %6,2 eta eraikuntzak, aldiz, %19,9 galdu zituen. Hala, hirugarren sektoreak erregistratutako kontratuen %84,3 hartu zuen, aurreko urtean baino 7 hamarren gehiago, industriak %8,7 (-2 hamarren), eraikuntzak %5 (-8 hamarren) eta lehen sektorea %2,1ean mantendu zen (2011n baino 3 hamarren gehiago).

2012ko lan-merkatuaren bilakaeraren ondorioz, BJARako langabezi tasa orokorra %12,8koa da urtearen amaieran eta %12,1ekoa batez beste lehen lauhilekoetan. Datu horiek ez dira bildu 2000tik, eta EBren batez bestekotik hurbil daude (%10,5 EB-27an eta %11,4 eurogunean. European, oso ezberdinak dira langabeziaren kopuruak: %20tik gorako balioak ditugu, adibidez, Espainian (%25) edo Grezian (%24,3), eta %5ekoak edo txikiagoak Austrian, Holandan edo Luxenburgon esate baterako. AEBetan %8,1eko langabezi tasa dago, %4,3koa Japonian, eta Frantziak, Italiak eta Poloniak Europako batez bestekoaren antzeko ratioak dituzte, zenbait adibide aipatzearen.

Berebiziko garrantzia dute lan-merkatuaren egoera horrek eta enplegurako politikak. Hauexek biltzen dituzte politika horiek: politika aktiboak, langabetuek lana lortu eta lana dutenek lanari eusteko helburua dutenak; eta politika pasiboak, langabetuen babes ekonomikoa lortzeko helburua duena. Politika aktiboak dagokienez, guztira 481 milioi euro erabili zituen gure Erkidegoak 2012an enplegua sustatzeko ekintzetarako, hots, 2.864 euro langabetu bakoitzeko, Estatuko ratorik handiena. LANBIDEK, zehazki 352,26 milioi euro erabili zituen 2011n (eskuragarri dagoen azken kopurua) enplegurako laguntzetarako, eta horietatik ia erdia (150 milioi) pizgarrietarako eta %20,5 (72 milioi euro) lanbide prestakuntzarako.

Enpleguko politika pasiboetan, EAEn langabeziagatiko prestazioetarako bideratutako gastu osoa 2012. urtean, EEZPren behin-behineko datuen arabera, 1.258 milioi eurokoa zen, EAEn BPGaren %1,9 alegia.

Bestalde, EAeko lan istripuei buruzko datuek, Osalanek (Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundeak) erregistratuek, erakusten dute 2012an 29.886 lan istripu gertatu zirela, 2011n baino %14,7 gutxiago (lan istripua izan eta baja eskuratu zuten langileen kopurua kontuan izanik, lansaioan eta "in itinere" gertatuko istripuak eta lanbide-gaixotasunak barne); Estatu osoan, ordea, jaitsiera %20,4koa izan da, Enplegu eta Gizarte Segurantzaren Ministerioaren datuen arabera. Jaitsiera horrekin batera, gure Erkidegoan 2009tik izan diren beherakadak ditugu, halako moldez non azken lau urtean %48,5eko jaitsiera metatu baita.

Lanaldian istripua izan duten pertsonen helduta, azken urtean mota guztiak murriztu dira larritasunaren

arabera: %16,3 istripu arinak eta %20,1 larriak; istripu hilgarriak, aldiz, %13,5 jaitsi dira. Gainera, sektorekako azterketak erakusten du ezbehar-kopuruak nabarmen egin duela behera eraikuntzan (% -28,1) eta industrian (% -18,7), zerbitzuen sektorean (% -11,3) eta, hein txikiagoan, baita nekazaritzan ere (% -7,4).

Zenbateko horiek sektore bakoitzeko lanpostu bolumenari lotuz gero, bilakaera antzekoa da: Laneari ari diren milako 28,3koa da istripu tasa (milako 32,7 2011n eta, beraz, %13,3ko jaitsiera izan da.

Jaitsierarik handiena eraikuntzan (-%16,3) eta industrian daude; izan ere, azken horretatik %15,1 egin du behera, hots, sektorean lan egiten duten milako 43,5 istripu.

Azenik, LHKaren 2012ko "Negoziazio Kolektiboaren Balantzea"ren arabera, urte horretan zehar gure erkidegoko langileen %79,2ari dagozkion hitzarmen kolektiboak berriztatu behar ziren. 2011koa baino handiagoa da ehuneko hori (%76,6). Halaber, beste behin negoziazio-prozesuak zailak izan dira, eta hori erraz ikus daiteke; izan ere, urteko hamabi hilabeteetan langileen %10,9arentzako hitzarmenak baino ez dira lortu, hau da, negoziatu beharrekoaren laurdena baino gutxiago. Lan-hitzarmen berriturik lortu ez duten negoziazio kolektiboaren mendeko langileak %68,3 izan ziren urtearen amaieran %59,3 2011n).

2.8. FAMILIAK ETA LANEKO BIZITZA, BIZITZA PERTSONALA ETA FAMILIA UZTARTZEKO ARAZOAK

Familia etengabe aldatzen den instituzioa da. Kultur errealitateek gizarteak aldatzen dituzte, eta haiekin batera, familien forma eta funtzioa. Horregatik, gizarte antolaketaren forma ugariak zerikusia dute familien aniztasunarekin. Famili mota asko daude, baina guztien eginkizuna berdintsuak dira: pertsonen lehen mailako harremanak erraztea, errealizazio pertsonalak ahalbideratzea, afektuzko eta emoziozko dimentsioari euskarria ematea, bere kideak gizarteratzeko prestatzea eta gizarteratzea, portaera pautak eta tradizioak transmititzea...

Gaur egun, familien funtzioan ez ezik beraien antolaketa formak eta osagaiak aldatu dira. Lehenik eta behin, familien aniztasun handiagoa dago, baita batez bestekoaren tamaina txikiagoa ere, hots, 2,68

pertsonakoa 2009an. Halaber, aldaketak izan dira etxeetako erreferentziako pertsonen profileen, eta gora egin du adinekoen eta emakumeen garrantziak, baita etorkinenak ere. Bestalde, familietan adingabeen presentzia murriztu da, eta mendetasun egoerak areagotu.

Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoaren Kabineteak azterlan bat burutu du 2012an, “*Familia EAEn*” izenburua duena, eta herritarrek familiari buruz duten balorazioaren ikuspegi orokorra ematen du: elkarriketaturiko pertsonen %96k uste du familia oso edo nahikoa garrantzizkoa dela, beste alderdi batzuen gainetik: aisialdia (%93), lagunak (%92) edo lana (%91). Gainera, gehienek ustez, aurreko garaietan bezain garrantzitsua da familia (elkarriketatuen %47), edo garrantzitsuagoa (%15). Familiak aurreko garaietan bezain garrantzitsua izaten jarraitzearen gaineko iritzi hori etengabekoa da baldin eta inkesta honen eta aurrekoen emaitzak alderatzen baditugu, zehazki 1997koak eta 2001ekoak. Hala ere, familiak gero eta garrantzi txikiagoa duela uste dutenen ehunekoak gora egiten duela ikus daiteke (%24tik %30era).

Azken urteetan, familien osaerak izan dituen aldaketak eta aldaketa horiek ugalkortasun-tasetan izan duten eraginak handituz doan interes publikoa zirikatatu dute, dakartzan ondorioak direla eta. Ugaltzeko joera duten adinekoen artean laneratze eta igoerekiko kontzientziak emakume gazteak oso egoera zailan jartzen ditu seme-alabak izateko erabakiari dagokionez. Ama izan nahi duten gehienek amatasuna lanarekin bateratu nahi izaten dute eta geroz eta gehiago dira bikoteko bi kideek lan egiten duten eta 15 urte baino gutxiagoko seme-alabak dituzten familiak.

“*Familia EAEn 2012an*” azterlanak alde horretan nabarmentzen duenez, elkarriketatuen %47k uste du oinordekoak izateak nahikoa oztopatzen duela emakumearen lanbide karrera, eta %19k eragozpen “handia” dela deritzo. Gizonezkoen ustez, aldiz, galdeturikoen %10ek baino ez du uste emakumeek eragozpen asko edo nahikoak dituztela lanbide karreraren seme-alabak izateagatik. Gainera, gehienek uste dute (%51ek 2012an eta %57ak 2001ean) amatasun baja oso laburra dela, baita aitatasun baja ere (%53k uste du 2012an –2001ean ez zegoen baimen hori- aitatasun baimena ez dela nahikoa).

Bestalde, EUROFUNDen (Bizi eta lan-baldintzak hobetzeko Europar Fundazioa) “Bizi Kalitatearen Europako III. Inkestak” (2012) jakinarazi zuen 2012an Europar Batasuneko langileen %53 lanetik itzultzean nekatuegi egoten direla etxeko zereginak egiteko, gutxienez hilean hainbat aldiz, eta langile horien laurdenak hala sentitzen direla astean hainbat alditan. Gainera, grafikoan agerienez, ordaindutako lanorduak zenbat eta gehiago izan, gero eta handiagoa maiztasun hori. Horrenbestez, astean 48 ordu baino gehiago lan egiten duten pertsonen %35 soilik esaten du aipatu nekea “inoiz ere ez” edo “oso gutxitan” jasaten duela. Halaber, %30k familiako erantzukizunei erantzuteko arazoak ditu lanagatik, eta %14k dio lanean arreta jartzeko arazoak dituela familiako erantzukizunak direla eta.

Ehuneko horiek asko aldatzen dira herrien arabera, eta aztertutako hiru adierazleetan Espainian Batasuneko batez bestekoa baino nahiko handiagoak dira (%69, 41 eta 21eko ratioak, hurrenez hurren). Gainera, emaitza okerragoak dira, oro har, 2007ko inkestaren aldean, lana dela-eta familiako erantzukizunak betetzeko zailtasunak izan ezik; izan ere, horren garrantziak behera egin du herrialderik gehienetan (Espainian %57tik %41era).

EAEn, EUSTATEk “*Laneko bizitza, bizitza pertsonala eta familia uztartzeari buruzko inkesta*” egiten du, eta horren 2011ko datuek nabarmentzen dutenez, lehenik eta behin emakumeek gizonezkoen ordu kopurua ia bikoiztu egiten dute adingabeen eta mendekotasunean diren pertsonen zaintzan.

Alde honetan, emakumeen ustez zailtasun txikiagoa dago ordaindutako lana familiarekin eta eremu pertsonalarekin uztartzeko, eta beharbada horregatik, ia gizonen bi halako ordu kopurua ematen dute seme-alabak eta mendekotasunean diren pertsonak zaintzen. Gizonek egunean 2,8 ordu ematen dituzte adingabeen zaintzan; emakumeek, aldiz, 4,7 (2010eko kopuru bera). Alde hori nabarmenagoa da mendekotasunean diren pertsonen zaintzaren kasuan. Jarduera horretan gizonek egunean 1,6 ordu ematen dituzte (1,9 2010ean), eta emakumeek, aldiz, bikoitza baino gehiago (4,3 ordu 2010ean).

Inkestak, era berean, agerian uzten du bereganaturiko kargen desberdintasun horrek eragina duela bizitza pertsonalean, aisialdian edo

prestakuntzarako dagoen denboran, zeren eta, OtiK 10erako eskala batean, 5,7ko betetasun maila adierazten baitute emakumeek eta gizonezkoek, berriz, 6,1ekoa. Betetasun txiki hori familia eratzen ari deneko adinetan metatzen da, 35 urtetik 44 uretara, non betetasun maila 5,5ekoa den. Ondorengo adinetan, handiagoa da.

Azaldutako egoera horiek arintzeko, familiei laguntzeko planak abiarazi zituen Eusko Jaurlaritzak 2002an, zertarako-eta familiek seme-alaba kopurua askatasunez erabakitzea galarazten duten eragozpen ekonomikoak eta gizarte eta laneko eragozpenak gainditzeko. Hala, Familiei Laguntzeko Legea onetsi zuen 2008an, markoari lerrun juridiko handiagoa emateko eta famili politika integralerako oinarriak ezartzeko, betiere familien eta familiako kideen ongizatea eta bizi-kalitatea hobetze aldera. Familientzako zuzeneko laguntzak 2002an hasi ziren I. Famili Planarekin. Harrezkero, 2012ra arte, 500 milioi euroko gastuak izan dira laguntza horietan, gutxi gorabehera erdibana banatuta jaiotza, adopzio edo aurre-adopzioko harrerarako laguntzen eta uztartzeko laguntzen artean.

2.9. BIZI-BALDINTZAK

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzak lau urtean behin "Pobreziaren eta gizarte arloko desberdintasunen inkesta" (PADI) egiten du. Horren bidez pobreziak gure gizartean daukan eraginaren, pobreziari eragiten dioten arrisku faktoreen eta haren banaketa geografiko desberdinaren berri ematen da. 2012ko datuetan ikus dezakegu zein eragin izaten ari den egungo krisia euskal herritarren bizi-baldintzetan eta, pobreziaren ageriko gehikuntza erakusten badute ere 2004 eta 2008ko datuak alderatuta:

- Mantentze pobreziaren arriskuaren adierazlea 2008an populazioaren %5,7 izatetik %7,3 izatera igo da 2012an, hots, 35.000 pertsona gehiago pobrezian, harik eta EAE osoan 157.686 izateraino.
- Bestalde, ongizaterik ezaren ehunekoa ere areagotu da (mantentze dimentsioan hori ere): %16,4tik %19,9ra. Orotara 80.000 pertsona dira.
- Pobrezia-adierazleen bilakaera berria hobea da metaketa-pobreziarekin lotutako adierazleak aztertuz gero; hartara, familien ondarearen eta ondasun materialen ingurukoak ditu kontuan. Izan ere, bizigarritasun arazoekin etxebizitzetan bizi direnen ehunekoa oso txikia da, %6,2koa 2012an, eta etxebizitzako oinarriko ekipamenduen gabezia %1,2tik %0,6ra jaitsi da. Metaketa-pobrezia ere jaitsi da: %1,5etik %1,4ra.
- Halaber, PADI osotzeko, pobrezia errealeko egoerak identifikatzeko adierazle sintetiko bat eman da, hots, zenbait alderditako egoera onak beste batzuetako balizko gabeziak konpentsatzen diren egoerak. Adierazle hori erabiliz ikus daitekeenez, gora egin dute pobrezia errealeko egoerek: %4,2tik %5,3ra, hots, %27,9ko igoera ukituriko pertsonen proportzioan. Inkestak berak aitortzen duenez, historiako mailarik altuenetakoa da, baina nolahi ere 1996an izan zena baino txikiagoa (%8,7), noiz-eta 185.000 pertsona bizi baitziren pobrezia errealean. 2012rako, berriz, 114.000 zenbatetsi dira.

Bestalde, EINren "Bizi-baldintzei buruzko inkesta"ri esker (Europar Batasunaren errentari eta bizi-baldintzei buruzko "Statistics on income and living conditions" (EU-SILC) izeneko estatistikak bateratzeko prozesuaren barruan sartzen da), informazio berriagoarekin osa dezakegu EAEko bizi-baldintzen bilakaeraren jarraipena, zeren eta urteko datuak baitira eta, aldi berean, nazioarteko erreferentziarekin handitzen baitira, EUROSTATen metodologia bera erabiltzen delako adierazle askotan.

Eskuragarri ditugun azken datuek erakusten dutenez, lehenik eta behin gora egin du EAEko batez besteko errentak, bai etxeko, bai pertsonako (%+1,1 eta %+1,9, hurrenez hurren) 2010ean, azken bi urteetan EBn izandako joeraren ildotik. Badirudi hazkunde horrek adierazten duela, aurreko urteko jaitsiera baino txikiagoa izanik ere (%-2,8 eta %-2,9), gorako bidean dela sarreraren maila gure erkidegoan. Estatu osoan eta autonomia erkidego gehienetan, berriz, errenten jaitsierari eusteko joera dago.

² Mantentzearen dimentsioari dagokionez, pobreziaren arrisku-egoerak honako hauek dira: premia funtsezkoenei erantzuna emateko nahikoa diru-sarrerarik ez edukitzea (janaria, etxebizitza, arropa eta oinetakoak), ongizaterik ezaren arriskua, berriz, gizarte jakin batean espero diren ongizatearen eta erosotasunaren gutxieneko mailak mantentzeko behar diren gastuak ordaintzeko diru-sarrera nahikoak ez izatearekin lotzen da.

Era berean, zailtasun materialekin eta gabezia zailtasunekin lotutako zenbait alderdiren inguruko inkesta honen adierazleek erakusten dutenez, hobekuntza gertatu da euskal familien bizi-baldintzetan azken urtean:

- %18,2k dio ezin dietela aurre egin 2012an ezusteko gastuei (EB eta Espainian tasa hori %35aren ingurukoa da), 2011n baino %2,7 gutxiago.
- Behera egin du etxebizitza nagusiaren ordainketen atzerapenak dituzten etheen ehunekoak azken urtean: %4,2tik %2,7ra.
- Hilaren bukaerara iristeko zailtasunak dituzten etheen ehunekoa oraindik ere altua da (%37,9), baina %1,3 murriztu da 2011koarekin alderatuta. Estatukoak, berriz, goraka jarraitzen du eta etheen %60tik gora ukitzen du.
- Urtean astebeteko oporraldia hartzeko diru ahalmenik ez duten familien ratioa igo egin da 2011 eta 2012 urte artean: %25,4tik %22,6ra.
- Bestalde, behera egin du 2011n pobreziaren atalasetik behera bizi direnen tasak ere: %11,6tik %10,6ra. Estatuan eta EBn gorantz egiten jarraitu du.

Alabaina, kontuan izan behar da, aldagai horietan azken urtean izandako hobekuntza gorabehera, oraindik oso urruti gaudela egungo krisiaren aurreko errenta mailetatik eta bizi-baldintzetatik. Izan ere, lehen euskal familien %15ek baino ez zuen adierazten zailtasunak zituela hilaren bukaerara iristeko edo urtean astebeteko oporraldia gozatzeko.

Bestalde, EUROSTATen zenbatespenen arabera, ia 120 milioi europar daude Europar Batasunean pobrezia eta bazterketa arriskuan (populazioaren %24,2 2011n), Europa Estrategia 2020aren irizpideen arabera. Espainian, %27ko ratioa da, eta %16koa besterik ez EAEn.

Gainera, EAEn Memoria Sozioekonomikoaren edizio honetan arreta berezia jarri dugu adinekoengan, eta horren inguruan esan behar dugu, lehenik eta behin, gure herrialdea ez dagoela munduko populazioaren zahartze prozesutik aparte. 2011ko abenduaren 31n, EAEn 65 urte eta gehiagoko biztanle taldean 424.298

pertsona daude (kopuru osoaren % 19,5) eta 20 urtetik beherako gazte segmentua baino segmentu oparoagoa da (haiek 376.257 pertsona dituzte, kopuru osoaren % 17,4). Emaizta hauek aldaketa handia suposatzen dute 1981. urtean igarritako adin egituraren aldean; une hartan segmentu gazteena biztanleriaren % 34,2koa zen eta adinekoenak kopuru osoaren % 9,2 besterik ez zuen hartzen. Eraldaketa honek 80ko eta 90eko hamarkadetan jasandako jaiotza kopuruaren murriztapena islatzen du, biztanleriaren bizi itzaropena areagotzearekin batera.

Are garrantzitsuagoa da ikustea, ziurrenik, biztanleriaren zahartzea areagotu egingo dela datozen urteetan. EUSTATen proiektzioen arabera, 65 urteko eta 65 urtetik gorakoen populazioak etengabeko hazkundeko joerari eutsiko dio; izan ere, gaur egun 400.000 pertsona dira, eta 2020an, berriz, milioi erdi izango dira, hots, adinekoen %25. Gainera, 65 urtetik gorakoen gaineko aurreikuspen horren populazioaren %22,5aren barruan, %7,3 75-84 urteko pertsonak izango dira, eta populazioaren %4,2 85 urtetik gorakoa izango da. Pentsatu behar dugu gure populazioaren %1,1 besterik ez zirela 1990ean.

Biztanleriaren pixkanakako zahartzea herrialde guztiei eragiten dien erronka da, bai ekonomiaren aldetik, bai gizartearenetik, eta horrek inpaktu handia eduki du adinekoen geroz eta kopuru handiagoaren agerpena nola antzematen den eta belaunaldien arteko harremanak nolakoak diren ikusterakoan. Batzuek alderdi negatiboetan oinarritzen dute eztabaida: zahartzea karga gisa. Aitzitik, nagusi da sentimendu positiboa: zahartzea gizarte aurreratuen lorpena da, eta, gaur egun, zahartzeari buruz hitz egitea aukerei buruz hitz egitea da. Ongi zahartzea geroz eta garrantzitsuagoa den kontzeptua da, behin estereotipo negatiboak ezabatuta, eta hurrengo ideian oinarritzen den baikortasun berri batean zabaltzen da: adinekoak behar beste aprobetxatuta ez dauden aukerak eta gaitasunak eramaten dituzten pertsonak bezala hartzea.

Gainera, adinekoen osasun adierazleek ideia bera daramate: adinekoen osasun-mendekotasun arazoek, ehunekoetan, hobetzeko joera dute, halako moldez non orain arte adinekoak soilik hartzaitzat hartzen baziren ere (zaintza, laguntza materiala eta ekonomikoa), gaur egun batez ere senideei laguntza ematen jarraitzen baitute -gororatu aitona-amonen

%45ek baino gehiagok laguntzen dutela ilobak zaintzen eta %13k gaixorik dagoen senideren bat zaintzen dutela-, eta gero eta gehiago egiten dituzte gizarte jarduera altruistak boluntarioen elkartetan.

Hala ere, bizi-itxaropenaren hazkundeak areagotu egin du nabarmenki mendetasun egoeran dauden adinekoen kopurua. Aldiz, kualitatiboki, adinekoen mendetasun mailak beherantz egiteko joera du. Nolanahi ere, egia da:

- EINren Ezintasunari buruzko Inkestak (2008) erakusten duenez, handia da ezintasuna dutenen batez besteko adina. Gehienek (%81,4) 50 urte edo gehiago dituzte, eta mendekotasunean diren pertsonen artean, are handiagoa da adinekoen pisua. Hirugarren pertsona baten laguntzaren beharra eguneroko jarduerak egiteko % 12an kokatzen da adinekoen artean neurri bateko mendetasuna eta mendetasun larria aztertuz gero, eta % 26an mendetasun arina ere aintzat hartuz gero.
- 75 urteetatik aurrera, biztanleriaren ia erdiak ditu arazoak eguneroko jarduera batzuk egiteko (oinarrizkoak eta instrumentalak), eta bostetik batentzat larriak dira. Mendetasuna hasten den eta laguntza beharra dagoen batez besteko adina 72 urtekoa izaten da.
- Urte horretan ezintasun motaren baten dutenen tasa milako 84,5ekoa zen gure Erkidegoan. 65 urtetik gorakoaren ratioa, berriz, milako 266,5ekoa da. Adinekoen taldearen barruan, logikoa den bezala, kopurua areagotu egiten da adinarekin, 80 urtetik gorakoaren arteko % 50era ia iritsi arte (% 40 gizonezkoen artean eta % 54,4 emakumeen artean).
- Ezintasunen bat duten adineko gehienek mugikortasunarekin (milako 194,7), etxeko bizitzako lanak egiteko aukerekin (milako 171,1) eta norberak bere burua zaintzearekin (milako 153,2) uztartutako mugak jasaten dituzte.
- Gizarte aldaketek pentsarazi egiten dute zerbitzu formal gehiagoren eskaera egongo dela, nahiz eta laguntza informalak izaten jarraituko duen datozen urteetan mendetasun egoeran dauden pertsonentzako laguntza eredu nagusia, eta horrek

beheranzko joera edukiko badu ere. Gaur egun, adinaren arabera da mendekotasuna duten adinekoen arteko eta belaunaldi askoko etxeen garrantzia: etxe mota horretan bizi da mendekotasuna dutenen %52,8. Babes horrek, doakoa eta masiboa, berebiziko garrantzia du adinekoen emandako arreta zerbitzuen sisteman. Mendetasun egoeran dauden adinekoen zaintza informalaen profila bat dator emakumeekin (% 83,6), normalean etxekoandreekin (% 50). Haien batez besteko adina 52,9 urtekoa izaten da.

- Gainera, IMSERSOren arabera, autonomia erkidegoen batez bestekotik hurbil dago EAE (2010eko datuak) mendekotasuna duten pertsonentzako gizarte zerbitzuen eskaintzari dagokionez. Telelaguntzako zerbitzuen estaldura (65 urtetik gorakoaren % 5,05) Estatuko batez bestekoaren azpitik dago; aldiz, eguneko zentroetako zerbitzuetan (% 4,27), egoitzakoetan (% 0,95) eta etxez etxeko arreta zerbitzuetakoan (% 4,63) gainera dago. Labor adieraztearen, zerbitzu nagusien estaldura % 14,9ra iristen da gure Erkidegoko adinekoen kasuan (% 14,4, 2008. urtean, 2009ko Memoria Sozioekonomikoan aztertu zenez). Estatu osoan, adinekoen kopuru hori % 17,5era iristen da (% 14,7 zen 2008. urtean).

2.10. OSASUNA ETA OSASUN SISTEMA

Osasun Sailaren heriotzen erregistroaren arabera, gizonezkoek nahiz emakumezkoek bizi-itxaropenaren etengabeko igoera izan dute azken urteetan; izan ere, 79,2 urtekoa da gizonezkoentzat eta 85,9 emakumezkoentzat 2010ean.

Bestalde, EUSTATEk 2020. urtera arte bizi-itxaropenaren gainean egindako aurreikuspenek erakusten dute euskal biztanleria urte gehiagoz biziko dela. Emakumeak 87,3 urteraino eta gizonak 81,2 urteraino biziko dira. Beraz, bizi-itxaropenean, bi sexuen arteko aldea 6,1 urtera murriztuko litzateke.

Aldi berean, EAEren 2012-2020ko Osasun Planean bildutako azken datuen arabera, jaitsi egin da ezintasunik gabe iristen deneko adina; handitu egin da ezintasunik gabeko bizitzako urteen kopurua ere: 69,6 urte gizonezkoetan eta 74,9 emakumezkoetan.

EUSTATen heriotzen estatistikak agerian utzi duenez, heriotzarik gehienak transmititzen ez diren gaixotasunen ondorioz gertatu dira, gehienbat gaixotasun kardiobaskularrak eta tumoreak.

Halaber, Heriotzetako asko adin handienetako tartean gertatzen dira, eta 70-99 adin tartea ardatz hartuta eta aurreko urtearekin alderatuta, heriotza proportzio handiagoa gertatu da 80-89 urte bitartekoen eta 99 urtetik gorakoen artean, eta txikiagoa 70-79 eta 90-99 urtekoen artean.

Heriotza goiztiarraren eragile nagusiei dagokienez, Eusko Jaurlaritzaren Osasun eta Kontsumo Sailaren datuen arabera, hauexek izan ziren kausa nagusiak 2010ean:

emakumeak, ordena honen arabera: trakea, bronkio eta birikietako tumore txarrak, bularreko tumore txarrak; koloneko tumore txarrak, gaixotasun zerebroaskularrak, zirrosia eta gibelesko gaixotasun kronikoak eta obarioetako tumore txarrak. Gizonezkoetan, berriz, trakea, bronkio eta birikietako tumore txarrak; kardiopatia iskemikoak, suizidioak, nork bere buruari min egitea, motordun ibilgailuen trafiko istripuak, zirrosia eta gibelesko gaixotasun kronikoak eta ezpain, aho eta faringeko tumore txarrak.

Morbilitatearen arloan, haurdunaldi, erditze eta puerperioagatiko ingresoak baztertuta, ospitaleratzeke bi kausa nagusiak EAEn, 2011n, nerbio sistemaren eta zentzumenen organoen (horien artean katarata nabarmendu behar dugu) gaixotasunak izan ziren, gaixo guztien %12,4raino, eta mila biztanleko 18,5 kasuko tasarekin, zirkulazio aparatuen gaixotasunekin batera (%11,3; 16,8 kasu 1.000 biztanleko). Bigarren taldean, tumoreak (paziente guztien %9,2 eta 13,8 kasu 1.000 biztanleko) eta hezur-giharretako gaixotasunak eta lokomozio gaixotasunak daude (%9,1 eta 13,5, kasu 1.000 biztanleko).

Nahitaez adierazi beharreko gaixotasunei dagokienez, bereziki nabarmenak dira hauek 2011n, EUSTATen arabera: gripea (1.120,5 kasu 10.000 biztanleko, aurreko urtean 409,5) eta barizela (307,2 kasu 10.000 biztanleko; eta neurri txikiagoan: parotiditisa (39,8), tuberkulosia (18,2),

kukutxeztula (8,2), infekzio gonokozikoa (6,1), sifilia (5,2), legionelusia (4,7) eta elgorria eta paludismoa (1,7 bakoitza).

EUROSTATen osasun baliabideei eta osasun langileei buruzko datuen arabera:

- EAEn, EBko herrietan baino mediku eta psikiatra gehiago dago 100.000 biztanleko.
- Gorako joera du EAEn 100.000 biztanleko haginlarien kopuruak; baina, hala ere, EBko hainbat herrialdetakoa baino txikiagoa da.
- Ospitaleko ohe kopuruak beherazko joera dauka EBn eta EAEn, eta uste da murrizketa horren zati handi baten zioa egonaldiaren laburtzea izan dela. Alabaina, 2009 eta 2010 urte artean badirudi adierazlea egonkortu dela, zeren 100.000 biztanleko ohe kopurua 370,6koa izatetik 370,2 izatera igaro baita.

Ospitalez kanpoko jarduera publikoari dagokionez:

- Ospitalez kanpoko 474 zentro publikoetan, 2010. urtean, guztira 14,3 milioi kontsulta egin ziren, aurreko urtean baino %1,2 gutxiago.
- Medikuen kopuruaren jaitsiera dela-eta (espezialista kopuruak behera egin duelako), gora egin du medikuko biztanle kopuruak, baina ez medikuntza orokorrean: mediku bakoitzeko 1.235 izatetik 1.201 izatera.
- Mediku bakoitzeko kontsulten batez besteko kopurua 4.838 izan zen 2010ean. Mediku orokorrek (5.648) eta pediaterrek (5.036) gainditu dute zifra hori.
- Biztanle bakoitzeko kontsulta kopurua 6,6koa izan zen batez beste. Batez besteko hori txikiagoa zen medikuntza orokorrean (4,7 kontsulta biztanleko) eta antzekoa pediatrian (14 urtetik beherakoak beren osasun zentrorra joan ziren, pediaterrengana, 6,1 aldiz batez beste).

³ Gogoratu behar dugu aurreko kanpainan kasurik gehienak abenduan izan zirela eta, era berean, 2009an zenbatzen zirela.

⁴ Datuak zehaztasun hartzeko behar dira, estatistika erakunde berak zehazturiko hausturengatik, 2009ko psikiatra eta mediku kopuruaren jaitsieragatik ondorioztatzen denez.

Ospitaleko jardueri (publikoa eta pribatua) erreparatuz gero, honako hau erakusten dute EUSTATen datuek:

- Nahiz eta ospitale kopurua handiagoa izan sare pribatuan, publikoan dago baliabideen kopuru handiena: oheen %69,3, medikuen %69,8 eta erizaintzako langileen %85,3.

2009 eta 2010 urte bitartean, ospitaleen kopurua izan ezik, hazkundera gertatu da kontsideraturiko gainerako baliabideetan (oheak, sendagileak eta erizaintzako langileak). Zehazkiago, %6,3 egin du gora pertsonal medikoak sare publikoan eta %5,3 sare pribatuan; eta erizaintzako langileek %26,9 sare publikoan eta %9,4 pribatuan.

- Laguntza jarduerari dagokionez, murrizpenak izan dira zenbait jardueratan: -%3,3 egonaldietan, %0,3 kanpoko kontsultetan eta %-2,9 larrialdietan; ebakuntzen kopuruak, berriz, %1,9 egin du gora, eta %1,5 erditzeenak.

Eginiko 247.441 ebakuntzetatik, %66 ospitale publikoetan burutu dira eta %34 pribatuetan. Alabaina, zentroaren titularitatearen arabera aldatzen da bilakaera: %7,5 igo dira sare publikoan eta %7,4 pribatuan.

Arreta jaso duten erditze guztiei dagokienez (21.188), gehienak (%88) ospitale publikoetan burutu dira.

- 1.000 biztanleko ohe kopuruak egonkor eusten dio aurreko urtearekiko (3,6).

Osakidetzaren ospitaleko eta ospitaleez kanpoko jarduerari dagokionez:

- Osakidetzako sarearen batez besteko okupazio tasak (adituen arabera, maila egokia %85ekoa da) %100 gainditzen du (hala posiblea da, praktikan oheak aldatzen baitira espezialitate medikoen artean beharrezkoa denean) psikiatria (%141), pneumologia (%127,3), digestio aparatua eta barne medikuntza (bietan % 112,2) espezialitateetan.

%100etik behera ditugu gainerako zerbitzu medikoak: kardiologia (%92,1), errehabilitazioa (%91,9), zaintza aringarriak (%87,5) eta

hematologia (%81,7), eta zenbait zerbitzu kirurgiko: urologia (%95,3), kirurgia kardiobaskularra (%90), neurokirurgia (%86,6), traumatologia (%82,2) eta kirurgia orokorra (%81).

- Batez besteko egonaldia, egunetan, berriro murriztu da, 5,6tik 5,5era. Oso gainera daude errehabilitazioa (29,3), psikiatria (14,3), zaintza aringarriak (14), hematologia (8,8) eta barne medikuntza (8,2).

Azkenik, EAEren aurrekontuaren likidazioko datuen arabera, Osasun eta Kontsumo Sailaren gastuaren partida, 2011n, 3.434,3 milioi eurokoa izan zen, hots, %3,1eko jaitsiera 2010ean likidaturiko gastuarekiko. 2011n likidaturiko osasun partida espezifikokoak (Egitura eta Laguntza, Osasun Finantzazioa eta Kontratazioa, Osasun Publikoa, Jakintzaren Kudeaketa eta Ebaluazioa eta Farmazia) 3.398,8 milioi eurokoa da, eta %3,9ko murrizpena ikus daiteke 2010ekoarekin alderatuta. Hala ere, Osasun Sailak oraindik lehen postua betetzen du baliabideen ehunekoan, gutzitzkoaren %33,4 2011n, non programa nagusia Osakidetzaren transferentzietan dagokien. Gastu hori BPGaren % 5,13 da, aurreko urtekoa baino %5,43 gutxiago.

Bestalde, Osasun eta Kontsumo Sailak 2012an izandako gastuen aurrekontua 3.406,6 milioi eurokoa da (%-0,3 2011n likidaturiko gastuarekiko). 2012rako aurrekontuko osasun partida espezifikokoak 3.399,7 milioi eurokoak dira, hots, BPGaren %5,13, aurreko urterako erregistraturikoaren berdina.

Osakidetzaren aurrekontuko likidazioak, EAEko kontu orokorretan oinarrituta egin zenak, erakusten du erakunde horrek egindako gastua, 2011n, 2.663 milioi euro izan zela (2010ean baino %-0,4 gutxiago), hau da, BPG nominalaren %4,02. Jaitsiera horien azalpena ustiapen gastuen (langileria, hornikuntza eta beste gastu batzuk) eta inbertsioen beherakadan datza.

2.11. HIRIGINTZA ETA ETXEBIZITZA

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza, Herri Lan eta Garraio Sailaren "Higiezinen Eskaintzaren Inkesta"ren datuek adierazten dute azken urtean etxebizitzaren eskaintza osoa (salmenta eta alokairua) %11,4 jaitsi dela (aurreko urtean +%54,4), laugarren hiruhilekoan 39.542 etxebizitzetara iritsi arte. Beraz, aldatu egin da joera 2012an, gorako bilakaerako hiru

urteko aldiaren ostean. Etxebizitza motaren arabera, datu hauek nabarmentzen dira:

- Salgai dauden etxebizitza libre berrien eskaintza %3,4 hazi da, eta horien batez besteko prezioa 3.742,1 €/m²-koa da 2012ko laugarren hiruhilekoan, 2011n baino %0,7 gutxiago. Lurraldeko azterketak erakusten duenez, batez besteko txikiagoa dago Araban (3.426,6 €/m²). Bizkaian eta Gipuzkoan, berriz, 3.845,3 €/m² eta 3.682,3 €/m² dira hurrenez hurren.
- Saltzeko eskaintako BOEren batez besteko prezioa 1.532 €/m² zen 2012an, aurreko urtean baino %3,5 gehiago. Eskaintza 2012ko laugarren hiruhilekoan 4.180 unitatekoa zen, aurreko urtean baino %38,9 gutxiago.
- Eskaintzan dauden bigarren eskuko etxebizitzaren stockean %9,7ko jaitsiera dago eta haien batez besteko prezioa 2012an 3.564 €/m² zen, aurreko urteko batez bestekoa baino %7,2 gutxiago. Lurraldeko, Gipuzkoan eta Araban batez bestekoak baino jaitsiera handiagoa izan dute prezioek (%-9,8 eta %-8,4 hurrenez hurren); Bizkaian, berriz, %4,4 jaitsi dira.
- Alokairuan eskaintako 2.640 etxebizitzako eskaintza zenbatu da, aurreko urtean baino %11,5 gehiago. Libreei dagokienez (eskaintzaren %76), berriz, %25,7 hazi da: 1.602 etxebizitzatik 2.013 etxebizitzara, alokairuko etxebizitza babestuetan %18,1 egin du behera. Beraz, babesturiko alokairuak behera egin du: alokairuaren %32 2011n eta %24 2012an.
- EAEko alokairuko babestutako etxebizitzaren batez besteko errenta, 2012an, 356 euro zen hilean, aurreko urtean baino %41,8 gehiago.
- Azkenik, alokairuan eskaintako etxebizitza libreen laginak 2012an hilean 856 euroko batez besteko errenta izan zuen, aurreko urtean baino %4,5 gutxiago. Lurralde historikoen arabera, Gipuzkoak dauka preziorik garestiena (879,7 € hilean); gero Bizkaiak, 865 € hilean eta azkenik Arabak (790,3 € hilean).

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak 2011n egin zuen "EAEko etxebizitza beharraren eta eskariaren oinarritzko inkesta"ren (EBEI) emaitzen arabera, lehenik eta behin erreferentziazko urtean %9 (aurreko urtean baino 2,7 gutxiago) ziren lehenengo etxebizitza eskuratu behar zutela zioten pertsonak.

Kopuru absolutuetan zenbatesten dugu beharrian hori adierazten duten pertsonen kopurua 76.360 familiaraino iristen dela, hau da, aurreko urtean baino %21,9 gutxiago. Eskariari dagokionez, jotzen da 45.288 etxebizitzakoa dela lau urteko epean eta 4.786 etxebizitzakoa urtebeteko epean (epe laburrean).

Halaber, EAEko familien %4,5ek ohiko etxebizitza aldatu beharra du. Hots, 38.048 etxebizitza (%-32,5 2010eko datuekin alderatuta). Eskarien aldetik, aurreikuspenen arabera, 19.196 etxebizitza beharko dira 4 urteko epean eta 9.468 epe laburrera (urtebete). Eta gainera, 75.342 etxetan diote etxebizitza birgaitzeko beharra dutela (aurreko urtean baino %6,9 gutxiago).

⁵ EBEI. 1994tik urtero eginiko inkesta, EAEko 3.200 etxe adierazgarrien lagin baten gainean.

2.12. GIZARTE BABESA

Hasteko, EAEko Gizarte Zerbitzuen gastua 2010ean (informazioa eskura daitekeen azken urtea) 2.176 milioi eurokoa izan zen, aurreko urtean baino %2,5 gehiago, EUSTATen "Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika"ren arabera. Gastu hori gure erkidegoaren urte horretako BPGd-aren %3,33 da eta biztanle bakoitzeko batez beste 1.001,1 euroko gastua, 2009an baino %2,9 gehiago. Herri administrazioen ahalegina 1.633 milioi eurokoa izan zen, guztiaren %75, eta sektore pribatuak, aldiz, gainerako %25 eman zuen. Erabilitako bost eurotik bat erabiltzaileen kuoten eta bestelako salmenta batzuen bidez finantzatu zen.

Gizarte zerbitzu ugariaren artean, biztanleentzako eta adineko pertsonentzako zerbitzuak dira baliabide gehien jasotzen duten arloak, bien artean gastuaren %70 hartzen baitute. Adineko pertsonen dagokienez, batez ere egoitzetako zerbitzuak, laguntzeko eguneko zentroak, etxez etxeko laguntza-zerbitzuak eta telelaguntza dira gehien jasotzen dituzten arreta motak. 2010ean 19.873 plaza eskaini ziren egoitzetan, hau da, 65 urtetik gora zituzten 100 pertsonako 9,7 plaza eman ziren. Administrazio publikoak plaza horien %34 eskaini zuen titulartasun publikodun zentroetatik eta beste %31 adostu zuen instituzio pribatuekin.

2007ko Mendekotasunaren Legea ezartzeari dagokionez, hauxe erakusten dute Adinekoen eta Gizarte Zerbitzuen Erakundearen (IMSERSO) datuek 2012ko abenduaren 31n:

aipaturiko data horretan, EAEk orotara 84.902 balorazio-eskabide zituen erregistratuta Mendekotasunaren Arretarako Sistemari, eta horietatik gehienak (gauza bera gertatzen da gainerako erkidegoetan) mendekotasun-maila aintzatesteko berrikuspenei dagozkie. Eskabide horiek Estatuaren guztizkoaren %3,87 dira, noiz-eta gure Erkidegoko populazioa estatukoaren %4,64 denean. Hona hemen eskatzailearen profila: emakumea (guztizkoaren %65,4), 80 urtekoa edo gehiagokoa (guztizkoaren %52,14, eta %58,22 raino emakumeentzat). Hurrengo talderik handiena 65 eta 79 urte bitartekoena da, hots, eskabide guztien %25,27.

Erregistraturiko ia 85.000 irizpen-eskabideetatik, %94,13k irizpena jaso izan du (%93,86ko batez bestekoa Estatuan), eta 47.678k (irizpena jaso duten

kasuen %59,66) prestaziorako eskubidea aintzatetsia du. Ehuneko hori Estatu batez bestekoa (%64,84) baino txikiagoa da. Aintzatesitako 47.678 prestazioak 39.277 onuradunei dagozkie (pertsonako 1,19ko prestazio ratioa dago, zeren eta pertsona bat zerbitzu edo prestazio baten baino gehiagoren onuraduna izan baitaiteke), eta erreferentziako datan 46.652 prestazio ezarri dira. Horietatik %49 familien zaintzaren ziozko prestazio ekonomikoari dagozkio, %18 egoitza arretari, %11 eguneko edota gaueko zentroetako zaintzei eta %10 etxez etxeko laguntza zerbitzuei, prestaziorik garrantzitsuenak aipatzearen.

Kopuru horien osagarri gisa, Espainiako Gizarte Zerbitzuetako Zuzendari eta Gerenteen Elkarteko kideek osatzen duten "Mendekotasunaren Espainiako Behatokia"ren txostenari esker, mendekotasunaren arretarako sistemaren hedapenaren lanbide-balorazioaren jarraipena egin daiteke autonomia erkidegokoa.

Laburpen gisa, puntuazioa ematen die Behatokiak erkidegoei, eta mendekotasunaren arreta garatzeko eta ezartzeko mailaren rankinga ematen du. 2012ko abenduan Gaztela eta Leon buru duen ranking horretan, bigarren postua betetzen du EAEk, 10etik 7,5 puntu, eta Estatuaren batez bestekoa 4,7 puntukoa da. Hala ere, puntuazio txikiagoa izan du gure Erkidegoak, urtebete lehenago 8,3koa baitzuen⁶.

Behatokiaren ebaluazioak ohartarazten duenez, EAEn emandako prestazio gehienak, beste erkidego batzuen mailara iritsi ez badira ere, familia inguruko zaintzen prestazio ekonomikoari dagozkio. Alabaina, Mendekotasun Legearen arabera, salbuespenezko kasuetan baizik ez litzateke eman behar zaintza hori.

Bestalde, 2012an, milioi erdi lagun pasatxo (520.451 lehen zenbatespenaren arabera, informazio irmorik ezean) izan ziren gure erkidegoko Gizarte Segurantzaren sistemako pentsioen onuradunak; hori aurreko urtean baino %1,3 gehiago da, orduan ere %1,4 hazi ondoren. Azken urteetan gertatu den bezala, hazkuntza hori kotizaziopeko pentsioen onuradunak diren pertsonen bilakaeragatik izan da; izan ere, beste modalitateetan, orokorrean, jasotzaileen kopuruak

⁶ Gainera, Behatokiaren zehaztapenak behera berrikusi dira aurreko txostenekiko eta, beraz, 2012ko abenduan aurkezturiko datuak ez datoz bat haien txostenen eta memoria honen aurreko edizioetakoetan.

murrizteko joera izan du. Gizarte Zerbitzuaren prestazio ekonomikoak jasotzen dituzten EAEko biztanleak %23,9 dira.

Kotizaziopeko pentsioei dagokienez (prestazioen %97,6 dira eta gastuaren %99,3), 2012an batez beste 508.200 onuradun egon ziren (%+1,3) eta hileko batez besteko zenbatekoa, 1.024€, %2,9 hazi da 2011ren aldean; horrela, kalkulatzen da urtean 7.291 milioi euro gastatu zirela, 2011n baino %4,2 gehiago.

Labur esanda, EAEn pentsioenetako gastua 2012an, behin-behineko hasierako hurbilketa eginez, 7.346 milioi eurokoa izan zen guztira, 2011n baino %4,2 gehiago. Hortaz, BPGd-an duen portzentajea 6 hamarren hazi da, 2011ko %10,5etik %11,1era (EUSTATen behin-behineko datuak hartuta).

Azkenik, Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren funtsezko prestazioa Sarrerak Bermatzeko Errenta deritzona da, Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko abenduaren 23ko 18/2008 Legean oinarrituta sortu zena. 2011n 55.660 familiek jaso dute Diru Sarrerak Bermatzeko Errenta (abenduko datua); hori aurreko urtean baino %1,2 gehiago da, orduan lagundutako elkarbizitza unitateak 55.020 izan baitziren. Sarrerak Bermatzeko Errenta gisa 2011. urtean 330,34 milioi euro ordaindu ziren (2010ean baino %4,9 gehiago). Hazkunde handiagoa da Gipuzkoan (%+11,5) eta Araban (%+9,3). Bizkaia, berriz, EAEko batez bestekoa baino txikiagoa du (%+2,8).

Gainera, 2010ean, Etxebizitzaren Prestazio Osagarria (EPO) abian jarri zen, 18/2008 Legea garatzeko. Haren helburua Sarrerak Bermatzeko Errentaren osagarri diren prestazio ekonomikoen sistema bat artikulatzea da, biztanleriako talderik ahulenek etxebizitzaren inguruko gastuak ordaindu ahal izateko. Indarrean egon den lehen urtean, EPOk 51,1 milioi euroko gastua ekarri du eta 64,9 milioi euroko gastua 2011n (+%27,13). 2012ko urrian (eskura dugun azken zifra), guztira 22.139 hartzaile zeuden (2011ko urrian baino % 20,3 gehiago).

Era berean, EPO abian jarri ondoren, Gizarte Larrialdiko Laguntzak (GLL), Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren hirugarren tresna, bere jatorrizko helburua berreskuratu zuen (hau da, oinarritzko beharrian espezifikoei aurre egitea, batez ere

etxebizitzarekin zerikusia dutenak, gizarte bazterketako egoerak prebenitzeko, ekiditeko edo leuntzeko gastuei aurre egiteko baliabide nahikorik ez daukaten pertsonen egoera zehaztetan sortzen zaizkienak) eta bere aurrekontu partida nabarmen murriztu zen: 2010. urtean (informazio kontsolidatua daukagun azken urtea) laguntza horretarako 17,3 milioi euro bideratu ziren. Zenbateko hori, eta gehitu zitzaizkion 6,7 milioi euroak, 24 milioi euroko gastua dira guztira, aurreko urteko 54,5 milioien aldean. 2011n, informazioa dugun azken urtean, 17,3 milioi erabili ziren, aurreko urtean baino %68,3 gutxiago.

Guztira, 2011. urtean, datu kontsolidatuekin, Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemak guztira 412,54 milioi euro gastatu zituen, aurreko urtean baino %5,8 gehiago alegia, honela banatuta: 330,14 milioi Sarrerak Bermatzeko Errentarako (gutzizkoaren %79), 17,3 milioi Gizarte Larrialdietarako Laguntzetarako (%4,1, behin-behineko datuak badira ere) eta 64,9 milioi euro Etxebizitzaren Prestazio Osagarri berrirako (%15,5), honen bigarren urtean.

Konparazioa egite aldera, Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasun Ministerioaren "Gizarteratzeko Gutxieneko Errenten Txostena"ri esker, autonomia erkidegoetako sarrerak bermatzeko sisteman kopuru handien konparaziozko segimendua egin daiteke, betiere era askotako araudiak eta sistemak garatzeko maila ezberdinak daudela kontuan izanik. 2011ko txostenaren arabera, aurten gure Erkidegoak urteko 3.759 euroko gastua zuen prestazio horien titularra izateagatik; Estatuaren batez bestekoa, berriz, 3.765 eurokoa da. Gainera, mila biztanleko 39,7ko estaldurata du (Estatuaren batez bestekoa 4,75 da). Kontuan izan behar da gure Erkidegoak Estatuan prestazio horietarako dauden funts guztien %40,9 izan zuela aipaturiko urtean, eta horren oinarritzko kopurua, hilean 658,50€, Estatuaren batez bestekoa baino %55,9 handiagoa dela eta autonomia erkidego guztien gainetik dagoela.

Azkenik, Lan eta Gizarte Politikoetarako Sailak gizarteratzea errazteko dituen ekimenen barruan, diru-laguntzen egitarau bat burutzen da hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko gizarte esku-hartzearen arloan. Horretarako, orotara 935 laguntza-eskabide aurkeztu zituzten 345 erakundek, eta horietatik 404 proiektu aukeratzen dira (gutzizkoaren % 43,2), batez beste 21.633 euro (%-1,7, 2010. urtearekin alderatuta).

Emandako laguntzen gutzitako zenbatekoa 8,74 milioi eurokoa da (eskatu denaren % 27,9), aurreko ekitaldian baino %9,5 gutxiago.

3. GOGOETAK

3.1. DEMOGRAFIA ETA IMMIGRAZIOA

Europar Batasuneko biztanleria asko hazi da azken urteetan, batez ere immigrazioagatik, 2011n haren ratio gordina berezko hazkunde tasarena (jaiotzak ken heriotzak) halako bi izan baitzen: Milako 1,8 migrazioa saldorako eta milako 0,8 naturalerako. Hortaz, migrazio-mugimenduek Europar Batasuneko herrialdeetako biztanleen dinamikan oinarritzko zeregina dute.

2011ko urtarrilean, guztira 33,3 milioi atzerritar bizi ziren EB27an, populazioaren %6,6. Horietako gehienak, 20,5 milioi, erkidegokoak ez diren herrialdekoak ziren, gainontzeko 12,8 milioiak EBko beste herrialde batekoak ziren bitartean. Baina, gainera, herrialde atzerritarretan jaiotako pertsonen zifra aintzat hartzen badugu (herritartasun atzerritarrekoak eta egoitza-herrialdean nazionalizatutako atzerritarrak), zifra 48,9 milioi pertsonetara heltzen da, Europar Batasuneko biztanleria guztiaren % 9,7.

EUROSTATEko datuen arabera, EBn bizi diren atzerritarren % 75 baino gehiago Alemanian, Espainian, Erresuma Batuan, Frantzian eta Italian bizi dira. Familiarekin berriz elkartzea Austrian, Frantzian edo Suedian immigrazioarako arrazoi nabaria da. Aldiz, Irlanda, Espainia, Portugal eta Erresuma Batua bezalako herrialdeetan laneko immigrazioaren ehuneko handia dute.

Era berean, EINen *“Immigrazioari buruzko Inkesta Nazionalea”* delakoak agertu zuenez, 2007an EAEn bizi ziren etorkinak gure erkidegora, batez ere, lan hobearen bila (%42,9), familia arrazoiengatik (elkarretaratzea) (%32,1), bizi-kalitatea hobetzeko (%23,9) eta lan faltagatik (%21,8) etorri zirela. Hortaz, migrazio-fenomeno bat da, batez ere, ekonomikoa.

Ikuspegik nabarmendu du immigrazio prozesua ez dela modu bertsuan gertatu denboran. 1988 eta 2000 urte artean hazkunde fasea izan zen; izan ere, urteko 1.600 atzerritarreko hazkundea izatetik 6.000 pertsonako hazkundera igaro zen. Ondoren, 2001 eta

2003 urte artean finkatze aldia etorri zen: urteko 10.000 atzerritar erroldatu gehiago izan ziren. Ondoren, 2004 eta 2008 urte artean, areagotu egin zen immigrazioa gure Erkidegoan, non, immigrazio erritmoa moteldu barik, abiada bizian sartu baitzen, eta 2007an atzerritarren erroldatze berrien gehieneko kopurua izan zen: 18.813. 2009tik aurrera, aldiz, krisi ekonomikoak oso eragin nabarmena izan du eta hazkundeak beheranzko joera hartu du. Alabaina, immigrazioak goranzko joeran jarraitzen du, eta hasierako faseko mailetan dago, urtean 5.000 erroldatze berri (ia 6.000 izan ziren 2012an).

Oso garrantzitsua da immigrazioak EAEn dinamika demografikoan izan duen eraginaren berri izatea. 1998 eta 2012 urte artean, gure Erkidegoak ia 100.000 biztanle berri gehiago ditu (+93.094), eta hazkunde hori gertatu da atzerritarren etorrerari esker; izan ere, 1998an 15.000 erroldatu izanik, 2012an 150.000 baino gehiago dira. Epealdi berean, 42.870 pertsona galdu ditu euskal herritarren kopuruak.

Azken batean, immigrazioari esker, EAEn azken urteetan izan duen populazio galera konpentsatu ahal izan du, eta halaxe dela egiaztatzen da gure herrialdeko ugalkortasun tasaren bilakaera aztertuz gero.

2011ko EUSTATen *“Inkesta demografikoak”* demografia gertaeren gaineko atzera begirako hurbilketaren metodoa darabil, eta agerian utzi du EAEn 50eko hamarkadako bigarren zatian jaiotako emakumeak direla belaunaldien arteko ordezkatzeari lortu zuten azkenak, hots, batez beste 2,1 seme-alaba izan zituzten. Hurrengo belaunaldien seme-alaba kopuruak behera egin du pixkanaka. Hala, 1966 eta 1970 urte bitartean jaiotako emakumeek 1,4 seme-alaba izan zituzten, ugalkortasun historia osotzat har daitezkeen azkenak hain zuzen. Gainera, halaxe gertatzen da Europako ia herrialde guztietan, non 1950etik aurrera jaiotako emakumeen seme-alaben kopuruaren jaitsiera orokorra ikusten den, eta ez da lortu belaunaldien arteko ordezkatzeari 60ko amaieratik aurrera jaiotako belaunaldietan.

Hortaz, beste kontinente batzuetako migrazio-fluxuek eutsi diote hazkunde demografikoari Europan eta EAEn. Populazio autoktonoa, berriz, zahartzeko prozesuan dago murgilduta, joan den 50 urtean belaunaldien arteko ondorengotza bermatzeko gai ez dela. Izan ere, migrazioa ezinbestekoa izan da, gainera,

lanerako eta ekonomiaren ekarpenerako, azken urteetako ongizate mailak lortu ahal izateko.

Bestalde, Ikuspegiren 2011ko barometroak erakutsi duenez, EAEn etorkinak izatea ez da arazoa gizartearen gehiengoarentzat. Hamarretik batek baino ez du bat-batean adierazten immigrazioa arazoa dela, eta %5,6k arazo pertsonaltzat hartzen du. Euskal gizartearen kezka nagusiak dira krisiak enpleguan dituen ondorio txarrak, bizitzaren kostua edo pentsioak. Eztabaida publikoaren eta hedabideetako eztabaidaren ardatza gai horiek dira, eta alde batera uzten dira aurreko barometroetan garrantzizkotzat jotzen ziren gainerako arazoak (etxebizitza, adibidez, herrialdeko hiru arazo nagusienetako bat zen inkestaturiko pertsonen erdiarentzat; 2011n, berriz, %10,5ek baino ez du aipatzen).

Hala, EAEko populazioak ez du joera argirik erakusten immigrazioak gizartearen dituen ondorio positiboak edo negatiboak buruz: Ekonomia sektore batzuetarako etorkinak behar direla onartzen da (%44,9), baina aldi berean uste da haiek egoteak langabezia handitzen duela Euskadin (%55,1). Era berean, aurreko urteetan baino indar eta ongura txikiagoz bada ere, uste da atzeritarrei esker, orokorrean, ekonomia hobeto dabilela, baina horren ordaina soldata mailetan ondorio kaltegarriak izatea dela (%47,1) eta gure gizarteko sektore ahulenei kalteak dakartzkietela (%70,5).

Bestalde, atzeritar guztiek osasun laguntza eskuratzearen alde dago euskal populazioa, 2010ean baino gehiago (+2,8 puntu aurreko urtearekin alderatuta), baita haien seme-alabak hezkuntza izatearen alde ere (+7,7 puntu), baina behera egin du atzeritarrei laguntza juridikoa ematearen alde daudenen kopuruak (-0,8 puntu 2010. urtearekin alderatuta), eta gizarte laguntzak (+3,3), familia batzearen (+6,4), botoa ematearen (+2,8) eta BOE lortzearen (+3,9) aldeko joera handiagoa dago.

Goragarria da herritarren jokabide hori, are gehiago kontuan hartzen badugu zein gogor astintzen dituen krisiak atzeritarren familiak: 2012ko EAEn *“Pobrezia eta Gizarte Arloko Desberdintasunen Inkestak”* (PADI) nabarmentzen duenez, pobrezia moduen eragina oso handia da atzeritarra familia burua deneko etxeetan, eta gainera gora egin du azken lau urtean, populazio autoktonoaren artean baino proportzio

handiagoan. Pobrezia erreala⁷ %2,9tik %3,3ra igaro da 2008-2012ko aldian gure Erkidegoan bizi den Estatuko nazionalitatea duten herritarren artean. Atzeritarrek bizi diren etxeetan, berriz, hazkunde handiagoa izan da: %27,7tik %32ra.

Gainera, azken horiek pobrezia errealeko egoeretan duen pisua handitu egin da azken lau urtean: %34,1etik %41,2ra.

Nabarmentzekoa da datu hori, hots, atzeritarrek arrisku handiagoa dutela azken urteotan lan-merkatuaren baldintzak okerrera egin izanaren ondorioz, zeren eta immigrazioak garrantzi handia baitu gure Erkidegoko populazioaren bilakaera positiboan, eta eragina izango du ezinbestean gizarte babeseko sistemak erantzun beharreko eskakizunetan.

3.2. HEZKUNTZA ETA HEZKUNTZA PROMOTIOA

EAEn unibertsitate aurreko matrikulazioan bilakaera positiboa ikusi dugu berriro ere. Izan ere, EUSTATen 2012-13ko datuen aurrerapenaren arabera, hor hezkuntza berezia sartuz gero, %0,7 gehitu da; hezkuntza berezia ez badugu sartzen, %2 gehitu da. Gainera, matrikulazioa beheko mailetan (haur eta lehen hezkuntzak eta DBH) eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoan (DBHO) edo irakaskuntza ertainetan gehitu da.

Aipatzekoa da LHko matrikulazioaren igoera (%9,5 Lehen Gradu LH eta %10,5 Goi Mailakoan), eta bereziki LHk azken bost urtean hazkunderako izan duen joera (%28tik %31ra hurrenez hurren). Azken kurtsuan, EAEn irakaskuntza ertaina egiten duten ikasle gehienek (%52,3) LH aukeratzen dute nahitaezko irakaskuntza amaitutakoan, eta hori bilakaera positiboa da, zeren eta enpresen beharrei modu egokiagoan erantzutea ahalbidetuko baitu.

Halaber, matrikulazioaren igoeren kausa posibleetako bat ziklo ekonomikoaren bilakaera da; izan ere, lan eskaintzarik ez dagoela-eta, zenbait langile ikasgeletara itzuli da, haien lanbide prestakuntza osatzeko.

⁷ 2012ko PADIren emaitzei buruzko informazio gehiago izateko, ikus beza irakurleak III-2. atala. Memoria Sozioekonomikoaren “EAEko bizi-baldintzak”.

Alabaina, emakumeek gizonezkoek baino partaidetza txikiagoa dute oraindik ere lanbide ikasketetan, batez ere profil teknikoko lanbide familietan. Gainera, laneratze txikiagoa izaten dute. Hala ere, kontrako joera ere ikusten da (hots, emakumearen partaidetza handia) zenbait arlotan. Zehazki: Arte grafikoak, merkataritza eta marketina, ostalaritza eta turismoa, kimika eta osasuna. Emakumeen partaidetzarik handiena dutenak emakumeek tradizioz aukeratzen dituztenetan dago: Irudi pertsonala eta ehungintza, jostakuntza eta larrugintza.

Unibertsitateko irakaskuntzei dagokienez, 2010-11 ikasturtean unibertsitateko graduak eta lehen eta bigarren zikloko ikasketetan matrikulaturiko ikasleek kopuruak %1 behera egin badu ere (59.132 orotara), baikor izateko motiboak daude graduazioaren maila ikustea, hots, 2008-09 eta 2009-10 ikasturteetan gora egin du %3,2 (%4,5 gizonezkoetan eta %2,4 emakumezkoetan). Guztira 10.496 pertsona eta aurreko ikasturtean, berriz, 10.170.

Hezkuntza adierazleei dagokienez:

- Nabarmendu behar dugu ikasle bakoitzeko (publikoa eta hitzartua) gastu publikoa unibertsitatez kanpoko irakaskuntzan, lanerako prestakuntza kanpo, 2010. urtean EAEn 7.388 eurokoa dela. Gure erkidegoa da ikasle bakoitzeko gastu handiena duena. Estatuko batez besteko 5.484 euro dira.

Atseginez egiaztatzen dugu:

- Estatuak eta EAEk ELGA eta EBko batez bestekoen gaineko eskolatzeko tasak izatea Haur Hezkuntzan.
- EAEko eskola behar baino lehenago uzten dutenen tasak beherako joera du eta estatukoa baino txikiagoa da (EAEn %13 eta Estatuan %26,5 2011n); eta EBren antzekoa (%12,8). Zentzu horretan, ahaleginak egiten jarraitzea gomendatzen dugu, Europa 2020 Estrategian eskola behar baino lehen uzten dutenen tasa, 2020. urtean beranduenez, %10 baino txikiagoa izatea dago eta.

Halaber, agerian utzi nahi dugu ezen, amaren ikasketak maila eta eskola uztea erlazioz gertatzen da, hauxe ikus daitekeela: 2010ean nahiz 2011n,

gazteen uztearen ehunekoa txikiagoa da goi mailako ikasketak dituzten amak dituztenengan; maila ertaineko edo txiki maila duten amen seme-alaben metatzen da.

- DBHko graduatze tasa gordina estatuko handienetakoa da. Halere, azpimarratu behar dugu tasa hori gehitzen jarraitu beharra dagoela, hezkuntzako komunitateak beharrezkotzat jo duela DBH "arrakastaz" amaitzen duten ikasle kopurua gehitzea (adina gorabehera).
- Zientzia eta Teknologiako goi mailako hezkuntzako graduatuak, 20 eta 29 urte arteko 1.000 biztanleko, EAE aurrera egiten ari da etengabe, eta horregatik estatuko nahiz Europako lehenengo postuetan gaude. Horren arrazoia da, neurri handi batean, EAEn goi mailako lanbide heziketa duten pertsona asko dagoela (CINE 5B), estatuko batez bestekoa baino ia hiru aldiz handiagoa.
- Espainiako estatua, ELGAko beste herrialde batzuen aldean helduen ikasketak maila txikiagoko abiapuntua badu ere, posizioz hoberenetako bat du mugikortasun gorakorren aldetik; horrek agerian uzten du igotzen ari dela helduen hezkuntza maila. Hala, 2010ean 25-24 urte bitarteko biztanleen %45ek gurasoek baino hezkuntza maila handiagoa lortu zuten; ELGAko edo EBko herrialdeetako baino handiagoak dira kopuru horiek (%37 eta %39), edo Finlandia (%27), Norvegia (%25) edo Alemaniakoak (%20).

Eta atentzioa erakarri nahi dugu hurrengo alderdietara:

- Etengabeko ikaskuntzan parte hartzearen arloan EBk 2020rako ezarritako helburuaren arabera, 25-64 urteko helduen %15ek gutxienez hartuko du parte etengabeko ikaskuntzako jardueraren batean. EAEn ratioa %13koa da 2010ean eta, beraz, ibilbide luzea du oraindik helburua lortzeko.
- Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerkuntza Sailari bideratutako aurrekontu partida 2012. urtean %2,5 gutxitu da aurreko urtean likidatutako gastuaren aldean. Hots, EAEn BPGaren %4, eta hamarren bat gutxitu da 2010ean izandako portzentajearekin alderatuta.

- Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioak 2010. urteari buruz argitaraturiko azken datuen arabera, hezkuntza administrazioek BPGaren gain duten gastua antzekoa da Estatuan eta EAEn, baina EB27koaren gastuaren batez bestekoa baino txikiagoa. Halaber, unibertsitateko hezkuntza eta unibertsitatekoa ez dena bereizita, EAEk bigarrenen duen portzentaje txikiagoa nabarmentzen da (EAE:%7,8 eta Estatu:%1).
- Egokitasun-tasak murriztu egiten dira adinarekin eta denboran. Ildo horretan, gure ustez arreta berezia eman behar zaie lehenengo adinei, izan ere, eskola atzerapenak eta, ondorioz, egokitasun ezak areagotu egiten dira eta pilatu egiten dira urteek aurrera egin ahala, eta horrek eskola porrota eragin dezake azkenean.
- ELGAren herrialdeetan, 2010ean, 25-64 urte bitarteko populazioaren %74k bigarren hezkuntzako bigarren etapako edo handiagoko ikasketa maila du. Espainia (%53) batez bestekoa baino 21 puntu gutxiagotan dago. EAE ere ratio horren azpitik dago, %63,4 (10,6 puntu azpitik).

Horrek denak erakusten du, Hezkuntzan egiten den ahalegina garrantzitsua izanik ere eta emaitzak onak izanik ere, komenigarria dela eremu honetan arreta handia ematen segitzea, une hauetan alderdirik txarrenetan sakontzen jarraitu ahal izateko. Ez da berriz ere azpimarratu behar hezkuntzako inbertsio eraginkorra lagungarria dela gizartean dauden desberdintasunak gutxitzeko; halaxe gelditzen da agerian prestakuntza mailen arabera langabezi tasetan dagoen aldean ere.

Ikasle batzuek daukaten hezkuntzako desabantaila egoeraren jatorria inguruabar pertsonal edo soziokulturaletan egon ohi da sarritan, askotan beren inguruko arrisku edo bazterketa egoerei lotuak. Eta ez dugu ahaztu behar hezkuntza gero eta gehiagotan erantzukizun kolektiboa dela, bizitza osoan zehar garatua eta bizi den lurralde eta gizarte testuinguruaren eragin handiarekin.

Etorkizuna, neurri handi batean, Jakintzaren Gizarterantz aurrera egiten jarraitzeko dugun gaitasunaren emaitza izango da. Oinarrizko gaitasunak eta beharrezko lanbide gaitasunak trebatzeko gai den hezkuntza sistema garatzeko baliabideak jartzea da erronka, bazterketarako arriskurik ez dakarren bidezko

eta berdintasunezko sistema bat, jakintza mota eta moduak eskuratzea erraztuko duena; honi deritzo jakintza mota: zientifikoa, humanistikoa, ekonomikoa, artistikoa... eta eskuratzeari: Hainbat hezkuntza ibilbide izatea, hezkuntza sistemaren eta enpresa sistemaren arteko pasaguneak, besteak beste; baita ikaskuntza bizitza osoan indartzea ere.

3.3. I+G+B JARDUERAK ETA IKTAK

Berriro ere I+G+b adierazleek EAE Estatuko autonomia-erkidegorik dinamikoko eta berritzaileenetakoen artean kokatzen dute, baina oraindik bide luzea egin behar dugu esparru horretako erreferentziatzko herrialdeen parera iristeko.

Bada, EAEn I+G arloko ahalegina pixkanaka haziz joan da, 2011n % 2,04ko ratoria iritsi zen, EB27ren antzera (% 2,03) eta estatuko batez bestekoaren gainetik (% 1,33), baina oraindik Europako helburutik (% 3) 0,96 puntura dago, eta herrialderik berritzaileenek dituzten ratioetatik urrun: Finlandia (% 3,78), Suedia (% 3,37), Japonia (% 3,36), Danimarka (% 3,09), AEB (% 2,87), Alemania (% 2,84) eta Frantzia (% 2,25).

Sektore pribatuak EAEn gauzatu duen gastua (gastuaren % 76) sektoreak Estatuan (% 52,1) eta EB27n (2010ean gastuan % 60,8) erregistratu duena baino altuagoa da. Hala ere, EAEko Herri-administrazioen gastua hazi egin da 2005a eta 2011 bitartean, eta % 6,1eraino iritsi da, baina oraindik Estatukoa (% 19,5) eta EBkoa (% 13,7) baino baxuagoa da. Emaitza hori EAEko ikerketa-zentro publikoak gutxiago izatearekin lotuta dago (adibidez, aipatzekoak dira Estatuko CSIC zentroak).

I+G arloko gastuaren finantzaketari dagokionez, zorionez, sektore pribatuak gastu horretan zuen pisuaren galera eten egin da krisialdian; hain zuzen ere, parte-hartzea areagotu egin da 2010a eta 2011 bitartean, hau da, % 54tik % 54,3ra igaro da. Hala ere, aipatzekoa da EAE 11,7 puntura dagoela Lisboako helburutik: I+G arloko gastu osoaren % 66 funts pribatuekin finantza dadila. Gainera, azpimarratzekoa da ez dituela lortu lurralderik dinamikoko eta berritzaileenetan ikusi ditugun ratioak; zehazki, Japonian gastuaren % 78,2 finantzatzen du sektore pribatuak, AEBn % 67,3, Finlandian % 66,1, Alemanian % 66,1, Danimarkan % 60,7 eta Suedian % 58,2.

Berrikuntzaren Adierazleen Panel europarrak alderdi hori berresten du; izan ere, panel horren arabera, gure Erkidegoa, 0,46ko puntuazioarekin, hirugarren taldeko goiko aldean kokatuko litzateke: “berrikuntza moderatuko herrialdeak”.

Eta, panelaren arabera, EAEk zerrendan gora egiteko gaitasun handiak ditu. Bada, alde positiboan artean, gailentzeko da I+G arloko gastu pribatuak BPGari dagokionez duen ehunekoak nabarmenki gaintzen duela Europako batez bestekoa, hirugarren mailako hezkuntza (Unibertsitateko ikasketak edo Goi-mailako Prestakuntza Profesionala) duten 30 eta 34 urte arteko pertsonen populazio-ratioa altua dela EBko batez bestekoarekin alderatuta (% 43,7koa eta % 33,6koa, hurrenez hurren), nazioarteko ko-argitalpen zientifikoaren kopurua (milioi bat biztanleko) altua dela (EAEen 498, EB27n, berriz, 301) eta 20 eta 24 urte arteko pertsonen artean gutxienez bigarren hezkuntza bukatu dutenen ehunekoak Europakoaren antzekoa dela (% 79,1 eta % 79, hurrenez hurren).

Baina gogoan izan behar da aldi berean adierazle batzuk oso adierazgarriak direla eta EAEk gauzatzen duen I+G lana balioesterakoan zailtasunak dituela erakusten dutela. Arlo horretan lan egin beharko litzateke. Bada, herrialdeko doktore guztien artean EBtik kanpokoak direnen ehunekoak % 18,8koa da, EB27n, aldiz, % 19,2koa da; berrikuntzara bideratutako gastua (ez I+G arlokoa), negozio-zifren ehuneko gisa, EB27koa baino baxuagoa da, eta, bereziki, aipatzekoa da patenteen kopurua nahiko baxua dela, beste eremuekin alderatuta.

Etxeetako edota biztanleriaren IKT ekipamenduei dagokionez, esan behar dugu zorionez EAEk hazten jarraitzen duela. Aitzitik, Europako batez bestekoen azpitik gaudela ikusi dugu pixka bat. Gauzak horrela, Internetarako sarbidea duen 16 eta 74 urte arteko kide bat gutxienez duen etxebizitza portzentajea % 76koa da EB27n 2012. urtean, EAEen % 67,5koa den bitartean.

Positiboa iruditzen zaigu Interneten bidez sekula ezer erosi ez duten pertsonen ehunekoak Estatuko ehunekorik baxuena dela. Eta azken hilabeteen zerbait erosi duten pertsonen ehunekoak neurtuz, Autonomia Erkidego bakarra da aktiboagoa, Madril, alegia (% 25,6, eta EAEen % 24,6).

Enpresetako IKT ekipamenduen erabilerrari dagokionez, eta, zehazki, merkataritzako transakzioetan Internet edo baliabide elektronikoren bat erabiltzearen harira, zorionez, merkataritza elektronikoak hazten jarraitzen duela egiaztatu dugu, zehazki, eragiten dituen zifra ekonomikoek nahiz bertan parte hartzen duten enpresen kopuruak gora egin dute, eta deigarria iruditzen zaigu zifra ekonomikotan salmentak erostetak baino altuagoak diren arren parte-hartzeari dagokionez saltzen duten establezimenduen kopurua baliabide elektronikoen bidez produktuak erosten dituzten establezimenduen baino altuagoa izatea, eta horrek salmentak enpresamultzo baten inguruan kontzentratzen direla ondorioztatzen garamatza.

3.4. NATURA-INGURUNEAREN EGOERA

Azken urteotan hobekuntzak izan dira ingurumenaren egoera orokorrean, gizartearen kontzientziarioari eta garapen iraunkorra lortzeko ekimen publiko eta pribatuei esker; baina kontuan hartu behar da iraunkortasunaren kontzeptuak baliabidearen kontsumoa eta erabilerraren eraginkortasun-maila kontuan hartzea eskatzen duela.

Bada, positibotzat jotzen dugu *airearen kalitateak* hobera egin duela azken urteotan eta “ona” edo, behintzat, “onargarria” dela.

Pozgarria da *ur-masen kalitateak (ibaiak, lakuak eta eremu hezeak, trantsizio-urak, kostaldeko urak eta bainatzeko urak)* bilakaera positiboa izan dutela esan ahal izatea, baina kontuan hartu behar da Garapen Iraunkorraren Euskal Ingurumen Estrategiak (2002-2020) planteatzen zuela 2012rako gainazaleko ur-masen % 80k egoera ekologiko eta kimiko ona edo oso ona izan zezatela lortu beharko litzatekeela, baita ur artifizialen eta oso aldatuen masen % 80k potentzial ekologiko ona eta egoera kimiko ona izatea ere. Beraz, ur-masen kalitatea ez da nahikoa ibaiari, lakuei eta eremu hezei eta trantsizio-urei dagokionez.

Bainatzeko uren kalitateari dagokionez, Batasuneko araudiak ezarri duen helburua da agintaritza eskudunek beharrezko neurriak aplikatu dituztela 2015eko bainu-sasoia bukaerarako bainatzeko ur guztiek behar besteko kalitatea izan dezaten. Horren harira, bainatzeko 65 eremuen artean 2011n 5 jo ziren behar baino kalitate baxuagokotzat, 9 ontzat eta

gainerakoak kalitate bikainekotzat; horrenbestez, badirudi argi dagoela helburua beteko dela.

Uraren kontsumoari dagokionez, hornidura-sare publikoetan oraindik dauden galeren, ihesen, hausturen eta abarren ondorioz, EAEko hiriko hornidura-sare gehienek errendimendu baxua dute eraginkortasunari dagokionez (ur kontrolatuaren bolumena hiriko hornidura-sare batean txertatutako ur-bolumenarekin alderatuta).

Klima aldaketari eta berotegi-efektuko gas (BEG) isuriei dagokienez, gogoan izan behar da 2008-2012 aldirako abiapuntu urtearen (1990) aldean isuri zuzenen igoera % 15ez mugatzeko konpromisoa ezarri diola Kyotoko protokoloak Espainiako estatuari. Autonomia Erkidegoek ez daukate BEG murrizteko helburu juridikoki loteslerik; baina Klima Aldaketaren aurka Borrokatzeko 2008-2012 Euskal Planak ezartzen duenez, EAEko isuriak mugatuko dira aldi horretan, ez dezaten abiapuntu urteko kopurua % 14 baino gehiago handitu.

Horren harira, zorionez, berotegi-efektuko gasen isurien (BEG isuriak) Inbentarioak eskaintzen dituen datuek erakusten dute BEG isuriak (zuzenekoak eta zeharkakoak, hau da, inportatutako elektrizitatearekin lotutakoak barne), CO₂-baliokidea terminotan neurtuta, murriztuz joan direla. Bada, 2007an abiapuntuko urtean (1990) erregistratutako isuriek alderatutako hazkuntza-ratioa % 22koa zen, baina 2010ean 1990ean erregistratutakoak baino % 1,8 altuagoa zen.

Hala ere, kontuan hartzekoak dira Klima-aldaketaren Aurkako Euskal Planaren (2008-2012) indarraldia eta Europako 2020 Estrategiaren gomendioak: 2020rako BEG isuriak % 20 murriztea.

Energiaren ekoizpenarekin eta kontsumoarekin lotutako alderdiak bereziki garrantzitsuak dira ingurumenean duten eraginagatik.

Alderdi honen harira azpimarratu nahi dugu lehen mailako energiaren ekoizpena oso txikia dela. Gainera, lehen mailako energiaren ekoizpen propio eskas horrek EAEko eskariaren % 5,8 asetzeari bakarrik ahalbidetzen du. Ondorioz, EAEk kanpoko energiarekiko duen menpekotasuna % 94,2koa da, hau da, Estatukoa baino altuagoa (% 76,7), 2010ean, EUROSTATek argitaratu zuen "Energy, transport and environment indicators,

2012" txostenaren arabera, baita EB27ren batez bestekoa (% 52,7) baino altuagoa ere.

Paraleloki, energia-iturri berriztagarrien bitartez ekoizitakoak azken kontsumoaren % 7 besterik ez du asetzen. Bestela esanda, energia berriztagarriek azken kontsumoan duten parte-hartze ratioa 2006koa (% 6,2) baino altuagoa da, baina EB27n EUROSTATen arabera izandakoa (% 12,5 2010ean) baino askoz baxuagoa eta gure erkidegorako Euskadiko Energia Estrategia 2020n (3E2020) ezarritako helburutik (% 14) urrun⁸. Are gehiago, petrolioak eta petrolioaren eratorriek kontsumoaren gehiengoa hartzen jarraitzen dute, % 37,9, hain zuzen ere.

Positiboa iruditzen zaigu ekonomiaren energia-eraginkortasunaren adierazlea, hau da, energia-intentsitatea, hobetu dela eta 2011n 2000koaren % 85ekoa dela; EB27n, berriz, EUROSTATen arabera, ekonomiaren energia-intentsitatea 2000koaren % 89,7koa da.

EBk 2020rako duen Ekonomia Politikaren helburuetan jasotako hiru alderdi horiek hobera egin izanak adierazten du norabide zuzenera bideratutako ahaleginak egiten ari direla, baina ezin da ezkutatu helburu horiek erdiestea oso zaila dela. Ondorioz, ahaleginak ez dira ahuldu behar, kontrakoak baizik. Eta, hori lortze aldera, Euskal EGABen ustez ezinbestekoa da herritarrak sentsibilizatzeko eta hiru aldagaien (ingurumena, gizartea eta ekonomia, hau da, teknologiaren berrikuntza babesteko ildoak) integrazio egokia helburu duten ekoizpen prozesu garbiak martxan jartzeko lan egiten jarraitzea, horretarako talde desberdinetan ingurumen sentsibilizatorako ekintzak babestuz, eta abar.

3.5. EAEREN EGOERA EKONOMIKOA ETA KANPOKO TESTUINGURUA

2012ko lehenengo seihilekoan munduko jarduera ekonomikoaren abiadura moteldu zen, industria-ekoizpena eta nazioarteko merkataritza murrizteagatik, funtsean. Bigarren seihilekoan jarduera egonkortzen joan zen ekonomia aurreratuetan, eta gora egin zuen goranzko merkaturaren eta garatzeko bidean dauden merkaturaren ekonomietan, politikek konfiantza suspertzen lagundu baitute.

⁸ Gogoan izan behar da Europako Estrategia 2020n EBrako helburua %20koa dela.

Horrela, Europako agintariek hartutako neurri zorrotzek konfiantza eta finantza-baldintzak hobetzen lagundu zuten. Estatubatuarrek "amildegi fiskala" ekidin zuten, eta, aurreikusitako dezelerazioa baino handiagoa izan zenari erantzunez, Japoniak politika makroekonomiko hedagarriagoak hartu zituen. Denborak aurrera egin ahala, funtsezko garrantzia daukaten goranzko merkatuetako politikak baretu izanak barneko eskaria suspertu zuen.

Aldi berean, finantza eta moneta baldintzak gero eta onuragarriago bilakatzen joan ziren, urteak aurrera egin ahala, errentagarritasunaren bilaketa eta ekonomia garatu nagusietako batzuetako banku zentralen moneta politika hedagarrietan sakontzeko aukerak nagusi izan dituen ingurunean.

Hala ere, urte osoan, benetako hazkuntza % 3,2koa izan zen; aurreko aldian, berriz, % 4koa, eta munduko merkataritza nabarmenki ahuldu zen (% 2,5 eta aurreko urtean % 6).

Munduko ekonomiaren joeran ikusi den joera-aldaketan ez bezala, euroaren eremuko BPGk berriro egin zuen behera 2012ko laugarren hiruhilekoan, hau da, sei hiruhilekoz jarraian egin du behera ekonomiak 2011ko udatik, eta horrek eremuan berriro atzeraldia jasatea ekarri zuen. Urte arteko datuei dagokionez, 2012an BPGaren benetako bariazio-tasa $-0,5$ ekoa izan zen; aurreko urtean, aldiz, $1,5$ eko hazkuntza izan zuen.

Eskaeraren esparruan, 2012an beherakada 2011n baino handiagoa izan zen. Are gehiago, inbertsio nahiz kontsumo pribatuak bariazio-tasa negatiboak izan zituzten: KFEgd $-3,9$ ko bariazio-tasa izan zuen, aurreko aldian $1,6$ ko hazkuntza izan zuen, ordea; kontsumo pribatuak, berriz, $1,2$ egin zuen behera, eta aurreko urtean $0,1$ eko hazkuntza izan zuen. Bestalde, kontsumo publikoak $-0,1$ eko bariazio-tasa negatiboa mantendu du. Gailentzekoa da inbertsioak urtean zehar gero eta beherakada handiagoa izan duela, zehazki, lehenengo hiruhilekoan $-2,5$ eko bariazio-tasa izatetik laugarrenean $-4,9$ koa izatera iritsi da. Kanpoko sektoreari dagokionez, esportazioek $2,9$ egin dute gora, baina aurreko urteko hazkuntza $6,5$ ekoa izan zen, eta azpimarratzekoa da inportazioek behera egin dutela ($-0,9$), aurreko aldian $4,4$ ko hazkuntza izan ondoren.

Bestalde, lanari dagokionez, 2011n bariazio-tasa negatiboak izan zituen, eta 2012an zehar ere mantendu egin ziren. Hortaz, lanak 2012an $0,6$ egin zuen behera. Langabezia-tasa, 2012 osoa kontuan hartuz, $11,4$ koa izan zen, hau da, aurreko aldiko tasa baino ehuneko $1,2$ altuagoa.

IAPCK neurtutako inflazio orokorrak gora egin zuen, 2012an $2,5$, batez beste, 2011n $2,7$ igo ostean. 2010aren bukaeratik, urte arteko inflazio-tasak nabarmenki mantendu dira 2 tik gora.

Jarduera ekonomikoaren beherakadaren ondorioz eta lana desagertu egin den arren, laneko produktibitatea dezeleratu egin zen aurreko urteko aldi berarekin alderatuta, hau da, $1,2$ ko igoeratik tasa nulu batera igaro zen.

Testuinguru honetan, EUROSTATen datuen arabera, 2012an BPGaren gaineko zor publikoa estatu guztietan handitu da, Danimarkan, Grezian, Letonian, Hungarian, Polonia eta Suedian izan ezik. Egonkortasun Itunean ezarritako 60 ko muga honako estatu hauetan gaudituta da: Belgika ($99,6$), Alemania ($81,9$), Irlanda ($117,6$), Grezia ($156,9$), Espainia ($84,2$), Frantzia ($90,2$), Italia (127), Zipre ($85,8$), Hungaria ($79,2$), Malta ($72,1$), Holanda ($71,2$), Austria ($73,4$), Portugal ($123,6$) eta Erresuma Batua (90). Euroaren Eremu osoan, BPGaren gaineko zor publikoa $90,6$ koa izan da.

Defizitari dagokionez, EUROSTATen arabera, Egonkortasunari eta Hazkundeari buruzko Hitzarmenean finkatutako BPGaren 3 ko muga gaudituta ez zuten Estatu bakarrak hauek izan ziren: Alemania ($0,2$, superabita izan duen estatu bakarra dela), Estonia ($-0,3$), Suedia ($-0,5$), Bulgaria eta Luxemburg (biak $-0,8$), Letonia ($-1,2$), Finlandia eta Hungaria (biak $-1,9$), Alemania eta Austria ($-2,5$), Errumania ($-2,9$) eta Italia (-3). Euroaren Eremu osoan, defizit publikoa BPGaren $3,7$ ko maila baliokidean kokatu zen.

Defizit handienak honako estatu hauetan egon dira: Espainia ($10,6$), Grezia (10), Irlanda ($7,6$), Portugal ($6,4$), eta Erresuma Batua eta Zipre (biak $6,3$).

Europako ekonomiak izan duen bilakaera positibo urriak Espainiaren kasuan bilakaera txarragoa erakusten du, eta EINen datuen arabera, 2012ko

laugarren hiruhilekoan bere beheranzko profila areagotu egin zen. EINEk 2013ko otsailean plazaratu zituen Hiruhileroko Kontabilitate Nazionalaren (HKN) datuen arabera, espainiar ekonomiaren benetako BPGak 2013ko laugarren hiruhilekoan % 0,8 egin zuen behera, hiruhilekoen arteko datuen arabera, eta % 1,9 egin zuen behera, urte arteko datuen arabera, hau da, aurreko hiruhilekoan baino puntu erdi eta hiru hamarren gehiago, hurrenez hurren. Bada, BPGak 2012a urteko % 1,4ko beherakadarekin itxi zuen urtea, aurreko urtean % 0,4 gora egin ostean.

Autonomia Erkidegoei dagokionez, seik beherakada txikiagoa izan zuten, baina EB27ren batez bestekoa (-% 0,3) baino altuagoa, nolana ere: Balearrak (-% 0,3, EB27ko batez bestekoaren parean), Galizia (-% 0,9), Katalunia eta Kanariak (biak -% 1ekin) eta Madril eta Kantabria (biak -% 1,3rekin), baita Ceutako Hiri Autonomoa ere (-% 1,1). Emaitzarik txarrenak izan zituztenak honakoak izan ziren: Gaztela-Mantxa (-% 3), Asturias (-% 2,5), Extremadura (-% 2,2) eta Errioxa (-% 2,1).

Per capita BPG nominalari dagokionez, lehenengo tokian EAE dago, biztanleko 30.829 euroko BPGarekin, batez bestekoa (22.772 euro) baino % 34,5 gehiago, alegia. Haren atzetik datoz Madril, 29.385 euroko per capita BPGarekin, Nafarroa (29.071 euro per capita), Katalunia (27.248 euro biztanleko), Aragoi (25.540), Errioxa (25.508) eta Balear Uharteak (24.393). Beraz, guztiak daude estatuko batez bestekoaren gainetik. Kontrako egoeran daude Extremadura (15.394 euro), Andaluzia (16.960) eta Melilla (16.981).

Jardueraren beherakada horrekin batera, lanaren desagerpen prozesua azeleratu egin da. Gauzak horrela, 2011. urtean lanaldi osoan betetako lanpostu kopuru osoa % 1,7 murriztu bazen ere, 2012. urtean % 4,4 egin zuen behera. Soldatak % 5,1 jaitsi ziren; aurreko urtean, berriz, % 1,5. Bestalde, EINen Biztanleria Aktiboaren Inkestak (BAI) agerian uzten du langabezia-tasa (16-64 urtekoen artean) % 21,8koa izatetik % 25,2koa izatea igaro dela 2011 eta 2012a bitartean. Langabeziak autonomia-erkidegoen artean duen banaketa ez da homoginoa, ordea. Tasa baxuena honako autonomia erkidego hauek dute: EAE, % 15ekin, Nafarroa % 16,4rekin, Kantabria % 17,9rekin, Aragoi % 18,7rekin eta Madril, % 19,2rekin. Estatuko batez bestekoaren gainetik daude Ceuta (% 38,8), Andaluzia (% 34,7), Kanariar Uharteak (% 33,3),

Extremadura (% 33,1), Melilla (% 28,9), Gaztela-Mantxa (% 28,6), Murtzia (% 28) eta Valentziako Erkidegoa (% 27,8).

BPGaren urte arteko beherakada handiagoa izan zenez eta lanaren desagerpenak gora egin zuen arren, landun bakoitzeko produktibitatea dezeleratu egin zen bigarren hiruhilekotik aurrera; baina, hala ere, handitu egin zen 2011ren eta 2012aren artean.

Espainiako ekonomiaren Ordainketa-balantzari dagokionez, kanpoko sektoreak egindako ekarpen positiboarekin batera, bere egoera hobetu egin du munduko gainerako eskualdeekin alderatuta. Ekonomiaren finantzazio beharra (defizita) BPGren % 3,2tik (2011n) % 0,2ra (2012n) igaro zen, hau da, 2.365 milioi euro, aurreko urtean baino 31.578 milioi gutxiago, alegia.

Bestalde, defizit publikoa (Estatuko Herri-administrazio guztiena, oro har) Kontabilitate Nazionalari dagokionez, 2011n BPGaren % 9,4koa izatetik 2012an % 10,6koa izatera igaro da. Ogasun eta Herri-administrazioen Ministerioaren datuen arabera, defizita, finantza-sistamarako laguntzak (38.343 milioi euro) kontuan hartu gabe, BPGaren % 6,98koa da. Defizit horrek helburu berrikusitik (% 6,3koa) BPGaren ehuneko 0,68 urrunduta dela esan nahi du.

Datuak eragileka bereiziz, Administrazio Zentralak, Autonomia Erkidegoek, tokiko korporazioek eta Gizarte Segurantzak, hurrenez hurren, % 7,8ko, % 1,8ko, % 0,1eko eta % 1eko defizitarekin itxi zituzten euren kontuak.

Azkenik, EAEren ibilbide ekonomikoan kontzentratuz, autonomia-erkidegoko jardueraren beherakada gailentzen da, baina datu zehatza desberdina da estatistika-iturriaren arabera. BPGa % 1,2 murriztu da urte arteko tasan, EUSTATen arabera; EINEk adierazten duenez, berriz, beherakada % 1,4koa izan da. Eskaintzaren ikuspuntutik, EAEko ekonomiaren balio erantsiak % 1,2ko beherakada izan du 2012an zehar: eraikuntza -% 6,3, bere beheranzko joerarekin jarraituz; industria eta energia -% 2,4 (aurreko urtean, aldiz, % 2 hazi zen); eta zerbitzuek ere jarduera-mailan % 0,3ko beherakada izan dute.

Alderdi interesgarri samar bat da euskal ekonomiaren posizio teknologikoarekin lotutakoa. Horri dagokionez, 2010a eta 2011 alderatuz, BEGari

dagokionez, eduki teknologiko ertaina-altua duten sektoreen pisua handitu egin da eta baxua edo ertaina-baxua duten sektoreena txikitu egin da; lanaren harira, talde bakoitzaren garrantzia egonkortu egin dela ikusten da, aurreko urteko datuekin alderatuta; eta salmenten alderdiari dagokionez, berriro hazi da eduki ertaina-baxua duten sektoreen pisua, eta eduki altua eta ertaina-altua duten sektoreena gutxi gorabehera berdin mantendu da.

Nabarmendu beharra dago berriro ere maila teknologikorik altuena duten sektoreek izan dutela BEG hazkunderik handiena eta enplegu-murrizketarik txikiena, eta maila teknologiko baxuko sektoreek, aldiz, kontrako bilakaera izan dutela.

Eskariaren osagaien arabera bereizketa eginez gero, etxebizitzetako kontsumoaren gastuak gorabeherak izan zituen hiruhilekoen artean eta urtea % 1,6ko beherakadarekin amaitu zuen. Bestalde, herri-administrazioen gastuari dagokionez, bariazio-tasa negatiboak pixkanaka areagotzen ari dira, zehazki, lehenengo hiruhilekoan -% 0,2koa izatetik hirugarrenean -% 3,4koa izatera igaro da, baina laugarrenean beherakada txikiagoarekin bukatu zuen (-% 1,6koa).

Kontsumo pribatua nahiz publikoan izan diren urte arteko benetako bariazio-tasa negatibo hauek azken kontsumoak behera egin izana ekarri du. Zehazki, lehenengo hiruhilekoan bariazio-tasa nulua izatetik laugarrenean -% 1,6koa izatera igaro da, eta, horrela, urteko batez besteko tasa -% 1,2koa izan da. Inbertsioari dagokionez, eta zehazkiago ekipo-ondasunetan egindako inbertsioari dagokionez, datuek egoera zaila islatzen dute; izan ere, beherakada-tasak urteak aurrera egin ahala hazten joan dira, lehenengo hiruhilekoan % 1,3ko bariazio-tasa negatiboa izatetik laugarrenean -% 5,8koa izatera iritsi baita.

EUSTATen arabera, kontsumo pribatuak egoeraren arabera dituen adierazle nagusiek berretsi egin dute islatutako egoera. Bada, Industria-ekoizpenaren indizearen urte arteko bariazio-tasak, kontsumoko ondasunei dagokionez, -% 5,1eko bariazioa izan du 2012an azalera handietako salmentei dagokionez, baita prezio konstanteei dagokionez ere (-% 3,2); automobilen matrikulazioen kasuan -% 16,7ko bariazioa izan da, eta ostatu-gauek gora egin duten arren (EAEko ostatu-gau propioak salbuetsita), aurreko

aldian baino gutxiago igo dira, hau da, % 1,1 egin dute gora, eta 2011n % 5,1. Inbertsio-adierazleei dagokionez, ekipo-ondasunen Industria-ekoizpenaren indizeak 7,7 egin du behera (aurreko aldian, berriz, % 5,2ko igoera izan zuen). Zalamanetarako ibilgailu industrialen matrikulazioak % 42,9ko beherakada izan zuen aurreko urteko % 19,3ko beherakadaren aldean.

Lanaren bilakaera, lanpostutan neurtuta, EUSTATen hiruhileroko kontu ekonomikoaren arabera, negatiboa izan da, zehazki, 2012an % 2,5eko batez besteko beherakada izan du. Beherakada hori sektore guztietan ikusi da, txikiagoa izan da lehenengo sektorean (-% 0,1) eta zerbitzuen sektorean (-% 0,8) eta handiagoa eraikuntzaren sektorean (-% 11,8) eta industrian (-% 4,3), baina neurri txikiagoan.

Laneko itxurazko produktibitatean, termino errealean, % 1,4 hazi zen 2012an, hau da, aurreko urtean baino hamarren bat gehiago, lanak ekoizpenak baino gehiago egin baitzuen behera. EAEko produktibitate errealearen hazkunde hori Europar Batasuneko baino handiagoa izan zen (bai EB27koa, bai euro zonakoa kontuan hartuz gero, 2011n % 1etik gorako emaitzak lortu ondoren eskualde horietako produktibitatea % 0,1 hazi baitzen), eta behin-behineko datuen arabera, Espainiako estatuko tasa erreala askoz altuagoa izan zen, +% 3koa, hain zuzen, urtean zehar galdutako enplegu kopuru handiaren ondorioz.

Bestalde, 2012rako behin-behineko datuek gure ekonomiaren ULK korronteen beherakada bat islatzen dute, aurreko urtean ez bezala (-% 0,7, 2011ko ratio bera), industrian txikiagoa izan da (-% 0,9) eta eraikuntzan handiagoa (-% 9,2). Zerbitzuek, bestalde, ULK korronteen hazkundera eduki dute, % 0,5koa, aurreko urtean % 0,1eko hazkundera izan zuten bitartean. Europar Batasunean, ULK nominalak, soldatapekoek lanpostuko eskuratzen duten ordainsaritik abiatuta kalkulaturik, % 2,9 areagotu ziren 2012. urtean (EB27) eta % 1,6 euro zonan. Aurreko urtean, berriz, +0,9ko bariazioak izan zituzten biek. Bitartean, Estatuan, 2011n % 1,5eko bariazio negatiboa egon da, eta -% 3,1ekoa 2012an, behin-behineko datuekin.

Inflazioari dagokionez, EAEn, 2012an zehar, prezioek hiru etapa izan dituzte: urtearen lehenengo zatia nahiko laua izan da, udaren ostean gora egin dute eta 2012ko azken hilabeteetan behera egin dute. Bada, urteko batez besteko tasa % 2,3koa izan da, hau da, 2011ko datua baino 8 hamarren baxuagoa. Batez

besteko mailak behera egin duen arren, abenduko urte arteko inflazioa % 2,7koa da, aurreko urtekoa baino 3 hamarren gehiago. Horren arrazoietakoa bat da abuztuan petrolioaren prezioak gora egin zuela eta BEZak irailean gora egin zuela eta, gainera, elektrizitate-tarifaren prezio arautuek gora egin zutela.

Osotara, 2012a euskal ekonomiarako urte zaila izan dela esan daiteke. Gure ekoizpen-egituraren ezaugarriak ikusita, bereziki kezkarria da industriak izan duen beherakada, zalantzarik gabe bere lehentasunezko merkaturak osatzen duten arlo ekonomikoetan ikusi den jardura eskasak areagotu duena. Era berean, ez dugu ahaztu behar Zerbitzuen sektoreak izan duen bilakaera, urtea % 1aren inguruko tasa negatiboarekin bukatu baitu. Horrek guztiak eragin garrantzitsua izan du lan-merkatuan; hain zuzen ere, urtearen bukaerako langabezia-tasa egungo krisi ekonomikoaren hasieran zegoenaren bikoitza da. Laburbilduz, esan daiteke aldagai garrantzitsu guztietan beheranzko profila ikusten dela, eta momentuz ez da ikusten inolako joera-aldaketarik.

3.6. SEKTORE PUBLIKOA

Azpirarratzekoa da diru-sarreraren publikoek 2011n izan zuten beherakadaren ostean (Eusko Jaurlaritzak Foru Aldundiek baino beherakada handiagoa izan zuten), 2012an pixka bat hobetu zirela, % 0,1, hain zuzen, funtsean zuzeneko zergek bilakaera positiboa izan zutelako, zehazki, % 1 hazi ziren, eta horrek zeharkako zergen beherakada konpentsatu zuen, zerga horien diru-bilketak % 2 egin batzuten behera. Bi partidak Euskal Sektore Publikoko diru-sarreraren % 77 barne hartzen dute. Era berean, pasibo finantzarioen bariazioan % 7,6ko igoera izan zen, Eusko Jaurlaritzaren zorpetze handiagoarekin lotuta (Foru Aldundientzat ratioa negatiboa baita).

Ondorioz, Euskal Sektore Publikoaren BPGaren gaineko diru sarrerak 4 portzentaje puntu igo dira: 2011ko %22,78tik %22,82ra (behin-behineko datuak).

Euskal Sektore Publikoaren guztizko gastua, bere aldetik, % 2,6 jaitsi da, aurreko urteko -% 1,1en aurrean. Hortaz, magnitude honek EAEko BPGaren gain ordezkatzen duen ehunekoak 57 ehuneko beherakada izan du, % 22,74tik % 22,17ra igaroz. Gastuak bilakaera positiboa izan du bai Eusko Jaurlaritzan (+% 0,7) eta negatiboa Foru Aldundietan

ere (-% 2,4). Ondorioz, agregatuaren aldakuntza negatiboa da ehuneko altuagoan (-% 2,6), izan ere, diru partidetako batzuk erakundearen artean orekatzen dira.

Eusko Jaurlaritzaren gastuen kontzentratuz, 2012ko behin-behineko kitapenak 2011ko ekitaldiarekin alderatuta % 0,7ko igoera izan dela erakusten du. Hala eta guztiz ere, 2009aren erdialdean izan zen legegaldi-aldaketaren ondorioz sailen antolaketan izan zen aldaketak atal batzuetan gastu-zifra handien bilakaera azken urtetik aurrera aztertzea zailtzen du. Beren gastu-bolumenaren ondorioz garrantzitsuenak diren bi sailak Hezkuntza, Unibertsitateak eta Ikerketa (gastu osoaren % 25,6) eta Osasuna (% 32,8) dira. Lehenengoak % 3,3 egin du behera 2011rekin alderatuta, eta bigarrenak, berriz, % 1,5. 2012rako gastu oso kitatua 10.246 milioi eurokoa da guztira, hau da, gure Erkidegoak urte horretan izan duen BPGaren % 15,5, behin-behineko datuen arabera.

Diru-sarreraren eta gastuen bilakaeraren ondorioz, aurrezki publikoak % 70,9 egin du gora (BPGaren % 1,58raino), eta, aldi berean, defizit publikoa % 42,8 murriztu da, hau da, BPGaren % 0,71. Ratio hori BPGaren % 1,39raino gehitu da halere, 2012-2014ko EAEko berrorekatzeko Ekonomia eta Finantza Planarekin lotutako defizitaren datua kontuan izanez gero. Hor, EAEko Administrazio Orokorraz gain, LANBIDE eta OSAKIDETZA erakunde autonomoen kopuruak sartzen dira. 2011ko emaitzari dagokionez, murrizketa garrantzitsua ikusten da, urte horretan ratioa % 2,56koa izan baitzen.

Defizitaren bilakaera horretatik ondorioztatzen dugu 2012an finantza publikoaren susperraldia finkatu dela (susperraldia 2010ean hasi zen), 2009ko beherakadaren ondoren, bizi dugun abagune konplexuaren ondorioz. Abagune horrek baliabide gutxi edukitzea dakar, eta horregatik, baliabideak ahal den neurrian arrazionalizatu behar dira.

Testuinguru horretan, beste urte batez azpimarratu behar dugu zenbait partida murriztu behar direla (funtzionamendu gastuak adibidez), herritarren ongizatean zuzeneko eragina daukatenak ez kaltetzeko, adibidez inbertsio errealak eta transferentzia arruntak, gure erkidegoan bizi-kalitatea mantentzeko funtsezko tresnak direnak, eta aurrekontuen egungo egoeraren ondorioak jasan behar ez dituztenak.

Horren harira, positiboa iruditzen zaigu funtzionamendu-gastuak aurten murriztu izatea (-% 2,2), baina kezkarria iruditzen zaigu transferentzia korronteeek % 6,5eko beherakada izan dutela. Era berean, beste datu kezkarri bat dago: inbertsio errealak % 12,1 murriztu dira, (2011n -% 13,2). Horrek gure herrialdea garatzeko funtsezko proiektuen etorkizuna auzitan jar dezake.

Nolanahi ere, azpimarratzekoa da igarotzen ari garen eta 2012an ere defizit publikoa eragin duen egoera ekonomiko zaila Euskal Sektore Publikoa bere zorra handitzera bultzatzen ari dela; zehazki, 2012ko abenduaren 31n, 8.444 milioi eurotik gorakoa zen, hau da, 3.884 euro inguru biztanle bakoitzeko. Horrenbestez, finantza publikoak orekatzeko ahaleginak lehentasunezko arreta jaso behar du.

3.7. LAN MERKATUA

Hamabost urtez lana sortu ondoren, 2009an, EAeko lan-merkatuak okupazioarekin lotutako zifretan beheranzko etapa berri bat hasi zuen, eta 2012an joera horrek aurrera jarraitu zuen. Euskal ekonomia izan den enplegu-galera horrek aurrera jarraitu du eta areagotu ere egin da urtean zehar, eta horrek langabeziak nabarmenki gora egitea ekarri du, bai pertsonen kopuruari dagokionez, bai biztanleria aktiboaren gaineko ehunekoari dagokionez.

Zehazki, urtearen amaierako langabezia-tasa (% 12,8koa, Biztanleria Jardueraren Arabera sailkatzeko EUSTATen inkestaren arabera, BJA) 2000tik izan den tasarik altuena da. Langabetuen zifrak (130.000, aipatutako Inkestaren arabera, eta 170.000, LANBIDEn erregistroen arabera) are handiagoak izan zitezkeen lan-merkatuan izan den eta jarduera-tasen beherakada ekarri duen uzte garrantzitsuagatik izan ez balitz, bereziki gazteen artean, baina baita 45 urtetik gorako gizonen artean ere. Zentzu horretan, Gizarte Segurantzaren kotizatzen duten pertsonen kopuruak % 2,5 egin du behera batez beste, baina % 3,5eraino jaitsi da azken hiruhilekoan, eta, aldi berean, EUSTATen Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoen okupazioak, era berean, ekitaldian zehar beheranzko profila erakusten du.

Bestalde, EAEn lan-arloan izan diren kaleratzen kopuru osoak, Enplegu Ministerioa iturri gisa hartuz (Estatuko gainerako eremuetan gertatzen denarekin

alderatzea ahalbidetzen digu), 2002tik 2007ra beheranzko bilakaera izan zuen, 2009an % 355,5 hazi zen, 2010-2011 biurtekoan behera egin zuen (% 31,2 azken urte honetan), eta 2012an berriro ere % 75,2 areagotu zen, eta 58.674 langile ukitu ditu guztira. Joera hori antzekoa da Estatuan, oro har; bertan, kaleratzeek gora egin dute, baina proportzio txikiagoan (+% 39,3), eta, ondorioz, EAeko kaleratzeek kopuru osoaren gainean duen pisua 2011n % 7raino jaitsi zen eta 2012an berriro hazi zen, % 8,8raino.

Datuek erakusten dute EAEn lanetik kaleratuak izan diren pertsonen kopuruaren igoerak bereziki eragiten diela enplegu-erregulazioko espedienteek; zehazki, kopuru osoaren % 88,5 dira guztira, eta % 82,3 hazi dira aurreko urtearekin alderatuta. Bilakaera hori kezkarria iruditzen zaigu krisi ekonomikoa mantendu egiten delako.

2011ko abendutik 2012ko abendura galdu diren 42.900 lanpostuak kontuan hartuz, lanpostuen galeraren erritmoa bizkortu egin dela ikusten dugu, eta kezkarria iruditzen zaigu: krisiaren lehenengo urteetan, lanpostuen galera txikiagoa izan zen (2008an 12.300 lanpostu galdu ziren, 2009an 26.600, 2010ean 9.000 eta 2011n 13.400). Bilakaera honen emaitza gisa, 2008ko hirugarren hiruhilekoan lortu zen gehieneko okupaziotik, BJAREN zifren arabera, 106.300 lanpostu galdu dira, hau da, orduan lortu zen lanaren % 10,7). Aldi horretan, eraikuntzak bere enpleguaren % 35 galdu du, industriak % 17,4, zerbitzuek 3,3 eta lehenengo sektoreak % 32,2.

2012a, gainera, gure erkidegoan langabetuen kopurua hazi egin zen, aurreko lau ekitaldietan bezala. Fenomeno horrek adin-tarte guztietan izan zuen eragina; izan ere, 2011n ez bezala, gazteen artean ere gora egin zuen (25 urtetik berakoen artean); zehazki, adin horretako pertsonen artean, 2011n baino 1.800 langabetu gehiago egon ziren, eta, beraz, beren langabezia-tasak 9,2 puntu egin zuen gora, % 33,3ko urteko batez bestekoraino. European, gazteen langabezia-tasa % 22tik gorakoa izan zen Batasun osorako, eta Italian, Portugalen eta Eslovakian, besteak beste, % 30etik gorakoa izan zen, eta Grezian eta Espainian, aldiz, % 50etik gorakoa. Beste muturrean kokatu ziren Alemania, Holanda eta Austria, % 8-9 inguruko ratioak izan baitzituzten.

Kasu honetan 25 eta 44 urte arteko pertsonen taldean izan du langabeziak termino absolututan hazkuntza handiena (+4.600), baina hazkuntza txikiagoa izan da termino erlatibotan (+% 6,5), 2011n % 25 hazi ondoren. 45 urtetik gorako pertsonena da langabezia-tasarik baxuena duena (% 8,5), talde horretako pertsona askok lan-merkatua utzi dutelako eta horietako asko inaktibitate egoerara igaro direlako lanpostua galdu dutenean.

Gazteenen artean (25 urtetik beherakoak), era berean, lan-merkatua utzi egin dutela (edo ez direla sartu) ikusten da, eta beren jarduera-tasak behera egin du (ehuneko 5 2011ko laugarren hiruhilekoaren eta 2012ko laugarren hiruhilekoaren artean, eta jada oso baxua izanik, % 28,1etik 23,1era igaro da), animoa galdu dutelako lanarekin lotutako itxaropen faltaren ondoriozko etsipenagatik. Beharbada horregatik gazte asko ikasketak luzatzen ari dira edo herrialdetik joaten ari dira lana kanpoan bilatzera. Azken fenomeno hori kuantifikatzea zaila da oraindik, eta jarraipena egin behar da, baina aipagarria da fenomeno kezagarria dela, giza kapitala galtzea eragiten duelako.

Sektoreka, langabetuen % 60,1 zerbitzuen sektorekoak izan dira; sektore horretan langabezia % 11,4 hazi zen (2011n +% 20,6). Halaber, industria ere langabezia % 15,1 hazi zen (+% 9,4ko batez bestekoaren gainera), eta eraikuntzaren sektorean langabetuen kopurua % 10,2 murriztu zen (-1.900 lagun garbi). Bestalde, lehenengo lanpostua bilatzen ari diren pertsonen taldean 1.700 gehiago izan ziren, 9.400 batez beste urtean.

Bestalde, LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzu Publikoak erregistraturiko langabeziak BJAren datuak gainditzin dituela egiaztatu da. 2012ko abenduan LANBIDEen 169.083 langabetu erregistratu ziren (+% 16,3 aurreko urtearekin alderatuta) eta EUSTATen Biztanleria Jardueraren Arabera Sailkatzeko Inkestak 130.200 langabetu kalkulatu zituen urteko laugarren hiruhilekoan, izan ere, inkesta horretako langabetuen sailkapenak kanpo uzten ditu enplegu-eskatzaille gisa izena eman duten hainbat pertsona.

Aurreko urteko bilakaerarekin alderatuta, langabeziaren igoera handiagoa izan da (+% 16,3, 2011ko abenduko urte arteko -% 6,9arekin alderatuta), eta 2010ean eta 2011n ez bezala, gizonezkoen langabeziak gehiago egin du gora (+% 18,7)

emakumezkoenak baino (+% 14). Gainera, iraupen luzeko langabezia (urtebete baino gehiago langabezian egotea) aurten ere hazi egin da; hain zuzen ere, 2009an iraupen luzeko langabetuen proportzioan % 29,2koa zen, eta pixkanaka haziz joan da, eta 2012aren bukaerarako, erregistratu den langabezia osoaren % 42,8 hartu du (% 37,9 gizonen kasuan eta % 47,6 emakume langabetuen artean).

Bilakaera hau kezagarria iruditzen zaigu, Euskadiko langabetuen ia erdiak urtebete baino gehiago baitarama langabezian. Azken finean, datuek erakusten dute krisiaren iraupenaren ondorioz pertsona askok langabeziaren prestazioaren aldiak agortzea. Gero eta zailagoa da eskubide hori berriro sortzeko behar den denboran lan egitea. Are gehiago, prestazioen estaldura-tasak behera egin du, urtebetean, ehuneko 5,7, eta 2012ko abenduan % 57koa izatera iritsi da.

Politika pasiboak dagokienez, 2012an langabezia-prestazioak jasotzen zituzten pertsonen batez bestekoak gora egin zuen; zehazki, EAEn 88.136 izatera iritsi ziren, hau da, aurreko urtean baino % 7,7 gehiago, lehenago % 4,1 jaitsi zen arren. Estatuan, prestazioak jasotzen zituzten pertsonen kolektiboak hazkuntza txikiagoa izan zuen: urtero % 3,4 batez beste, eta, beraz, EAEn horrelako prestazioak jasotzen dituzten pertsonen Estatuan duten parte-hartzea handitu egin da; hain zuzen ere, 2011n % 2,9koa izatetik 2012an % 3koa izatera igaro da. 2012ko 88.136 onuradunen artean, % 46,6 emakumezkoak ziren (emakumezkoen kopuruak batez bestekoak baino pixka bat gutxiago egin du gora, % 7, alegia), eta gainerako % 53,4a gizonezkoak dira (+% 8,3 2011rekin alderatuta).

2012ko abenduko datuei dagokienez, 88.400 jasotzaileen artean, % 63k kotizaziopeko prestazioak jaso zituzten, % 34k subsidioak eta gainerako % 3k Txertaketarako Errenta Aktiboa. Estatuan, berriz, kotizaziopeko prestazioak jaso zituzten pertsonen ratioa % 47koa zen, subsidioena % 40koa eta Txertaketarako Errenta Aktiboarena % 5koa. Gainera, % 8k Nekazaritzako Gorabeheretarako Subsidioa jasotzen zuen. Erregistratu diren langabezia zifrak kontuan hartuz, esan daiteke 2012ko abenduan EAeko 100 langabetutik 48k ez zutela inolako prestaziorik jasotzen, 2011n baino 5 gehiagok, hain zuzen, eta bilakaera horrek gizarte-bazterkeriak gora egitea ekar lezake, baita Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren eskaera haztea ere.

Arazo horiek ikusita, enpleguko politika aktiboak are garrantzitsuagoak dira lan-merkatuan sartzeko eta gizarte ongizatea lortzeko funtsezko elementu gisa. Zentzu horretan, Ogasun eta Administrazio Publikoen Ministerioaren datuek erakusten dute 2012an Euskadi izan zela prestakuntza, orientazio eta laneratze programetarako funts gehien bideratu zuen autonomi erkidegoa, bai termino absolutuetan (481,24 milioi euro), bai erlatiboetan (2.846 euro langabetu bakoitzeko). Kopuru horiek erakusten dute EAEk, estatuan erregistratutako langabeziaren % 3,5 izanik, funtsen % 7,6 erabili zituela (estatuan 4.889 milioi eurotik gora izan zirenak).

Zifra horiek erakusten dute, gainera, partida honen zenbateko osoa 2011rekin alderatuta Estatuan % 11,9 murriztu den bitartean, EAEn % 14,8 hazi dela (are gehiago, autonomia-erkidegoen artean Euskadin, Errioxan eta Kantabrian baino ez da hazi). Lanbagnetu bakoitzeko gastua, aldiz, % 1,3 jaitzi da, langabeziaren goranzko bilakaeragatik, baina Espainia osoan baino askoz gutxiago (-% 30,8).

3.8. FAMILIAK ETA LANEKO BIZITZA, BIZITZA PERTSONALA ETA FAMILIAKOA UZTARTZEKO ARAZOAK

Familiak, bizi izan dituen eraldaketak gorabehera, instituzio oso garrantzitsua da garapen pertsonalean eta pertsonen gizarte parte hartzean. Egia da gero eta forma ezberdinagoak jaso dituela, baina ez dirudi bere garrantzia galdu duenik. Orain dela gutxi euskal ume eta nerabeei egindako kontsulta batek⁹ hori ikusten laguntzen digu: gehienek uste dute familiak ez dutela zertan osatu odol-kidetasuna daukaten pertsonak, baina argi daukate familiaren osagaiak “segurtasuna, errespetua, maitasuna eta konfiantza” direla.

Familiaren eraldaketan eragin handiena izan duten fenomenoetako bat emakumea modu masiboan lan-merkatuan sartzea izan da. Laneratze honek, egoera batzuetan, dilema bat sortzen du: lan profesionala eta etxeko lanak, seme-alaben zaintza eta, batzuetan, seme-alabak izateko itxaropena bera bateratu ahal izatea. Arazo hau larriagoa da baldin eta arreta premiak mendetasun eta ezintasun egoeretara zabaltzen badira.

EUROFOUNDek (bizi- eta lan-baldintzak hobetzeko Europako Fundazioa) gogorarazten du lan egiteko adina duen populazioak seme-alabak zaindu behar izaten dituztela eta, gero, adineko pertsonak ere zaindu behar izaten dituztela. Hori dela eta, bateragarritasuna eta horrekin lotutako arazoak, nola edo hala, lan egiteko adin osoa hartzen dute. Bizikalitateari buruzko 2012ko Inkestaren emaitzen artean, azpimarratzekoa da Europako langileen % 22k adierazten duela ez dagoela pozik beren lanaren, bizitza pertsonalaren eta lanekoaren arteko orekarekin, % 6k uste du bere laneko ordutegia ez datorrela bat, inondik inora ere, bere familia eta gizarte bizitzarekin eta % 16k dio ez dela “oso ongi” moldatzen. Lanaren, bizitza pertsonalaren eta familiako bizitzaren artean duten oreka nahikotzat jotzen ez duten langileen proportzioa % 10etik (Danimarkan, Holandan eta Suedian) % 30etik gorakoa izateraino doa (Grezian, Lituanian eta Espainian).

Era berean, Batasuneko langileen % 53 nekatuegi daude lanetik itzultzen direnean etxeko eginkizunez arduratzeko, hilean behin baino gehiagotan, gutxienez, eta ia laurden bat sentitzen da horrela asteen behin baino gehiagotan. Gainera, ordaindutako lanorduak zenbat eta gehiago izan, gero eta handiagoa maiztasun hori. Horrenbestez, asteen 48 ordu baino gehiago lan egiten duten gizonen % 35ek eta emakumeen % 28k bakarrik esaten du aipatu nekea “inoiz ere ez” edo “oso gutxitan” izaten duela. Halaber, % 30ek familiako erantzukizunei erantzuteko arazoak ditu lana dela eta, eta % 14k dio lanean arreta jartzeko arazoak dituela familiako erantzukizunak direla eta.

Horren harira, EUSTATen “*Laneko Bizitza, Bizitza Pertsonala eta Familiakoa Bateratzeari buruzko Inkesta*”k erakusten du EAEko pertsona okupatuak zati garrantzitsu batek dioela zailtasunak dituela lana eta menpeko senideen zaintza baterako. Otiak 10erako eskalan, 2011n 4,5eko zailtasun-maila adierazten dute (4,6koa gizonen kasuan eta 4,4koa emakumeen kasuan). Zailtasun hori 4,4ko batez besteko mailakoa da, seme-alaba adingabeak zaindu behar direnean, eta 3,6koa da etxeko betebeharrak egin behar direnean. Oro har, zailtasun-maila 3,8koa da, hau da, maila berekoa da gizonentzat nahiz emakumeentzat. Enplegatzaileek eta autonomoek gainerako landunek baino pixka bat zailtasun gehiago dituzte lana eta familia uztartzeko. Bada, lehenengoek 4,8ko zailtasun-

⁹ EUSKO JAURLARITZA (2010): EAEko umeen eta nerabeen beharrezan hurbiltzea.

maila aitortzen dute eta bigarrenek 5koa seme-alaba adingabeak zaintzeko betebeharrei dagokienez, eta 5,4koa eta 4,4koa, hurrenez hurren, lana eta menpeko pertsonen zaintza bateratzearekin lotuta.

“*La familia en la CAPV 2012*” azterlanak erakusten duenez, euskal herritarrek % 55ek uste du gaur egun duela 30 edo 40 urte baino zailagoa dela seme-alabak hezteko (% 31k uste du ezetz), eta inkestatutako pertsonen % 72k uste du seme-alabak izatea lehen baino ahalegin ekonomiko handiagoa eskatzen diela familiei (% 19 dago horren kontra). Etorbizunean guraso izatearen harira, kezkarria iruditzen zaigu egiaztatzea elkarrizketatutako pertsonen artean etorkizunean seme-alabak izango dituztela erabat ziur daudenak % 11 besterik ez direla (2001ean, berriz, elkarrizketatutako % 22 ziren). Era berean, seme-alabarik izango ez dutela ziur daudela esaten dutenak azken hamarkadan % 56 izatetik % 77 izatera igaro dira. Jokabide horren ondorioak ikusten ari gara dagoeneko, jaiotza tasaren beherakadarekin eta biztanleriaren zahartzearekin.

Egoera horien aurrean, gizarteak argi du Administrazioaren erantzukizuna dela; izan ere, gehiengo handi batek pentsatzen du gurasoei etxetik kanpoko lana eta seme-alaben zaintza bateratzeko aukera emateko erantzukizuna duela (% 40k uste du oso arduraduna dela eta % 36k nahiko arduraduna dela), “*La familia en la CAPV 2012*” azterlanaren arabera; eta, zalantzarik gabe, Eusko Jaurlaritzak Familia Planen bitartez 2002tik garatu duen Familia Politikak paper garrantzitsua du. Oro har, laguntza horiek lortu dituzten familien gogobetetasun-maila altua da, eta gizonak beren erantzukizunak onartzearekin eta emakumeen jabeakuntzarekin lotutako ondorio positiboak dituztela uste dute, mugatuztat jotzen dituzten arren.

Bestalde, gogoan izan behar da EAEko langileen % 17,4k ia egunero luzatu behar duela bere lanaldia (EUSTATen LBBI) eta % 69 (Estaturako datua, EUROFOUND) etxetik itzultzen denean nekatuegi dagoela etxeko betebeharrak egiteko, eta hori, ziurrenik, lotuta dago laneko plangintza hobetzeko eta laneko ordutegien arrazionalizazioan aurrera egiteko behararekin. Alderdi horietan aurrerapenak lortzen ari diren arren, oraindik bide luzea dago egiteke.

Horren harira, Europako Batzordearen tesiarekin bat etorritik, eta aurrekontuekin lotutako mugez ohartzeko garen arren, gurasoen laneratzea bultzatzen duten eta laneko bizitza, bizitza pertsonala eta familiakoa hobeto bateratzea sustatzen duten berdintasun- eta familia-politika eraginkorren garapenean aurrerapenak egiten jarraitu behar dela azpimarratu nahi dugu.

3.9. BIZI BALDINTZAK

Txirotasuna eta bazterkeria murrizteko helburua 2005ean zehaztu zuen Europako Batzordeak AROPE (*population at risk of poverty and exclusion*) Tasaren bitartez, hiru adierazletan oinarrituz kalkulaturik: pobreziaren arrisku tasa (gizarte transferentziak jaso ondoren), gabezia materialaren indizea eta lan-intentsitate txikiko familietan bizi diren pertsonen portzentajea. Definizio horrek, aldi berean pobreziaren eta bazterketaren mende dauden faktoreak eta Europak dauzkan arazoak eta ezarri diren lehentasunak islatzen ditu.

Eranskin horrek ikuspuntu ekonomikotik normalean “pobre”tzat jotzen dena baino biztanleria handiagoa barne hartzen du, beti errentarekin erlazionatuta egiten ez diren bazterkeria-moduak eta lurralde-esparrua barne hartzen baititu; zehazki, 2011n ia 120 milioi europar ukitu ditu, eta biztanleriaren % 24,2. Ehuneko hori Estatuan % 27koa da, baina euskal herritarren % 16 bakarrik ukitzen du, hau da, 350.000 pertsona inguru (% 15,5 2010ean).

Adierazle honen azken aldiko bilakaera ikusirik esan daiteke 2020a baino lehen gutxienez 20 milioi europar pobreziatik eta bazterkeriatik urruntzeko helburua (2005ean 124 milioi pertsonakoa zen kolektibo batetik abiatuz) betetzeko benetako arazoak daudela krisi ekonomikoaren eta ezarritako soiltasun-neurrien ondorioz, eta kezkarria iruditzen zaigu.

Gainera, kapitulu honetan aztertutako iturriek adierazten dute Europako eta EAEko bizi-baldintzek izan duten narriadura ez dela uniforme, hau da, kolektibo batzuetan beste batzuetan baino eragin handiagoa duela. EBn, EUROSTATen datuek adierazten dute 2008aren eta 2011ren artean haurren txirotasuna 27 estatu kideetako 18tan handitu dela, eta batzuetan oso modu kezkarrian. Horren adibide dira Irlanda, Hungaria, Letonia eta Bulgaria. Haurren bizi-baldintzak

neurri handi batean daude pertsona helduen lan-egoeraren menpe, eta hain zuzen ere, lan egiteko adinean dauden pertsonak dira krisiaren eragina modu zuzenagoan jasaten ari direnak. Kalkuluen arabera, Batasunean kolektibo honen pobrezia eta bazterkeria arriskuak 2008tik 2011ra 1,5 puntuko igoera izan du.

Era berean, EAEn Eusko Jaurlaritzaren Pobrezia eta Gizarte-desberdintasunen Inkestaren datuek islatzen dute euskal gizartean polarizazio handiagoa ikusten dela: batetik, pobrezia-tasak bereziki altuak dira immigranteak kide nagusi gisa dituzten familien artean, guraso bakarrekoetan, lanpostu egonkorrik gabeko pertsona aktiboen artean eta 35 urtetik beherako pertsonak buru gisa dituzten familien artean, eta kolektibo horietan egin du okerrera egoerak 2012an, 2008ko emaitzekin alderatuta. Aitzitik, kide aktibo guztiak lan egonkorrekin dituzten familietan, goi-mailako ikasketak dituzten pertsonak buru gisa dituztenetan edo pertsona ez aktiboz osatutako familietan benetako pobrezia tasak txikiagoak dira.

Inkestak egungo egoeraren gainean arreta deitzen du, talde jakin batzuen egoerarekin lotutako hobekuntza erlatiboa eta horrek barne hartzen duen gizarteko polarizazioak zalantzan jartzen dutelako krisiak erdi-mailetan duen eraginaren gainean gizarteak duen pertzepzio nagusia, eta pentsarazten du oraindik ere biztanleriaren zati handi batek krisiaren eragin negatiboenak saihesteko behar besteko baliabide ekonomikoak dituela. Izatez, 1986tik izan den baliorik baxuena den arren, Inkestak erakusten du biztanleriaren % 83k adierazten duela ez dituela oinarritzko gastuak murriztu behar izan, eta % 75ek ez du inolako arazorik bere ohiko betebeharrak eta gastuei aurre egiteko.

2012an pobrezia eraginik handiena jasaten duten kolektiboetan kontzentratu zen: 2008an benetako pobrezia % 68,6 ziren, eta 2012an ehunekoak % 78,9koa izatera igaro zen. Pobrezia eta gizarte-desberdintasunei buruzko inkestaren arabera, aipatutako kolektiboek komunean duten ezaugarri nagusia da familia horien kide nagusiak ez duela lanik, eta faktore hori atzerritarra izatearekin, guraso bakarra izatearekin eta, bi pertsonak edo gehiagok osatutako familia-taldeen barruan, gaztetasunarekin lotuta dago. Gainera, 2012an, pertsona aktibo guztiak langabezian edo lanpostu ezegonkorrekin dituzten etxeek benetako

pobrezia % 76,4 barne hartzen zuten; 2008an, aldiz, ratioa % 57,8koa zen.

Fenomeno horiek ikusta, eta Europako Batzordearen tesiarekin bat etorritik, berriro azpimarratu behar dugu beharrezkoa dela gizarteratzearen hiru oinarriak sustatzen jarraitzea: enplegu politika aktiboak, gutxieneko errenten bermea eta gizarte-zerbitzuak, edozein kasutan ere pobrezia eta gizarte-bazterkeriaren kontra borrokatzeko mekanismoak indartuz. Gainera, une honetan ez dakigu zein puntutara arteko eragina izango duen egungo krisiak euskal gizartean, oro har, eta, bereziki, kolektiborik ahulenetan.

Bestalde, kapitulu honetan azpimarratu da Europa gero eta gehiago eta azkarrago ari dela zahartzen, baita gure Erkidegoa ere. Harro esan dezakegu bizi-itxaropenaren rankingen buru gara. Helburu hori osasunaren eta gizartearen arloetan azken hamarkadetan egin ditugun hobekuntzei esker lortu dugu. Euskal herritarrak luzeago bizi dira, eta osasun handiagoarekin: 2007an, Euskadiko emakumeek 85,6 urteko bizi-itxaropena zuten, eta horietako 75,2, batez beste, osasun onekoak dira; gizonen kasuan, berriz, 78,3 urteko batez besteko bizi-itxaropena dute, eta horietako 69,7 dira osasun onekoak.

Populazioaren zahartzea erronka bat da gizartearentzat, belaunaldien artean eta familien barruan elkartasun berri bat eskatzen du, baita Europako gizarte-eredua indartzea eta gure ongizate-estatuko politikoak egokitzea ere. Prozesu motel bat da, eta, bertan, gure bizitzaren heren bat baino gehiago igarotzen da, eta adineko pertsonen prestakuntza eta enplegu aukerak izatea bermatu behar zaie, familiako bizitzan eta gizartean aktiboki parte hartzea, adibidez, boluntarioria jardueren bitartez, etengabeko ikaskuntzaren bidez, kultura adierazpenaren bidez eta kirolaren bidez.

XXI. mendean zehar aurrera jarraituko duen bilakaera isil bat da, eta gure gizartean aldaketa garrantzitsuak egitea eskatzen ditu, baita gure bizikidetzaren ereduetan ere. 2012a «Zahartze Aktiboaren eta Belaunaldien arteko Elkartasunaren Urte Europarra» izendatu zuten, European zahartze

aktiboaren kultura¹⁰ zabaltzeko, adin guztietarako gizarte batean oinarrituta. Estatu kideen eta haien tokiko eta eskualdeko agintaritzek orotariko sentsibilizazio hitzaldi, jarduera eta ekimenen bitartez zahartze aktiboa sustatzeko eta adineko pertsonen potentziala mobilizatzeko esfortzuak (gero eta ugariagoak) bikoizteko egin dituzten ahaleginak sustatu eta babestea du helburu, baita gizarte-solaskideenak, gizarte zibilarenak eta enpresa-erkidegoarenak ere (enpresak txikiak eta ertainak barne) Aldarrikapen horrek adineko pertsonak gizartean eta arlo ekonomikoan Europan ongizatearen gizartea eraiki eta mantentzeko duten garrantzia balioestea dakar, eta Eusko Jaurlaritzak bere garaian aldarrikapen horrekin bat egin zuen.

EAEn bizi diren pertsonak 400.000 pertsonatik gorako kolektibo bat osatzen dute, eta gehienak beren lehentasunak zainduz bizi dira: aktiboak dira, beren osasuna zaintzen dute, kirola egiten dute eta familiako kideekin harreman-sare ona dute, eta haiekin askotariko zaintza eta laguntza transferentziak egiten dituzte. Beren bizi-baldintza materialak nabarmenki hobetu dira azken urteotan. Beraz, gaur egun duten bizitzarekin nahiko pozik dagoen kolektibo bat dira. Zahartzaroko funtsezko alderdi batzuen balorazioak positiboak izatea (adibidez, gizarte-harremanenak eta munduarekin konektatuta eta munduaren parte sentitzea) berme bat dira babes-sareak eraikitzeke eta zaintza-transferentziak egiteko zahartze-prozesuan zehar.

Orain arte adinekoei buruz pentsatzerakoan joera haiek hartzaile gisa bakarrik hartzea bazen ere (zaintzen hartzaile, laguntza material eta ekonomikoaren hartzaile), gaur egun babesa eta laguntza ematen jarraitzen dute batez ere beren senideei –gogora dezagun EAEn aitona-amonon % 45ek baino gehiagok laguntzen dutela ilobak zaintzen eta % 13k duela senideren bat gaixorik–. Halaber, geroz eta gehiago, boluntario izaerako elkarleen barruan gizarte jarduera altruistak egiten dituzte. IMSERSOk adinekoren irudiari buruz egindako Inkesta batek azpimarratu egiten du talde honen gaineko pertzepzioa mirespenekoa dela, gurasoek eta aitona-amonak askotan gazteenei emandako laguntza finantzarioa,

familian mendetasun egoeran dauden pertsonen zaintzaile gisa eta lan boluntarioan egiten duten ekarpen handia bezalako alderdiak baloraturaz, besteak beste. Gainera, biztanleriaren % 75ak baino gehiagok uste du adinekoek beren esperientzia ematen diotela gizarteari.

Hala ere, ezin dugu adineko pertsonen kolektibo osoa lotu balorazio positibo horiekin. Zahartzaroari buruz hitz egiten dugunean, heterogeneotasunean pentsatu behar dugu, eta adineko pertsonen artean bi talde handi bereizi behar dira. Batetik, bere lehentasunen arabera bitzita-proiektuaz gozatzeko aukera duen gehiengo dago, hau da, autonomoak diren pertsonak eta, oro har, 80 urtetik beherakoak direnak. Bestetik, berriz, eguneroko zereginetarako laguntza behar duten pertsonak daude, hots, adineko pertsonen % 20, gutxi gorabehera. Batzuen eta besteen errealitate soziala eta pertsonala oso desberdina da. Besteak beste, ohiko profila da 80 urtetik gorako emakumea, gizarte-sare eta senide-harreman gutxi dituen, etxera sartzeko arazoak dituen eta aisialdi-jarduera gutxi egiten dituen. Zahartzaroaren profil hori desagertuz doa tarteko adineko jendea zahartzarora iritsi ahala; baina, nolana ere, kolektibo hau bereziki ahula da, eta bere babesak lehentasunezkoa izan behar du.

Gainera, adineko menpeko pertsonen arretari dagokionez, EAEn nahiz Espainiako gainerako eskualdeetan eta Europako herrialde gehienetan, senideak dira, maila handi batean, pertsona horiei zaintza ematen dietenak. Alabak eta emazteak “gizarteko armada ikusezin” garrantzitsua dira, emakumeen gero eta presentzia handiagoa duen beste talde baten babesarekin: etxeetan menpekotasun-egoerez arduratzen diren emakume immigranteak. Azken hauen garrantzia kalkulatzea zaila da, lan-harreman irregularrak izan ohi dituztelako, baina argi dago gero eta garrantzi handiagoa dutela.

Gaur egungo egoeraren ondorioz aurrekontuetan dauden murrizketek ohartzen garen arren, gure ustez, etxeko testuinguruko zaintzaren gaineko babes publikoa zaindarien prestakuntzaren eta babesaren bitartez, zerbitzuak eskainiz eta prestazio ekonomikoekin sustatu behar da. Testuinguru honetan, Menpekotasunari buruzko Estatuko Legearen eta Gizarte-zerbitzuen Legearen garapena erabakigarria izan daiteke prozesu honetarako.

¹⁰ Hau da, osasun, parte-hartze eta segurtasun aukerak optimizatzeko prozesua da, jendeak zahartu ahala duen bizi-kalitatea hobetzeko, OMEk definitu duen bezala.

3.10. OSASUNA ETA OSASUN SISTEMA

EUSTATEk heriotzei buruz egin dituen estatistikek adierazten dutenez, heriotza gehienak adin handienetako tarteetan gertatzen dira, prebentzioan eta gaitzen tratamenduan egindako aurrerapenen ondorioz. Bada, biztanleak "laugarren adina" deritzonera iritsi dira.

Horren harira, zorionez, EAeko 2012-2020 Osasun Planaren datuen arabera, gizonen nahiz emakumeen bizi-itzaropena luzatu egin da azken urteotan; baina, bereziki, adin handiago batera iristen dira menpekotasunik gabe, hau da, gizonak 69,6 urteko adinera eta emakumeak 74,9 urteko adinera iristen dira egoera horretan.

Berriro ere heriotzen arrazoen inguruan itxuraz finkatu den aldaketa nabarmena iruditzen zaigu. Berez, EUSTATen datuen arabera, 2007tik hasita, heriotza gehienak tumoreen ondoriozkoak izan dira (% 31,9 2011n) eta zirkulazio sistemako gaixotasunen ondoriozkoak ondoren (% 28,2). 2007. urtea baino lehenagoko urteetan zirkulazio sistemako gaixotasunek eragiten zuten heriotza gehien.

Heriotza goiztiarraren hiru arrazoi nagusiak aztertuta (emakumeen artean: trakeako, bronkioetako eta biriketako tumore gaiztoak, bularreko tumore gaiztoak eta koloneko tumore gaiztoak; eta, gizonen artean: trakeako, bronkioetako eta biriketako tumore gaiztoak, kardiopatia iskemikoak, eta suizidioak eta autolesioak) ikusten da zein garrantzitsua den prebentzioa eta baheketa, baita bizi-ohitura fisiko nahiz psikiko osasungarriak sustatzea ere.

Zorionez, EUROSTATen datuen arabera, gure Erkidegoak 100.000 biztanleko duen doktore eta psikiatra tasa EBko beste herrialde batzuetakoa baino altuagoa da, baina azpimarratzekoa da 100.000 biztanleko dentista kopuruaren tasa EAerentzat erreferente diren Europako beste estatu batzuetakoa baino baxuagoa dela.

Ildo honetatik, pozik esan dezakegu ospitale-jardueran (arloan publikoan nahiz pribatuan) medikuen kopuruak gora egin duela. Hala eta guztiz ere, bi sareen arteko aldeak ere agertu nahi ditugu: sare publikoan 100 ohe okupatuko 77,4 mediku daude eta pribatuan

41,7 mediku; eta sare publikoan 100 ohe okupatuko 147 erizain daude eta sare pribatuan 65,7 erizain.

Ospitalez kanpoko jarduerari dagokionez (publikoa), kezkarria iruditzen zaigu espezialisten kopuruak izan duen beherakada, horren ondorioz mediku bakoitzeko biztanle kopuruak gora egin duelako, baina alderdi positiboa iruditzen zaigu menpekotasun hori ez dela ikusten medikuntza orokorrean, bertan mediku bakoitzeko 1.235 biztanle izatetik 1.201 izatera igaro da.

Kanpoko kontsultetarako itxaron zerrenden eta atzerapen denboraren kasuan antzeman dugu, Osakidetzaren datuen arabera, 2011n hazi egin dela, aurreko urteko beherakadaren ondoren, itxaron zerrendan dauden pazienteen kopurua (90.412tik 93.104ra). Urte batean hazteko joera izan du eta hurrengoan murriztekoa. Zerrendetan itxaroten ari diren paziente kopuru gehien duten espezialitateak hauek dira: oftalmologia (14.735), traumatologia (13.514) eta dermatologia (12.094).

Atzerapen denborari dagokionez, 2009 eta 2010 artean, arreta jasotzeko hilabete batetik gora itxaron behar duen biztanleriaren portzentajea handitu egin da, % 30,9tik % 31,9ra, hain zuzen.

Azkenik (baina ez du garrantzi txikiagoa), kontuan hartuz 2010a eta 2011 artean Osasun Sailak BPGaren arabera kitatutako gastu partidak izan zuen murrizketa (% 5,43tik % 5,13ra), positiboa iruditzen zaigu 2012an osasunaren arloko ahalegina mantendu nahi izan dela. Bada, Osasun Sailak 2011n BPGaren gainean kitatu zuen gastua nahiz 2012rako BPGaren arabera zehaztutako gastu-aurrekontua % 5,13koak dira.

3.11. HIRIGINTZA ETA ETXEBIZITZA

EAeko higiezin merkatuak 2011n izan zuen bilakaeraren ezaugarri bat da, Eusko Jaurlaritzaren Higiezin Eskaintzaren Inkestaren emaitzen arabera, etxebizitzaren eskaintzak % 11,4ko beherakada izan duela (+% 54,4 izan zen 2012-2011 aldian), bilakaera ezberdinak izan direlako salgai dauden etxebizitza libre berrietan (+% 3,4), erabilitan (-% 9,7), alokairurako etxebizitza libreetan (+% 25,7) eta salgai dauden etxebizitza babestuetan (-% 38,9), eta, halaber, alokairuan dagoen etxebizitza babestuak ere behera egin du (-% 18,1). Era berean, etxebizitzaren eskaera

edo beharra, 2011ri buruz eskuragarri dagoen azken datuaren arabera, % 21,9 murriztu zen lehenengo etxebizitza eskuratzeko beharrei dagokienez, eta % 25,8raino, etxebizitza eskuratzeko eta aldatzeko beharren batuketa aintzat hartzen badugu.

Eskaeraren etenaldi honen ondorioz (ekonomi eta finantza krisiak ekarri dutena), prezioek behera egin dute aurten ere, bai etxebizitza berriaren merkatuan bai bigarren eskuko etxebizitzaren merkatu librean. Halere, badirudi horrek ez duela laguntzen salerosketa jarduera suspertzen. Etxebizitza libre berrien eskaintza 1994tik izan den eskaintzarik altuena da gutxienez (urte hartan hasi zen eragiketa estatistiko hau), eraikuntza-jarduera nabarmenki gutxitu den arren eskaera txikiagoa izateak salgai dagoen *stocka* areagotu egin duelako.

Erabilitako etxebizitzaren eskaintzak, aldiz, behera egin du, eta aldi berean, etxebizitza librearen alokairu-eskaintza hazi egin da; ziurrenik salmentak lortzea ezinezkoa denez eraikinak merkatu batetik bestera igarotzen ari direlako. Errentarik baxuenetako etxebizitza alokagarrien (babes publikoa) eskaerak gora egiten jarraitzen du (2011n % 38,2koa izan zen, 2010ean % 30,7koa), eta, hala ere, etxebizitza babestuen eskaintza gutxi gorabehera erdira murriztu da, eta datuak 2007-2010 aldian lortutakoetatik oso urrun daude.

Testuinguru horretan, etxebizitzaren politika publikoak are garrantzi handiagoa du. Aitzitik, eta administrazioek aurre egin beharreko aurrekontu murriztapenen testuinguruan, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Programaren gastua, azken urteetan nabarmen hazi izan dena, % 32,6 murriztu zen 2011. urtean (bigarren ekitaldiz segidan) eta 123 milioi euroko zenbatekora iritsi zen. Etxebizitzaren eraikuntzan 2011n egin diren inbertsioen bolumenari dagokionez, Etxebizitza Taldearen multzoak (Sailak eta harekin lotutako Sozietate publikoek osatzen dute) 78 milioi euro barne hartu zuen guztira (-% 42, 2010eko datuekin alderatuta), programa honen inbertsio-izaera nabarmenki murriztu da, eta azken urtean gastu osoaren % 32 izan da.

Laguntzei dagokienez, 2011n zenbatekoak modalitate guztietan egin du behera. Alokairua sustatzeko diru-laguntzen eta subsidioen atalean, guztira 4,1 milioi euro bideratu dira, hau da, aurreko

urtean baino % 86 gutxiago, eta 2002-2011 aldian izan den zenbatekorik baxuena da. Azpimarratzekoa da baliabideen beheranzko joera hau, Etxebideko erregistroan alokairuko etxebizitzaren eskaerak gora egin duela ikusita.

Azken urteotan alokairua sustatzeko programetara bideratutako baliabide publikoek behera egin dute, eta horrek beharbada arriskuan jar dezake eskaeraren igoerari erantzuteko gai den gizarte-etxebizitzen alokairu sorta izatea, bereziki gazteen kolektiboaren eta egoerarik zaurgarrienean dauden pertsonen kasuan.

Ekintza babesgarrietarako maileguei dagokienez, guztira 143,57 milioi euro erabili dira, eta 631 etxebizitzatan izan dute eragina. Kopuru hori 2010ean helburu horretara bideratutako zenbatekoa baino % 50 baxuagoa da.

Azkenik, ohiko etxebizitzarekin (alokairua eta inbertsioa) lotutako PFEZeko kenketak 2009an 513,5 milioi euro izan ziren guztira, hau da, aurreko urtean baino % 2,3 gutxiago. Zenbateko hori Eusko Jaurlaritzak Etxebizitza Programaren bidez gauzatutako gastuaren % 248 da (207,39 milioi euro). 513,5 milioi euro horien % 82,4 (423 milioi) ohiko etxebizitza erostearen ondoriozko kenketei dagokio, % 10,2 ohiko etxebizitzaren alokairuari eta gainerako % 7,4a Aurrezki-etxebizitza kenketei.

3.12. GIZARTE BABESA

Azpimarratzekoa da urte luzez hazkuntza-tasa altuak izan ondoren EAeko Gizarte Zerbitzuetako gastuak 2010ean gora egin zuela, % 2,5, hain zuzen (urte horretakoak dira eskuragarri ditugun azken datuak). Bilakaera hori gastu publikoan ere ikusi zen (gastu osoaren % 75 da); zehazki, % 2,6 egin zuen gora, baina 2000n urte arteko batez besteko igoera % 13koa izan zen (2009an % 18,1 hazi zen).

Aipatutako azken urteko hazkuntza txikiagoa ez dator bat azken hamarkadako tasa altuekin, eta, funtsean, prestazio ekonomikoetako gastuaren hazkuntza txikiagoa izan delako gertatu da. Familien transferentziak aurreko urteetan baino gutxiago hazi dira (2010ean % 9; 2009an, berriz, % 35,5), baina sistemaren batez besteko gastua baino askoz gehiago (+% 2,5). Horrek erakusten du gaur egungo egoerarekin

lotutako beharrek gora egin dutela baina aldi berean Sistema ahalegin handiagoa egiten ari dela.

Ildo berean, eta 2012ko balantzearen datu bateratuak falta direla, esan daiteke Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema (18/2008 Legetik eratorria da eta Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta du funtsezko oinarri gisa) ahaleginak areagotzen ari dela krisi egoera honetan, bai gastuari dagokionez, bai laguntza hauen onuradun diren pertsonen dagokienez.

2011. urtean, Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemak guztira 412,54 milioi euro gastatu zituen, aurreko urtean baino % 5,8 gehiago, alegia, eta horien % 79 Diru-sarrerak Bermatzeko Errentara bideratu ziren. Eta DBE jasotzen duten familien bolumena analizatzen badugu ikusten dugu 2011n % 1,2 hazi zirela 2010arekin alderatuta, 2010eko abenduan indarrean sartu zen arau-aldaketaren ondoren errenta jasotzeko baldintzak zorroztu ziren arren¹¹. 2008-2011 aldia kontuan hartuz, errenta jasotzen duten etxeen kopurua % 40 hazi da, hau da, 40.000 izatetik 55.000 izatera igaro da, eta, bitartean, prestazio honen gastua ia bikoiztu egin da: 168,5 milioi eurotik 330,3ra pasatu da (+% 96).

Datuak alderatuz, Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasun Ministerioak 2011n egin zuen "*Informe de Rentas Mínimas de Inserción*" agiriaren bitartez, estatuko testuinguruan euskal sistemaren garapen altua egiazta daiteke, bai estaldurari dagokionez (39,7 prestazio mila biztanleko, Estatuan, berriz, 4,75 batez beste), bai laguntza horietara bideratutako funtsei dagokienez; izan ere gure Erkidegoak urte hartan Estatuko funts guztien % 40,9 izan baitzuen. Aldagai horiek, gainera, azken urtean autonomia-erkidegoen batez bestekoaren gainetik haziz jarraitu dute.

Eusko Jaurlaritzaren 2012ko "*Pobreziari eta Gizarte Desorekei buruzko Inkesta*"k diru-sarrerak bermatzeko euskal sistemaren garapen altua berresten du. Inkesta horren emaitzen arabera, pobreziaren mugaren azpitik dauden pertsonen kopuruak Euskadin % 37,5 egin du behera laguntza horien ondorioz. Bada, prestazio horiek gabe, benetako pobrezia-egoeran egongo liratekeen pertsonak biztanleriaren % 8,5 izango lirateke, eta ehuneko hori % 5,3raino jaisten da prestazio horien banaketaren ostean.

Gure erkidegoak egin duen ahalegina egiaztatzeak eta Gizarte-babesarekin lotutako arloan beste erkidego batzuekin alderatuta duen posizio onak ez du ilundu behar ziurrenik epe laburrean behintzat jasaten ari garen krisiak babes-beharrak areagotzen jarraituko duela. Hori gertatzen bada, sistema egungo estaldura-mailekin mantentzea bermatzea erronka garrantzitsua izango da gure gizartearentzat, eta helburu hori bete ahal izatea espero dugu.

¹¹ 4/2011 Legea, azaroaren 24koa, Sarrerak Bermatzeari eta Gizarteratzeari buruzko 18/2008 Legea aldatu zuena.